

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

การถอดบทเรียนการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

The Lesson Learn from Research Dissemination

Through Innovation Process for Development Local Communicator

ผศ.รัตติกาล เจนจัดและคณะ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภายใต้ทุนวิจัยงานสื่อสารสังคม
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ตุลาคม 2563

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ

การถอดบทเรียนการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น

The Lesson Learn from Research Dissemination

Through Innovation Process for Development Local Communicator

ผศ.รัตติกาล เจนจัดและคณะ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภายใต้ทุนวิจัยงานสื่อสารสังคม

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ RUG6290015
ชื่อโครงการ การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัย
ท้องถิ่น (The Lesson Learn from Research Dissemination Through
Innovation Process for Development Local Communicator)
หัวหน้าโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตติกาล เจนจัด
ระยะเวลาดำเนินงาน 1 กรกฎาคม 2563 – 30 ตุลาคม 2564

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้าง
หนังสือสารงานวิจัยในท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัย สกสว. 2) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของ
ผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัยในท้องถิ่น เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของทีมวิจัย 4 ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้) ที่จัด
กิจกรรมการเผยแพร่งานวิจัยการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยนำผลงานวิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง
ของการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างสรรคและผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการวิจัย
ครอบคลุม 4 ภูมิภาค ภาคกลาง ภาคอีสานและภาคใต้ มีสถาบันที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 14
สถาบันการศึกษา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)
การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation)

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อ
เผยแพร่งานวิจัยนั้น ผู้สร้างหนังสือสารต้องมีกระบวนการทำงานดังนี้ 1) กระบวนการค้นหาอาจารย์ประจำ
วิชาและวิชาวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการ 2) กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างคณะผู้วิจัยและผู้สร้าง
หนังสือสารงานวิจัย 4 ภาค และอาจารย์ประจำวิชา 4) กระบวนการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัย 5) การ
ประเมินผล ได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการ งาน คน งบประมาณ และสามารถดำเนินงานตาม
หลักการ PDCA ได้แก่ การวางแผน (PLAN) นำไปปฏิบัติ (DO) การติดตาม (CHECK) การติดตามปรับปรุง
แก้ไข (ACT)

ในส่วนของการถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัยในท้องถิ่น ผลการวิจัย
พบว่า การสร้างหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้นมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาเพื่อให้กระบวนการสร้างหนังสือสาร
งานวิจัยประสบความสำเร็จ โดยมีผลผลิตคือการได้หนังสือสารงานวิจัยที่มีความสามารถสร้างสรรค์และผลิต
สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยท้องถิ่น ดังนี้ 1) การบริหารจัดการของทีมกลาง 2) รายวิชา 3) งานวิจัย 4) นักวิจัย
5) อาจารย์ประจำวิชา 6) นักศึกษา และ 7) กระบวนการ empowerment ของผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัย
ท้องถิ่น

คำสำคัญ : การถอดบทเรียน, การเผยแพร่งานวิจัย, นวัตกรรมพัฒนา, หนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น

Abstract

The objective of the research is as follows: 1) to study the process of Node development to become the developers of the Local Communicator for disseminating the TSRI research; 2) to capture lesson learned from the Local Communicator developer's working process. The research employs qualitative approach. Data is collected from the research teams from four different regions (North, East, South, West) who participate in the research dissemination activity for developing the local communicator and adapting their research results to the teaching, in which interview, participatory observation, and document analysis are conducted as a research tool.

The result shows that in the process of Node development, there are seven processes to follow in order to become a local communicator's developers are: 1) the process of finding the suitable instructors; 2) a collaboration of the process between research teams, the local communicator developer's from four regions, and instructors; 3) the development process of the local communicator; 4) assessment are the ability to manage work, staff, and budget and applying PDCA model (plan-do-check-act).

There are seven factors that leads to the success according to the result of capturing lesson learned from the local communicator developer's working process: 1) the central team management; 2) the subject; 3) the research; 4) the researchers; 5) the instructors; 6) the students; 7) the empowerment process led by the local communicator's developers.

Keyword: Lesson learned, Research Dissemination, development innovation, local communicator

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

โครงการวิจัยนี้ เกิดจากความสนใจและข้อค้นพบจากงานวิจัย 3 โครงการ คือ งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (2558) งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (2560) และงานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” (2562) จากการถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานทั้ง 3 ปีนี้ทำให้ได้ข้อค้นพบว่า โหนดและอาจารย์ประจำรายวิชามีความสำคัญต่อการสื่อสารงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จในแง่ของปริมาณ และคุณภาพของสื่อ กล่าวคือ หากอาจารย์ประจำวิชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น คือ การประชุมทำความเข้าใจร่วมกับทีมวิจัย การศึกษางานวิจัยร่วมกับนักศึกษา การเข้าฟังการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) จะส่งผลต่อการสร้างสรรค์และผลิตชิ้นงานเป็นงานมาก ที่สำคัญยิ่งกว่า “โหนด” หรือผู้ประสานงานภาคมีส่วนสำคัญอย่างมากในการประสานงาน ทำความเข้าใจ และติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อให้อาจารย์ประจำวิชาได้เป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาหรือนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นในโครงการที่ 4 ซึ่งเป็นโครงการต่อยอดจากทั้ง 3 โครงการ ที่เน้นการยกระดับจากโหนด หรือผู้ประสานงานในแต่ละภาคให้กลายเป็น “ผู้พัฒนาหรือผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” ในแต่ละภาค

การพัฒนาผู้ประสานงานหรือโหนดให้มาเป็น “ผู้พัฒนาหรือผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกสว. ที่มีความหลากหลายทั้งประเภทของงานวิจัยทั้งงานวิจัยที่เป็นจุดเด่นต่อการขับเคลื่อนประเทศอย่างเช่นงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และงานวิจัยที่โดดเด่นในด้านพื้นที่วิจัย ชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาผู้ประสานงานหรือโหนดให้มาเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย จะทำให้ในแต่ละภาคได้มีบุคลากรสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น และทำให้งานวิจัยมีโอกาสนั้นจะเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้นเช่นกัน รวมทั้งผลการวิจัยในโครงการที่ 3 ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าการเผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเข้าระบบการศึกษานั้นเกิดผลลัพธ์ในวงกว้างไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยั่งยืน เนื่องจากอาจารย์ประจำรายวิชาสามารถบรรจุเข้าไปใน มคอ.3 หรือ มคอ.5 ได้ นอกจากนั้นยังเกิดการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาไปพร้อมกันกล่าวคือ การใช้โจทย์จากงานวิจัยของ สกสว. ทำให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาได้ทำงานร่วมกันในการตีความจากโจทย์ หรือการย่อยข้อมูลจากงานวิจัยที่ยากให้ง่ายขึ้น สามารถเลือกเนื้อหา (Selected Message) เพื่อนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มในพื้นที่อันหลากหลาย รวมทั้งการที่อาจารย์ประจำวิชาได้เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาทุกกระบวนการของการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และสุดท้ายอาจารย์ประจำวิชายังสามารถต่อยอดความรู้ดังกล่าวไปใช้กับงานอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

จากการดำเนินงานมาตั้งแต่โครงการที่ 1 จนถึงโครงการที่ 3 ที่กล่าวมาข้างต้นทีมวิจัยพบว่าทั้งรูปแบบของการจัดกิจกรรม ไปจนถึงกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยนั้นมีส่วนสำคัญต่อการเผยแพร่

งานวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานวิจัยมีลักษณะที่เป็นงานวิชาการ หากต้องการจะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน พื้นที่ หรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านนั้นมาก่อนย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการ “ย่อย” ข้อมูลงานวิจัยที่ยากให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นเรื่องจำเป็น ทั้งนี้นักสื่อสารงานวิจัยต้องมีความรู้ และความเชี่ยวชาญในเรื่องของการสื่อสาร และการคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการผลิตสื่อด้วย และเนื่องจากการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเป็นการ “การพัฒนาคน” ซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางการสื่อสารเป็นสำคัญ งานวิจัยนี้จึงมีโจทย์สำคัญในการศึกษาและถอดบทเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับ “กระบวนการต่าง ๆ” ทั้งในแง่วิธีการและวิธีคิดที่ใช้ในการพัฒนาให้เกิดนักสื่อสารงานวิจัย ดังนั้นทีมวิจัยจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการถอดบทเรียนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่น โดยการถอดบทเรียนนี้จะเป็นการถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานของทีมวิจัยทั้ง 4 ภาค เพื่อหาคุณลักษณะ รวมทั้งกระบวนการที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกสว. ต่อไปในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของทีมวิจัย 4 ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้) ที่จัดกิจกรรมการเผยแพร่ผลงานวิจัยการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยนำผลงานวิจัยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการวิจัยครอบคลุม 4 ภูมิภาค ภาคกลาง ภาคอีสานและภาคใต้ มีสถาบันที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 14 สถาบันการศึกษา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation)

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยนั้น ผู้สร้างนักสื่อสารต้องมีกระบวนการทำงานดังนี้

1) กระบวนการค้นหาอาจารย์ประจำวิชาและวิชาวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการ โดยพบว่า อาจารย์ประจำวิชามาจากคุณลักษณะ ต่อไปนี้ 1.การเป็นเครือข่ายอาจารย์ของแต่ละภาคที่เคยร่วมงานกันมาก่อน 2. ความสนใจของอาจารย์ที่ต้องการจะเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษา 3.ความเอาใจใส่ของอาจารย์เนื่องจากอาจารย์ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาตลอดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา 4. เงื่อนไขของเวลาในเรื่องการเปิด-ปิด ภาคการศึกษา ทำให้อาจารย์บางท่านไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ 5. รายวิชาที่ต้องเกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ แต่ก็มีบางรายวิชาที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโดยตรงแต่สามารถบูรณาการกับการผลิตสื่อได้

2) การประชุมเพื่อสร้างความเข้าร่วม

2.1 กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัยและผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย 4 ภาค และอาจารย์ประจำวิชา โดยใช้การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน

2.2 การประชุมร่วมกันระหว่างผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยกับทีมกลาง และการประชุมระหว่างทีมย่อยและอาจารย์ประจำวิชา

2.2 กระบวนการคัดเลือกงานวิจัย กระบวนการคัดเลือกงานวิจัยนั้น ทีมวิจัยได้ประสานงานกับ สกสว. และผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย ในการกำหนดงานวิจัยเพื่อนำ มาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษาในการผลิต สื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยทั้งหมด 33 เรื่อง โดยสามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็น

- งานวิจัยตามประเด็นที่ สกสว. กำหนดได้แก่ 1. งานวิจัยในประเด็นท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวนา 2.งานวิจัยในประเด็นเศรษฐกิจฐานราก 3. งานวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำ และ 4. งานวิจัยในประเด็นท่องเที่ยว
- งานวิจัยที่เลือกโดยทีมภูมิภาคโดยตรง โดยใช้เกณฑ์การเข้าถึงและนักวิจัยสะดวกในการให้ ข้อมูล
- งานวิจัยตามรายวิชาที่จะผลิตสื่อ เช่น ในกรณีของภาคกลางเป็นรายวิชาเกี่ยวข้องกับการ เรียนการสอน ที่เลือกจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และเป็นการฝึกให้ นักศึกษาผลิตสื่อการเรียนการสอนจากผลงานวิจัยอีกด้วย
- การเลือกงานวิจัยตามพื้นที่ หรือตามนักวิจัยที่สังกัดในมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกใน การขอข้อมูลเพิ่มเติมจากนักวิจัย
- การเลือกงานวิจัยตามความสนใจของนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเลือก งานวิจัยตามความสนใจและเลือกงานวิจัยที่ตนเองอยากจะผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

2.4 กิจกรรม KM

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ให้กันและกัน เพื่อที่จะได้นำแนวทางไป ทำงานต่อได้ กิจกรรมดังกล่าวทำให้ทราบถึงปัญหาของแต่ละทีมและช่วยกันแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไข ปัญหา

3) กระบวนการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา ประกอบไปด้วย การพบปะนักวิจัยและการเตรียมความ พร้อมของนักศึกษา ก่อนที่เข้าร่วมโครงการในกรณีที่ไม่มีความรู้เรื่องการผลิตสื่อ

4) การประเมินผล โดยประเมินจาก ผลงานของนักศึกษา ความสามารถในการบริหารจัดการด้าน งาน คน งบประมาณ ของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย และการใช้หลักการ PDCA ได้แก่ การวางแผน (PLAN) นำไปปฏิบัติ (DO) การติดตาม (CHECK) การติดตามปรับปรุงแก้ไข (ACT)

ในส่วนของการถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยในท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า การสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้นมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาเพื่อให้กระบวนการสร้างนักร้อง สารงานวิจัยประสบความสำเร็จ โดยมีผลผลิตคือการได้นักร้องสารงานวิจัยที่มีความสามารถสร้างสรรค์และผลิต สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยท้องถิ่น ดังนี้

1) การบริหารจัดการของทีมกลาง ทั้งในเรื่องของการติดตั้งความเข้าใจระหว่างทีมกลางและทีมย่อย การให้คำปรึกษาระหว่างการดำเนินงาน การติดตามงาน การสนับสนุนเรื่องเอกสาร และการให้คำปรึกษาเรื่องการบริหารจัดการ

2) รายวิชา ผลการวิจัยพบว่าแต่ละทีมต่างมีแนวทางในการเลือกรายวิชาสำหรับเข้าร่วมโครงการที่มีความแตกต่างกันไป โดยมีทั้งเกณฑ์และข้อจำกัดในการเลือกดังนี้ รายวิชาการปฏิบัติการผลิตสื่อ รายวิชาที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตสื่อโดยตรง รายวิชาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ และการบูรณาการรายวิชา

การสร้างนักร้องสารงานวิจัยนั้นเรื่องรายวิชาหากเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาจจะทำให้นักศึกษามีข้อได้เปรียบเรื่องขั้นตอนการผลิต และการใช้อุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต แต่ในขณะเดียวกันรายวิชาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อก็สามารถที่จะพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักร้องสารงานวิจัยได้เช่นกัน ดังนั้นไม่ว่ารายวิชาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่าแนวทางการบูรณาการการเรียนการสอน หรือการช่วยเหลือของอาจารย์ประจำวิชา หรือผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย

3) งานวิจัย นอกเหนือจากประเด็นที่ถูกกำหนดและถูกเลือกทั้งจาก สกสว. ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย อาจารย์ประจำวิชา และนักศึกษาแล้ว งานวิจัยยังมีส่วนสัมพันธ์กับ **กลุ่มเป้าหมาย**ของงานวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวางแผนเพื่อการเลือกเนื้อหาและผลิตสื่อในขั้นตอนต่อไป **เนื้อหา**การทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระสำคัญของงานวิจัย เป็นเรื่องสำคัญและส่งผลถึงขั้นตอนการผลิตสื่อในเรื่องดังกล่าวงานวิจัยและนักวิจัย อาจารย์ประจำวิชา เข้ามามีส่วนช่วยในการช่วยคัดกรองเนื้อหาเพื่อที่จะมาผลิตสื่อ สื่อ อาจจะเป็นผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ ในขณะเดียวกันก็มีข้อสังเกตว่า “สื่อ” มีข้อจำกัดในแง่ของเนื้อหางานวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย สื่อบางสื่อมันไม่เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มหรือเนื้อหางานวิจัยบางอย่างสื่อสมัยใหม่อย่างเช่น motion graphic หรือ AR อาจจะไม่เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าไม่ถึงโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะในการเปิดรับชม การเลือกงานวิจัยให้สอดคล้องกับสื่อจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

4) นักวิจัย การนำนักวิจัยผลงานเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมเผยแพร่งานวิจัยดังกล่าวส่งผลต่อการผลิตสื่อของนักศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของประเด็นในการซักถามเพิ่มเติม หรือการทำความเข้าใจต่อชิ้นงานวิจัยนั้นก่อนจึงมีความสำคัญ

5) อาจารย์ประจำวิชาหรือผู้รับผิดชอบวิชา คือปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นคือ ผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการเป็น coach และทำหน้าที่เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับนักศึกษาในทุกกระบวนการตลอดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา ทีมวิจัยได้สกัดคุณลักษณะของอาจารย์ประจำวิชาที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นได้ ดังนี้ 1.มีความเข้าใจเป้าหมายของโครงการฯ 2.มี 3.ความสนใจที่จะเรียนรู้พร้อมกับนักศึกษา 4.มีวิธีการที่เหมาะสมต่อการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา 5.มีเวลาในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษา 6.เป็นผู้ประสานงานที่ดี และ 7.เป็นผู้เสียสละ

6) นักศึกษาจากการถอดบทเรียนในเรื่องนักศึกษา ทีมวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

- สาขาวิชาเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดทักษะของนักศึกษา กล่าวคือ หากเราต้องการที่จะให้นักศึกษามาผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ควรจะเป็นนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ในกรณีที่นักศึกษาไม่ได้อยู่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเลยสามารถเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้หรือไม่นั้น ผลการวิจัยพบว่า แม้ไม่ได้อยู่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อก็สามารถเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้ โดยอาจารย์ประจำวิชาหรืออาจารย์ผู้สอนต้องมีวิธีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในด้านของการผลิตสื่อให้กับนักศึกษา และการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ coaching หรือคอยให้คำปรึกษาตั้งแต่กระบวนการก่อนผลิต (Pre-production) การผลิต (Production) และหลังการผลิต (Post-production)
- ชั้นปีของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมคือนักศึกษาชั้นปี 3 ขึ้นไป เนื่องจากนักศึกษาในชั้นปีนี้ส่วนใหญ่จะเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อมาเกือบทั้งหมดแล้ว รวมทั้งวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ศิลปะการนำเสนอ ที่สำคัญนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 ส่วนใหญ่จะได้เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำสารนิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ ดังนั้นนักศึกษาล้วนแล้วแต่จะคุ้นเคยกับการ review งานวิจัยมาบ้างแล้ว
- พื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อ แม้ว่าการมีพื้นฐานด้านการผลิตสื่อเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ แต่การที่มีความแตกต่างจากสื่อแต่ละชนิด ก็ส่งผลต่อการกำหนดหัวข้อในการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) และวิทยากรเพื่อมาให้ความรู้กับนักศึกษา การวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อของนักศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สร้างนักวิจัย
- ความรู้เรื่องงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าการวิจัยจะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักศึกษาแต่นักศึกษาเมื่อมีโอกาสมีส่วนร่วมกับอาจารย์ในการเลือกงานวิจัยเพื่อที่จะนำมาผลิตสื่อ จึงทำให้นักศึกษาเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหรือใกล้เคียงกับความเข้าใจของตนเองมากที่สุด

นอกจากนั้นทีมวิจัยยังได้ข้อค้นพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้วิธีการแบบ Project-based Learning เป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่เพื่อสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทีมวิจัยตั้งข้อสังเกตว่า กระบวนการการจัดกิจกรรมของโครงการฯ ใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อให้นักศึกษาร่วมกิจกรรมกับโครงการฯ เพื่อผลิตสื่อและสารสำหรับการเผยแพร่งานวิจัยท้องถิ่น

7) กระบวนการ empowerment ของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ ตามทัศนะของทีมวิจัยแล้วแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยแต่ก็มีความสำคัญในมุมของการเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา ที่จะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างสถาบัน ต่างสาขารวมถึงวิธีคิดในการผลิตสื่อ การได้เห็นผลงานของเพื่อนๆนับเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ประเภทหนึ่ง

สารบัญ

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล.....	1
โจทย์วิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	5
ขอบเขตงานวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางความคิดและวิธีการในการพัฒนาคน.....	7
แนวคิด Active Learning.....	10
แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคนหรือการเสริมศักยภาพ.....	17
แนวคิดเรื่อง การใช้ Workshop เพื่อการเสริมศักยภาพ (Empowerment).....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย.....	34
-----------------------	----

บทที่ 4

ผลการวิจัย.....	40
-----------------	----

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย.....	103
อภิปรายผล.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	113

บรรณานุกรม.....	114
-----------------	-----

ภาคผนวก.....	115
--------------	-----

สารบัญภาพ

ภาพที่ 4.1 กิจกรรมประชุมร่วมกับทีมย่อยภาคกลาง.....	48
ภาพที่ 4.2 กิจกรรมประชุมร่วมกับทีมย่อยภาคกลาง.....	48
ภาพที่ 4.3 กิจกรรมประชุมร่วมกับทีมย่อยภาคเหนือ.....	48
ภาพที่ 4.4 กิจกรรมประชุมร่วมกับทีมย่อยภาคเหนือ.....	48
ภาพที่ 4.5 กิจกรรมพบปะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่.....	73
ภาพที่ 4.6 กิจกรรมนักศึกษาพบนักวิจัย คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์.....	74
ภาพที่ 4.7 กิจกรรมพบปะนักวิจัยเจ้าของผลงาน คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มศว.....	74
ภาพที่ 4.8 กิจกรรมพบปะนักวิจัยเจ้าของผลงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.....	75
ภาพที่ 4.9 กิจกรรมพบปะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา ผ่านช่องทางออนไลน์.....	76
ภาพที่ 4.10 กิจกรรม “นักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัย” ภาคอีสาน.....	77
ภาพที่ 4.11 แสดงการประชุมย่อยร่วมกับผู้ช่วยวิจัยประจำรายวิชาเกษตรศาสตร์.....	79
ภาพที่ 4.12 การเตรียมความพร้อมเรื่องโปรแกรมพื้นฐานให้นักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์.....	80
ภาพที่ 4.13 ผลงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ.....	93
ภาพที่ 4.14 ผลงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (นครราชสีมา).....	93
ภาพที่ 4.15 ผลงานของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.....	94
ภาพที่ 4.16 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องแปลงสารงานวิจัยสู่สื่อในการเผยแพร่ ทีมภาคกลาง.....	96
ภาพที่ 4.17 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานของแต่ละสถาบันในภาคกลาง.....	98
ภาพที่ 4.18 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยทีมภาคกลาง...	98
ภาพที่ 4.19 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานของแต่ละสถาบันทีมภาคกลาง.....	98
ภาพที่ 4.20 บรรยายภาพประกาศรางวัลงานสุดยอดนักสื่อสารงานวิจัยรุ่นใหม่ ในพื้นที่ภาคกลาง.....	100
ภาพที่ 4.21 รางวัลงานสุดยอดนักสื่อสารงานวิจัยรุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคกลาง.....	101
ภาพที่ 4.22 บรรยายภาพรอบตัดสินนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่ภาคอีสาน.....	101

สารบัญตาราง

ตารางที่ 4.1 แสดงรายวิชาที่เข้าร่วมโครงการ “การถอดบทเรียนการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่าน นวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น”.....	45
ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยเพื่อที่จะนำไปผลิตสื่อ.....	51
ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทและจำนวนของสื่อ.....	58
ตารางที่ 4.4 แสดงผลการประกาศรางวัลของนักศึกษาในแต่ละภูมิภาค.....	61
ตารางที่ 4.5 แสดงรายชื่อวิทยากรและหัวข้อการเสริมความรู้ในแต่ละภาค.....	96

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมที่สะท้อนจากโครงการเชิงการพัฒนา.....	16
แผนภาพที่ 2.2 แสดงการเสริมพลังกับการมีส่วนร่วม.....	19
แผนภาพที่ 3.1 Conceptual Framework.....	38
แผนภาพที่ 3.2 กระบวนการทำงานและเก็บข้อมูล.....	39
แผนภาพที่ 4.1 การยกระดับการโน้มน้าวเป็นผู้สร้างกระบวนการสร้าง นักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น.....	41
แผนภาพที่ 4.2 แสดงรายละเอียดการถอดบทเรียน.....	66

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญ

ที่มาและความสำคัญ/หลักการและเหตุผล

โครงการวิจัยนี้ เกิดจากความสนใจและข้อค้นพบจากงานวิจัย 3 โครงการ คือ งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (2558) งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” (2560) และงานวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาทักษะสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” (2562) (ซึ่งทั้งสามโครงการ คณะผู้วิจัยได้รับทุนต่อเนื่องจากฝ่ายสื่อสารสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ทั้งสองโครงการ เป็นงานวิจัยที่ใช้กิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัย สกสว. สู่คนรุ่นใหม่ โดยในโครงการแรกนั้นคณะผู้วิจัยได้มุ่งเน้นการค้นหากลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งปีแรกนี้คณะผู้วิจัยมีแนวคิดในเรื่องของการเผยแพร่ผลงานวิจัยไปสู่คนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรี เพื่อให้สามารถเข้าถึงงานวิจัยและปรับเปลี่ยนทัศนคติว่างานวิจัยไม่ใช่เรื่องไกลตัว หรือยากเกินความเข้าใจ ซึ่งบนฐานคิดนี้หากจะนำคนรุ่นใหม่เข้ามา มีโอกาสสลับบทบาท (Role Shifting) จากผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่งสารที่มีอำนาจในการคิดสร้างสรรค์และออกแบบสื่อที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยได้เองบนความต้องการและความชอบของตน จะเท่ากับว่าได้สร้างสรรค์สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการในการเปิดรับของกลุ่มผู้รับสารกลุ่มเดียวกันนั่นเอง

และผลการวิจัยก็ได้ข้อค้นพบว่า ในการสื่อสารงานวิจัยออกไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่นั้น จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ด้านสาร (Message strategies) และกลยุทธ์ด้านสื่อ (Media strategies) ในการคิดแปลงเนื้อหางานวิจัยยากๆ ให้เข้าใจได้โดยง่ายผ่านการคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งกิจกรรมที่จะเป็นช่องทางให้ดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์กล่าวมานั้น คือ กิจกรรมการประกวด (Contest)

เมื่อกลยุทธ์ด้านสารและกลยุทธ์ด้านสื่อเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแพร่ผลงานวิจัย ดังนั้นการที่ผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่อย่างกลุ่มนิสิต นักศึกษา มาเป็นผู้ส่งสารให้กับกลุ่มคนเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบเนื้อหาสารและการเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่มีความสนใจเปิดรับเนื้อหางานวิจัยที่ไม่ซับซ้อน กล่าวคือ งานวิจัยที่จะทำการสื่อสารออกไปนั้นต้องผ่านการ “การย่อย” ให้เข้าใจง่ายขึ้น และมีเนื้อหาตรงตามความรู้เดิมหรือในสาขาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิมของตนที่มีอยู่ และประการสำคัญคนรุ่นใหม่เลือกเปิดรับสื่อออนไลน์ในการเข้าถึงข้อมูลหรือเข้าถึงสื่อ เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถกระตุ้นความสนใจได้ เช่น สื่อภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอ ทัศนียภาพแบบ Motion Info Graphic แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังได้สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ยังมีอีกหลากหลายกลุ่มที่ยังไม่ได้กระตุ้นให้เกิดความสนใจเปิดรับงานวิจัย และยังมีงานวิจัยอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้เผยแพร่ไปสู่คนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้

ดังนั้นในปีที่ 2 จึงเกิดโครงการวิจัยต่อเนื่องขึ้นภายใต้ชื่อว่า “การประกวดสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” มุ่งเน้นถอดบทเรียนถึงรูปแบบ/เนื้อหา และวิธีการ ในการใช้สื่อกิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการเผยแพร่งานวิจัย โดยมีพื้นฐานความคิดว่า “สื่อกิจกรรมการประกวด” หากจะมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมี “การออกแบบ” ให้สอดคล้องกับเนื้อหางานวิจัยที่ต้องการจะเผยแพร่ และสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย ซึ่งผลการวิจัย พบว่าในการจัดกิจกรรมประกวดการสร้างสรรค์สื่อ นั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยและผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่ จากนั้นจึงออกแบบวิธีการดำเนินการประกวด ตลอดจนต้องใช้วิธีการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารที่เป็นคนรุ่นใหม่ให้เกิดความสนใจเข้าร่วมประกวด ซึ่งการออกแบบวิธีการดำเนินการประกวดดังกล่าวส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมประกวดมากขึ้นกว่าการดำเนินการในปีแรกเกือบหนึ่งเท่าตัว และได้ผู้เข้าร่วมการประกวดจากหลากหลายมหาวิทยาลัยกระจายในทุกภูมิภาค

และโครงการวิจัยในปีที่ 3 “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นโครงการที่ดำเนินการที่มาจากค้นพบของทั้ง 2 โครงการและเกิดแรงบันดาลใจที่จะเผยแพร่งานวิจัยผ่านการสร้าง “หนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” โดยสร้างหรือพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยหรือในงานวิจัยหรือโหนด (Node) หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายในการเผยแพร่งานวิจัยให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งนอกจากจะได้ทำการเผยแพร่งานวิจัยจำนวนมากแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคนเผยแพร่ไปพร้อมกันด้วย

ผลการวิจัยในโครงการวิจัยในปีที่ 3 พบว่า กระบวนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้น ต้องมีการทำงานร่วมกันคณะผู้วิจัย โหนด และอาจารย์ประจำวิชา และงานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า การได้มาซึ่งโหนดในแต่ละภาคนั้นคณะผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการต่างๆ ได้แก่ จากเครือข่าย/กัลยาณมิตรที่เคยร่วมงานกันมาก่อน จากเครือข่ายนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสายนิเทศศาสตร์ และ ใช้วิธีการที่เรียกว่า “สโนว์บอล เทคนิค” (Snowball Technique) โดยการอ้างอิงแบบปากต่อปาก กล่าวคือคณะผู้วิจัย สามารถสรรหาโหนดได้จากการแนะนำของอาจารย์ท่านอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ และสำหรับคุณลักษณะโหนดที่สำคัญ เช่น มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน มีเครือข่าย เป็นคนในพื้นที่ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย เป็นต้น

ในขณะที่อาจารย์ประจำวิชามีส่วนสำคัญในกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย เป็นอย่างมากเนื่องจากอาจารย์ประจำวิชาจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือทั้งเรื่องการทำงานวิจัย การตีความของงานวิจัย การประสานงานกับนักวิจัย และเป็นผู้ที่ชี้แนะให้กับ “นักสื่อสารงานวิจัย” ดังนั้นกระบวนการทำงานของแต่ละท่านมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป และการเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาทั้งเรื่องของการคัดเลือกงานวิจัยที่จะนำไปผลิตสื่อ และเป็นพี่ปรึกษาในเรื่องการสร้างสรรคและผลิตสื่อของนักศึกษาหรือนักสื่อสารงานวิจัย

ผลการวิจัยในโครงการที่ 3 นี้ยังพบว่า การเผยแพร่งานวิจัยของ สกว. หากจะทำให้เกิดความยั่งยืนต้องนำเรื่องงานวิจัยเข้าไปสู่ระบบการศึกษา หรือผ่านรายวิชาโดยระบุไว้ใน มคอ.3 และ มคอ.5 โดยการดำเนินโครงการในปีที่ 3 นี้พบว่า มีจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการถึง 17 มหาวิทยาลัย 33 รายวิชา ซึ่งกระจายตามภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ ภาคอีสาน มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 8 วิชา จาก 5

มหาวิทยาลัย ภาคกลาง มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 4 มหาวิทยาลัย ภาคเหนือ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 วิชา จาก 3 มหาวิทยาลัย และ ภาคใต้ มีจำนวนรายวิชาที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 11 วิชา จาก 6 มหาวิทยาลัย ซึ่งจากรายวิชาและจำนวนมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 3 นี้เป็นการตอกย้ำว่า การทำงานร่วมกับเครือข่ายอาจารย์หรือโหนดในแต่ละภูมิภาคมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเป็นอย่างมาก และโครงการที่ 3 นี้ได้มีเครือข่ายและกลายณมิตรที่เพิ่มขึ้นจากโครงการที่ 1 และโครงการที่ 2

และจากการถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานในปีที่ 3 นี้โหนดและอาจารย์ประจำรายวิชามีความสำคัญต่อการสื่อสารงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จในแง่ของปริมาณ และคุณภาพของสื่อ กล่าวคือ หากอาจารย์ประจำวิชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น คือ การประชุมทำความเข้าใจร่วมกับทีมวิจัย การศึกษางานวิจัยร่วมกับนักศึกษา การเข้าฟังการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) จะส่งผลต่อการสร้างสรรค์และผลิตชิ้นงานเป็นงานมาก ที่สำคัญยิ่งกว่า “โหนด” หรือผู้ประสานงานภาคมีส่วนสำคัญอย่างมากในการประสานงาน ทำความเข้าใจ และติดตามอย่างใกล้ชิดเพื่อให้อาจารย์ประจำวิชาได้เป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาหรือนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้นในโครงการที่ 4 ซึ่งเป็นโครงการต่อยอดจากทั้ง 3 โครงการนี้ จึงเน้นการยกระดับจากโหนด หรือผู้ประสานงานในแต่ละภาคให้กลายเป็น “ผู้พัฒนาหรือผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” ในแต่ละภาค โดยทั้ง 4 ภาคนี้คัดเลือกจากโหนดที่เคยทำงานร่วมกับโครงการทั้ง 3 โครงการแรก แต่อาจจะมີลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ โหนดภาคอีสานและภาคใต้ ต่างเคยส่งผลงานนักศึกษาเข้าประกวดในโครงการที่ 1 และโครงการที่ 2 รวมทั้งเคยเป็นโหนดในโครงการที่ 3 ซึ่งจะได้ร่วมกระบวนการของโครงการทุกโครงการรวมทั้งมีส่วนอย่างมากในการพัฒนานักศึกษาดังแต่การส่งผลงานเข้าประกวดไปจนถึงการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ในขณะที่ภาคกลาง โหนด ได้ทำหน้าที่ประสานงานรายวิชาต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน จึงทำให้เห็นภาพรวมของกระบวนการการทำงานและสุดท้ายภาคเหนือเคยเป็นอาจารย์ประจำวิชาในโครงการที่ 3 ดังนั้นความหลากหลายของโหนดในด้านประสบการณ์การทำงานจึงมีส่วนสำคัญสำหรับโครงการที่ 4 นี้

การพัฒนาผู้ประสานงานให้มาเป็น “ผู้พัฒนาหรือผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่งานวิจัยของ สกสว. ที่มีความหลากหลายทั้งประเภทของงานวิจัยทั้งงานวิจัยที่เป็นจุดเด่นต่อการขับเคลื่อนประเทศอย่างเช่นงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และงานวิจัยที่โดดเด่นในด้านพื้นที่วิจัย ชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาผู้ประสานงานหรือโหนดให้มาเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย จะทำให้ในแต่ละภาคได้มีบุคลากรสำหรับการเผยแพร่งานวิจัยเพิ่มมากขึ้น และทำให้งานวิจัยมีโอกาที่จะเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้นเช่นกัน รวมทั้งผลการวิจัยในโครงการที่ 3 ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า การเผยแพร่งานวิจัยโดยเข้าระบบการศึกษานั้นเกิดผลลัพธ์ในวงกว้างไม่ว่าจะเป็นเรื่องความยั่งยืน เนื่องจากอาจารย์ประจำรายวิชาสามารถบรรจุเข้าไปใน มคอ.3 หรือ มคอ.5 ได้ และเกิดการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาไปพร้อมกัน กล่าวคือ การใช้โจทย์จากงานวิจัยของ สกสว. ทำให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาได้ทำงานร่วมกันในการตีความจากโจทย์ หรือการย่อยข้อมูลจากงานวิจัยที่ยากให้ง่ายขึ้นสามารถเลือกเนื้อหา (Selected Message) เพื่อนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มในพื้นที่อื่น

หลากหลาย รวมทั้งการที่อาจารย์ประจำวิชาได้เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาทุกระบวนการของการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และสุดท้ายอาจารย์ประจำวิชายังสามารถต่อยอดความรู้ดังกล่าวไปใช้กับงานอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

และจากการดำเนินงานมาตั้งแต่โครงการที่ 1 จนถึงโครงการที่ 3 นี้คณะผู้วิจัยพบว่าทั้งรูปแบบของการจัดกิจกรรม ไปจนถึงกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยนั้นมีส่วนสำคัญต่อการเผยแพร่งานวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากงานวิจัยมีลักษณะที่เป็นงานวิชาการ หากต้องการจะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน พื้นที่ หรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านนั้นมาก่อนย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญในการ “ย่อย” ข้อมูลงานวิจัยที่ยากให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย แต่ทั้งนี้นักสื่อสารงานวิจัยต้องมีความรู้ และความเชี่ยวชาญในเรื่องของการเลือกสาร และการคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการผลิตสื่อด้วย และเนื่องจากการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเป็นการ “การพัฒนาคน” ซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางการสื่อสารเป็นสำคัญ งานวิจัยนี้จึงมีโจทย์สำคัญในการศึกษาและถอดบทเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับ “กระบวนการต่างๆ” ทั้งในแง่วิธีการและวิธีคิดที่ใช้ในการพัฒนาให้เกิดนักสื่อสารงานวิจัย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการถอดบทเรียนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่น โดยการถอดบทเรียนนี้จะเป็นถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานของทีมวิจัยทั้ง 4 ภาค ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อหาคุณลักษณะ รวมทั้งกระบวนการที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัยของ สกสว. ต่อไปในอนาคต

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาและความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัยโดยการนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นมิติใหม่ในการออกแบบสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อสื่อสารงานวิจัยออกไปให้ได้ปริมาณมากที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็นงานวิจัยที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาอาจารย์จากเป็นผู้ประสานงานประจำภาคหรือโหนดให้กลายเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะเชิงปฏิบัติการหรือ Action Research ที่เน้นใช้ “สื่อกิจกรรม” เช่น การอบรมให้ความรู้ให้กับผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่น อบรมเชิงปฏิบัติการในการเขียนรายงาน และร่วมกันถอดบทเรียนกระบวนการทำงาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคต่างๆ ในการเสริมสร้างความรู้ เทคนิคในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยในระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) ที่เป็นรูปธรรมในแง่ของการเผยแพร่งานวิจัย สกสว. ซึ่งเป็นภารกิจหลักของฝ่ายสื่อสารสังคม เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยให้มีความรู้และทักษะในการสื่อสารงานวิจัยออกไปสู่สาธารณชนกลุ่มต่างๆ ในวงกว้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โจทย์วิจัย

1. การทำงานของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยในท้องถิ่นมีกระบวนการอย่างไร
2. กระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการพัฒนานักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น
3. กระบวนการการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยในท้องถิ่นวิธีการอย่างไร

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยในท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัย สกสว.
2. เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยในท้องถิ่น

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

กระบวนการยกระดับโหนด	หมายถึง การที่โหนดประจำภูมิภาคในโครงการที่ผ่านมาผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการเสริมทักษะที่จำเป็นจนสามารถออกแบบ และจัดการกระบวนการทำงานของโหนดและสามารถเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยได้ในที่สุด
ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย	หมายถึง โหนดประจำภูมิภาคในโครงการที่ผ่าน แล้วมาทำหน้าที่ในการสร้างนักร้องสารงานวิจัยในท้องถิ่น โดยสามารถจัดกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งนักร้องสารงานวิจัย เช่น การค้นหาอาจารย์ รายวิชา การประชุม การกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น
นักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น	หมายถึง อาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัย เช่น การเข้าร่วม workshop การเข้าร่วมกิจกรรมพบปะนักวิจัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ต่างสถาบัน แล้วสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากกระบวนการดังกล่าวมาสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้ได้อย่างถูกต้องทั้งในเรื่องของเนื้อหา งานวิจัย และสื่อที่ผลิตมีความคิดสร้างสรรค์ สื่อออกมาได้อย่างน่าสนใจ

ขอบเขตการวิจัย

ด้านพื้นที่ พื้นที่ดำเนินการวิจัยครอบคลุม 4 ภูมิภาค ภาคกลาง ภาคอีสานและภาคใต้ โดยมีสถาบันที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 14 สถาบันการศึกษาได้แก่ ภาคเหนือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ ภาคกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ภาคอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเทคโนโลยีราชมนคล วิทยาเขตสุรินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเทคโนโลยีราชมนคล (นครราชสีมา) ภาคใต้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเทคโนโลยีราชมนคล วิทยาเขตสงขลา วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์

ด้านเวลา การดำเนินวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2562- มิถุนายน 2563 รวมระยะเวลาในการดำเนินการ 12 เดือน

ด้านเนื้อหา ศึกษาข้อมูลและถอดบทเรียนกระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นทั้ง 4 ภูมิภาค

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนานักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นโดยการถอดบทเรียนจากทั้งหมด 4 ภูมิภาค
2. ได้นักร้องสารงานวิจัยรุ่นใหม่กระจายในท้องถิ่นตามภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งคณาจารย์นักร้องสารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยต่างๆ
3. ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกสว. ผ่านการคิด สร้างสรรค์ และผลิตสื่อโดยนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นทั้ง 4 ภูมิภาค
4. ได้พัฒนาอาจารย์ประจำวิชา และนิสิตนักศึกษาได้รับความรู้และทักษะในการเผยแพร่ผลงานวิจัยจากการดำเนินการวิจัย และเป็นนักร้องสารงานวิจัยที่มีศักยภาพในการเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่านรูปแบบของสื่อต่างๆ
5. ได้แนวทางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยเข้าสู่ระบบการศึกษาในรูปแบบของการเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาทางด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น Motion Graphic Infographic Animation และสื่ออื่นๆ
6. ได้เครือข่ายนักร้องสารงานวิจัยทั้งเชิงปริมาณที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆและทั้งเชิงคุณภาพที่ผ่านการพัฒนาเป็นนักร้องสารงานวิจัยแล้ว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง "การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น" ใช้แนวคิดที่สำคัญเป็นกรอบในการวิจัย 4 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางความคิดและวิธีการในการพัฒนาคน
2. แนวคิด Active Learning
3. แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคนหรือการเสริมศักยภาพ (Empowerment)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางความคิดและวิธีการในการพัฒนาคน

นวัตกรรม มาจากคำว่า Innovate แปลว่า ทุกสิ่งใหม่ขึ้น ซึ่งนวัตกรรมมีความสัมพันธ์และส่งผลให้เกิดพลวัตด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม และในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างว่า “นวัตกรรม” มีส่วนสำคัญในเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นักวิชาการได้แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ นวัตกรรมใหม่โดยสิ้นเชิง และนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งในปัจจุบันให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องนวัตกรรมการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือการสะสมองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ โดยเชื่อว่าการเพิ่มศักยภาพทางด้านความคิดให้แก่มนุษย์จะเกิดผลในการผลักดันและต่อยอดทางนวัตกรรมในด้านต่างๆ ในสังคมต่อไป โดยนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ปัจจุบันหลายองค์กรให้ความสนใจกับ “การคิดเชิงนวัตกรรม” ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรให้มีทักษะ ความสามารถ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในโลกที่มีความไม่แน่นอนอย่างต่อเนื่อง การพัฒนานวัตกรรมให้เกิดขึ้นได้จริงเพื่อสร้างการเติบโตในองค์กร สิ่งสำคัญอันดับต้นๆ คือ การสร้างเสริม บ่มเพาะ ศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนทำให้เกิดความเข้าใจถึงเป้าหมาย วิสัยทัศน์ จนสามารถพัฒนาการทำงาน กระบวนการทำงาน (Process Innovation) ให้ดีขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง

มณฑิรา ยืนนาน (2544: 17) สรุปความหมายของศักยภาพว่า หมายถึง ความสามารถสูงสุดในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ ศักยภาพจึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้การทำงานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

ลองแมน (อ้างในสุทธัญญา ทองวิชิต: 2545) ให้ความหมายศักยภาพ หมายถึง คลังความสามารถของบุคคลที่ซ่อนเร้นอยู่ในตน หากมีการกระตุ้นจากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมจะสามารถแสดงพลังหรือความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้ได้ หรือยับยั้งพลังที่มีอยู่มิให้บังเกิดขึ้น

วิกทอเรียน นิเฟลด์ท์ (อ้างในสุทธัญญา ทองวิชิต: 2545) ให้ความหมายศักยภาพว่า หมายถึง พลังหรืออำนาจที่มีอยู่ในบุคคลซึ่งสามารถดึงออกมาใช้หรือแสดงออกมาได้หากได้รับการกระตุ้นจากภายนอก

ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง คุณสมบัติหรือองค์ประกอบของสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นของบุคคล กลุ่ม องค์กร และชุมชน อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถและเสริมความสามารถในการพัฒนาตนเองและพัฒนาเพื่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์ต่างๆ

การเสริมสร้างศักยภาพก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

- การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของบุคคล ทำให้บุคคลมีสมรรถภาพในการดำเนินงาน มีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น
- การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยทำให้เกิดการประหยัดเวลา และลดความสูญเปล่าทางการดำเนินงาน เพราะบุคคลที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำอะไรผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้ทรัพยากรการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยทำให้บุคคลได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เพิ่งได้รับการเรียนรู้ในการดำเนินการใหม่
- การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของรัฐ หรือการดำเนินการต่างๆ เพราะบุคคลที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและอย่างต่อเนื่อง จะมีความเข้าใจงาน การดำเนินงาน และงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี
- การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในชุมชน กล่าวคือ ทำให้บุคคลทุกคนมีโอกาสพัฒนาและชุมชนก้าวหน้าไปสู่สถานภาพที่ดีขึ้น
- การเสริมสร้างศักยภาพ ช่วยทำให้บุคคลเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งหลักการปฏิบัติงานและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

การเสริมสร้างศักยภาพนั้นมีตั้งแต่ การฝึกอบรม การให้เรียนหลักสูตรสั้นๆ ในมหาวิทยาลัย การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หรือการฝึกอบรมในลักษณะฝึกปฏิบัติงานไปในตัว ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดจากการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรอันเป็นการเสริมสร้าง ศักยภาพ ก็คือ ช่วยให้บุคลากรหรือพนักงานเสียเวลาน้อยลงในการหาความรู้หรือทักษะในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ การเสริมสร้างศักยภาพโดยการผ่านการฝึกอบรม ยังสามารถช่วยเสริมสร้างค่านิยม และทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ค่านิยมและทัศนคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและยากแก่การ

ปรับเปลี่ยน หากแต่การฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ อาจช่วยได้ในระดับหนึ่งแม้ไม่ทั้งหมดแต่ก็ควรดำเนินการ

ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพจึงหมายถึงความรวมถึงการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการทำงานด้วย อีกทั้งในการ ทำงาน ปัญหาในการบริหารงานที่มักพบเสมอในองค์กร การ สามารถจะลดลงหรือแก้ไขได้ ด้วยการ ฝึกอบรม อาทิ การทำงานล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ มาสาย เปลี่ยนงาน ฯลฯ สามารถจะแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม สิ่งเหล่านี้เรายอมรับกันว่าเป็นการ “เสริมสร้างศักยภาพ”

ในบางครั้งการฝึกอบรมมีลักษณะใกล้เคียงกับการให้การศึกษา เช่น ในสมัยที่มหาวิทยาลัย ยังมี สาขาไม่หลากหลายอย่างในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าทางการมักจะจัดตั้งโรงเรียนเพื่อผลิตคนให้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เช่น โรงเรียนรถไฟ โรงเรียนไปรษณีย์ โรงเรียนที่ดิน หรือโรงเรียนชลประทาน เป็นการ พัฒนาศักยภาพบุคคลากรอีกประเภทที่สามารถสร้างคนให้มาทำงานได้ในระยะแรก ในปัจจุบันมีระบบ การศึกษาที่เราเรียนรู้ในลักษณะการทำงานไปพร้อมกับการเรียนที่เรารู้จักกัน เช่น โรงเรียนปัญญา ภิวัฒน์ที่เป็นการเรียนรู้การปฏิบัติงานจริงบนพื้นฐานจริยธรรมอย่าง มืออาชีพ (Work-based learning on Professional Ethics) เป็นการฝึกอบรมมีประโยชน์ มากมายกับองค์กร หน่วยงานที่มีความก้าวหน้า ในการบริหาร แม้จะใช้งบประมาณไม่น้อยสำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล

นอกจากนั้น ในการสร้างและพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยในครั้งนี้จะคำนึงถึงบทบาทของนักสื่อสาร งานวิจัยในฐานะผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารซึ่งต้องคำนึงถึงคุณลักษณะต่างๆ ของผู้ส่งสาร ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสารหรือความสามารถในการสื่อสาร ทักษะติดต่อเรื่องที่จะสื่อสารและต่อผู้รับสาร ความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารและความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสารและระดับของสังคมและวัฒนธรรม (Berlo, 1960)

(1) ทักษะด้านการสื่อสาร

ทักษะด้านการสื่อสาร หมายถึง หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารและความชำนาญในการสื่อสาร อันได้แก่ การพูดและการเขียนซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส และทักษะในการฟังและการอ่านซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส ทักษะต่างๆ เหล่านี้มีผลต่อผู้ส่งสาร คือ มีผลต่อความคิดที่จะสื่อสารให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความตั้งใจของผู้ส่งสารและมีผลต่อความสามารถในการเข้ารหัส กล่าวคือ โดยทั่วไปภาษามีส่วนกำหนดความคิดของมนุษย์ ว่ามนุษย์นั้นจะคิดเรื่องอะไร คิดอย่างไร และคิดหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถทางภาษา เมื่อผู้ส่งสารมีทักษะในการสื่อสารที่ดีก็ย่อมใช้ภาษาในการเข้ารหัสได้ดี รู้จักเลือกใช้ภาษาได้ตรงตามสิ่งที่ตั้งใจ ถูกต้องชัดเจน ถอดรหัสได้ง่าย การสื่อสารก็มีประสิทธิภาพ

(2) ทักษะติดต่อเรื่องที่จะสื่อสารและต่อผู้รับสาร

ทัศนคติ หมายถึง วิธีการที่บุคคลประเมินสิ่งต่างๆ โดยความโน้มเอียงของตนเองเพื่อให้เข้าถึงหรือหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น ทัศนคติของผู้ส่งสารมีหลายประการ ได้แก่ ทัศนคติต่อตนเอง ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร และทัศนคติต่อผู้รับสาร

ทัศนคติต่อตนเอง คือ การประเมินความเชื่อมั่นของตนเองว่ามีความสามารถในการสื่อสารมากน้อยเพียงใด ถ้าผู้ส่งสารยังมีความเชื่อมั่นมากการสื่อสารนั้นก็ยังมีประสิทธิภาพมาก

ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร คือ การประเมินความมีคุณค่าของหัวข้อการสื่อสาร ถ้าผู้สื่อสารเห็นว่าหัวข้อการสื่อสารนั้นมีคุณค่ามาก การสื่อสารก็ยิ่งมีประสิทธิภาพ

ทัศนคติต่อผู้รับสาร คือ การประเมินผู้รับสาร ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสารต่อสารและต่อปฏิกิริยาของผู้รับสาร โดยเฉพาะการตั้งใจ

(3) ความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารและความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร

ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารเป็นอย่างดีเพราะผู้ส่งสารที่ไม่มีความรู้ก็ยากที่จะสื่อสารให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องได้ นอกจากนี้ ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสารด้วย คือ รู้ถึงความสัมพันธ์และความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสาร

(4) ระดับของสังคมและวัฒนธรรม

ระดับของสังคม หรือ ระบบสังคม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการสื่อสาร เพราะบุคคลขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคม มีตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ตามกลุ่มที่สังกัดอยู่และจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

วัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ความเชื่อทางวัฒนธรรมในแต่ละสังคม ซึ่งส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมในการสื่อสาร วัฒนธรรมที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อการสื่อสารต่างกันด้วย

2. แนวคิด Active Learning

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของคำว่า Active Learning ว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการใช้ความคิดในสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำลงไป ภายใต้สมมติฐาน 2 ประการได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ 2) บุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) มาสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co-creators)

Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ที่ผู้เรียนจะต้องลงมือ “ปฏิบัติ” กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนต้องมีโอกาสได้ลงมือกระทำ ความรู้ที่ได้จึงเป็นความรู้มาจากประสบการณ์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning นี้ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน เขียน ตอบโต้ วิเคราะห์ปัญหา และให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า นอกจากนั้นยังรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายโดยมีความร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และผู้สอนต้องลดบทบาทการสอนลง แต่เน้นไปที่กระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้หรือรสนิยมในการทำกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด เขียน และการอภิปรายกับเพื่อนๆ

ลักษณะการเรียนรู้แบบ Active Learning

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) ได้สรุปลักษณะสำคัญของ Active Learning ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

บทบาทของครู

ในขณะที่ครูหรืออาจารย์มีบทบาทมีบทบาทที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนแบบปกติ (Passive Learning) กล่าวคือ จากเดิมครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนปรับเปลี่ยนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) Council for The Curriculum, Examination and Assessment (อ้างถึงใน สถาพร พุทธิพิฏฐกุล, 2555) ได้เสนอบทบาทของครูไว้ดังนี้

1. เป็นผู้รับฟังที่ดี (Neutral Facilitator) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างอิสระ โดยครูเป็นผู้รับฟังและไม่แสดงความคิดเห็น
2. แสดงความเห็นแย้ง (Devil's Advocate) เป็นเทคนิคที่ครูให้ความเห็นในเชิงคัดค้าน (เป็นเหตุผลตลกหรือไม่ใช่เรื่องจริงจัง) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อหรือหาเหตุผลมาสนับสนุนเพิ่มเติม
3. สร้างความสนใจ (Declared Interests) ครูใช้วิธีกำหนดหัวข้อที่อยู่ในความสนใจให้ผู้เรียนกลุ่มที่รู้ แสดงความคิดเห็น
4. คล้อยตาม (Ally) ครูแสดงความคิดเห็นคล้อยตามหรือสนับสนุนความเห็นของกลุ่มย่อยหรือแต่ละบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้แต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วม

5. ให้ข้อมูลที่เป็นทางการ (Official View) ครูอธิบายหรือให้ข้อเสนอแนะ สารสนเทศ ที่เป็นหลักการหรือเป็นไปตามทฤษฎีที่กำหนด
6. ทำทาย (Challenger) ครูใช้วิธีท้าทาย โดยใช้คำถามนำให้คิดและให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในมุมมองของตน และผู้สอนคอยสนับสนุนและให้กำลังใจ
7. ยั่วยุ (Provocateur) ครูใช้วิธียั่วยุโดยให้เหตุผลหรือสารสนเทศ ในสิ่งที่นักเรียนเกิดความสงสัยไม่ตรงตามสภาพจริงที่ผู้เรียนรู้เห็นมา เพื่อให้ให้นักเรียนคัดค้านและนำเสนอแนวคิดของตนออกมา
8. การแสดงบทบาท (In-role) ครูจะมีบทบาทในการควบคุมหรือเบี่ยงประเด็นในการอภิปรายในชั้นเรียน

นอกจากนั้น ฌ็ซัน แก้วชัยเจริญกิจ (อ้างถึงใน สถาพร พุทธิพิบูล, 2555) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
2. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
4. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย
6. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม
7. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียน

วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning นั้นเป็นวิธีการที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกในการพูด การฟัง เขียน อ่านและสะท้อนความคิดในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา โดยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าการรับฟังการบรรยาย
2. ให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ให้น้อยลงและเน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนมากขึ้น
3. ผู้เรียนใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อวัตกรรมเพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์ในระดับสูง (วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล)
4. เน้นบทบาทให้ผู้เรียนได้ค้นหาคุณค่าและค่านิยมของตนเอง

กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning นี้ เป็นกระบวนการที่จะนำมาเป็นกรอบการดำเนินงานในการจัดการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการ ตั้งแต่การคัดเลือกเนื้อหางานวิจัย การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการผลิตสื่อเพื่อให้นักศึกษานั้นเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง โดยมีอาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้อำนวยความสะดวก รวมทั้งการเป็น Coaching การให้คำปรึกษาตลอดภาคการศึกษา ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ในรูปแบบ Project Based

3. แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

Fuglesang and Chandler (1986 อ้างใน Jacobson & Kullur, 1999) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมโดยคำนึงถึง “ผล” ที่เกิดขึ้น พวกเขาได้ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการซึ่งนำไปสู่ความตระหนักร่วมกัน ความสนใจร่วมกัน ความรับผิดชอบร่วมกัน และการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการตัดสินใจของกลุ่มบุคคล หรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นรูปแบบของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารซึ่งไม่เน้นการสื่อสารในรูปแบบการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร แต่เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในรูปแบบของการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายได้ร่วมมือกันพัฒนา “กระบวนการสื่อสาร” ระหว่างกันและกันในลักษณะของการเห็นหน้าค่าตากัน เช่น การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในสถานที่ต่างๆ ในประเด็นที่สำคัญต่อชุมชน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าการสื่อสารจะเกิดขึ้นในลักษณะของการเห็นหน้าค่าตากัน หรือการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ ก็ตาม แต่การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการการสื่อสารที่จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ “คู่สื่อสาร” มีความรู้สึกเท่าเทียมกัน การรับฟังความคิดเห็นของกันและกันตลอดจนความไว้วางใจกัน โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และการตัดสินใจร่วมกันในการนำข้อสรุปจากการพูดคุยไปสู่การตัดสินใจดำเนินการต่างๆ

นอกจากนั้นแนวคิดเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม” นั้นจะมีอยู่ 2 นัยยะ คือ

นัยยะแรก หมายความว่า การใช้การสื่อสารประเภทต่างๆ เป็นหนทางหรือเป็นเครื่องมือไปสู่การมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ

นัยยะที่สอง หมายความว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในตัวการสื่อสารเอง โดยรูปแบบของการเข้าถึงการสื่อสารนั้นมีอยู่ 3 รูปแบบคือ

- **การเข้าถึงสื่อในฐานะผู้บริโภค** หมายถึงการที่บุคคลมีโอกาสใช้สื่อในฐานะ “ผู้รับสาร/ผู้ดู/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ผู้อ่าน” กล่าวคือบุคคลสามารถเลือกบริโภคสื่อได้จากรูปแบบของรายการที่หลากหลาย และมีช่องทางในการสะท้อนปฏิกิริยาของตนสู่ผู้ผลิต ที่เรียกว่าเป็น “ผู้รับสารที่เอาการเอางาน” (Active audience)

- **การเข้าถึงสื่อในฐานะผู้ผลิต** หมายถึงการที่บุคคลมีโอกาสร่วมในเชิงกระบวนการผลิต ได้แก่ การเข้าร่วมประกวดการสร้างสรรค์สื่อเพื่อประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลผลิตหรือองค์กรต่างๆ เป็นต้น
- **การเข้าถึงสื่อในฐานะผู้บริหารสื่อ** หมายถึงการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการตัดสินใจต่างๆ ในองค์กรสื่อ เช่น การกำหนดเนื้อหาและรูปแบบที่เหมาะสม การกำหนดช่วงเวลา การวางระบบบริหารงาน/ระบบงบประมาณ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนงานและนโยบายต่างๆ เป็นต้น

โดยในงานวิจัยนี้สนใจความหมายของ "การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม" ในนัยยะที่สอง คือการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการสื่อสารเองโดยโครงการวิจัยนี้จะนำเสนอรูปแบบการปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของการเข้าถึงสื่อของนักสื่อสารงานวิจัยทั้งในส่วนที่เป็นอาจารย์ประจำวิชา นักศึกษา ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของ สกว. ที่มีฐานะเป็น **"ผู้บริโภค/ผู้รับสาร"** นั้น ยกเว้นการเข้าถึงหรือการมีส่วนร่วมนี้ให้สูงขึ้นมาเป็นระดับ **"ผู้ผลิต"**

ปาริชาติ สถาปิตานนท์และคณะ (2549) ได้ทบทวนแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของนักวิชาการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

แนวคิดของ Cohen ปาริชาติ สถาปิตานนท์และคณะ ระบุว่า Cohen อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ในปี 1996 ในบทความของเขาเรื่อง Mobilizing communities for participation and empowerment ซึ่งอยู่ในหนังสือ Participatory communication for social change เขาอธิบายว่าการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาสามารถอธิบายได้ใน 4 ลักษณะ คือ

(1) การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลฝ่ายต่างๆ ในชุมชนได้อุทิศแรงกายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

(2) การมีส่วนร่วมในเชิงเงินตรา หมายถึง การที่ชุมชนได้อุทิศเงินในการทำกิจกรรมต่างๆ

(3) การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับ "การกระจายภารกิจและความรับผิดชอบ" โดยผู้ประสานงานหลักมักดำเนินการแบ่งสรรภารกิจ/หน้าที่ให้คนกลุ่มต่างๆ ที่มีความสำคัญในพื้นที่ อาทิ การพัฒนาความร่วมมือกับผู้นำในท้องถิ่นในการขอคำแนะนำเกี่ยวกับโครงการ การตั้งคณะกรรมการในการส่งเสริมการดำเนินของโครงการ การจัดการและติดตามการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่างๆ ผ่านการฝึกอบรม และการใช้เครื่องสนับสนุนต่างๆ

(4) การมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการตัดสินใจ หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิกในชุมชน ผ่านการออกแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Singhal ซึ่งอธิบายไว้ในหนังสือ Facilitating community participation through communication (2001) เขาได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมซึ่งให้ความสำคัญกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่นเป็นเกณฑ์โดยเขาเรียกว่า หลักการ "6 Cs" ซึ่งประกอบด้วย

(1) การร่วมมือ (Co-operation) หรือ การทำงานบนความร่วมมือของคนในท้องถิ่น (working on local people) หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกตัวแทน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมักไม่ใช่บุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญได้เป็นอย่างดี หรือเป็นบุคคลที่มีอำนาจในชุมชน

(2) การยินยอม (Compliance) หรือ การทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น (working for the local people) หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการมอบหมายภารกิจ/หน้าที่ พร้อมๆ กับการเสนอสิ่งกระตุ้นเร้าใจต่างๆ อย่างไรก็ตาม บุคคลภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดวาระสำคัญ และทิศทางการดำเนินกระบวนการต่างๆ

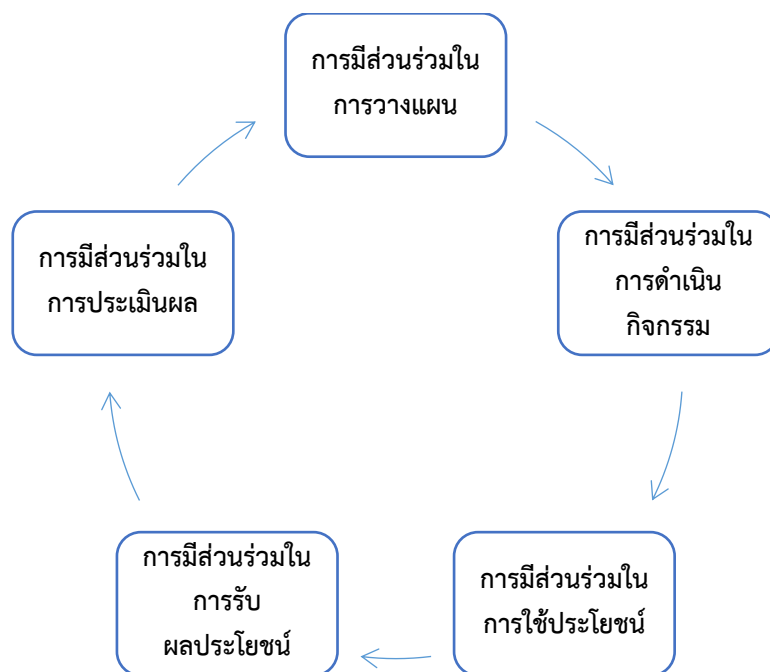
(3) การให้คำปรึกษา (Consultation) หรือ การทำงานเพื่อคนในท้องถิ่นและกับบุคคลในท้องถิ่น (working for the local people and with local people) หลักการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการสอบถามความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม บุคคลภายนอกยังคงทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและมีอำนาจในการตัดสินใจลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ

(4) การให้ความร่วมมือ (Cooperation) หรือ การทำงานกับคนในท้องถิ่น (working with the local people) แนวทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกทำงานร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม โดยในกรณีนี้บุคคลภายนอกมีบทบาทหน้าที่เฉพาะด้านการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางต่างๆ ในการดำเนินการ ในขณะที่บุคคลในท้องถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินงาน

(5) การเรียนรู้ร่วมกัน (Co-learning) หรือ การทำงานกับบุคคลในท้องถิ่นและโดยบุคคลในท้องถิ่น (working with local people and by the local people) แนวทางดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกในชุมชนและบุคคลภายนอกแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจต่างๆ ร่วมกันและทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อช่วยกันกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมโดยบุคคลภายนอกทำหน้าที่สนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน

(6) การลงมือกระทำร่วมกัน (Collective Action) หรือการทำงานโดยบุคคลในท้องถิ่น (by the local people) เกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดวาระของตน และขับเคลื่อนวาระดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ โดยปราศจากความคิดริเริ่มจากบุคคลภายนอก หรือการสนับสนุนกระบวนการโดยบุคคลภายนอก

แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545) ซึ่งได้แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สะท้อนจากโครงการพัฒนาต่างๆ กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ประการ ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมที่สะท้อนจากโครงการเชิงการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1: การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in Planning) อันได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ

ขั้นตอนที่ 2: การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in Implementation) อันได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ

ขั้นตอนที่ 3: การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in Utilization) อันได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม

ขั้นตอนที่ 4: การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in Benefit-Sharing) อันได้แก่ การแจกจ่ายประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม

ขั้นตอนที่ 5: การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participating in Evaluation) อันได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

จากการทบทวนแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมข้างต้นนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัย สกสว. และกระบวนการทำงานของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะมีกลุ่มบุคคลใดบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องและเกี่ยวข้องด้วยการมีส่วนร่วมอย่างไร

โดยโครงการวิจัยนี้ เลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยการบรรจุงานวิจัยที่จะเผยแพร่เข้าใน มคอ.3 และ มคอ.5 และให้อาจารย์ประจำวิชามีโอกาสในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน และอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างทั้งความรู้ความเข้าใจให้กับนักศึกษาและอาจารย์จากสถาบันต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้แก่บุคคลเหล่านี้ เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย สกสว. ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอย่างทั่วถึง

4. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาคนหรือการเสริมศักยภาพ (Empowerment)

การใช้ทฤษฎีการสร้างศักยภาพหรือการเสริมพลังนั้นมีในหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งในปัจจุบันมักพบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกับสร้างนี้ในสายบริหารหรือการจัดการองค์กร ตลอดจนสาขาด้านการศึกษา ที่นำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เกิดความนับถือเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง วิธีการที่ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างพลังนี้ จะเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน อย่างเต็มที่ (Active Participation) โดยใช้วิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดระหว่างผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถระบุปัญหาของตน วิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ มองภาพอนาคตได้ สามารถพัฒนากลวิธีที่จะแก้ไขปัญหา และดำเนินการแก้ไขปัญหา การจัดการศึกษาการสร้างพลังนี้ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) มีความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self Efficacy) สูงขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และทำให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องมากขึ้นในแต่ละบุคคล ทั้งยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาความเสมอภาคในสังคมด้วย (Wallerstein & Bernstein, 1988:379-394, อ้างถึงใน พันธ์ พฤษสุพันธุ์ และคณะ, 2547)

คำว่า empower เกิดจากการรวมตัวของคำ 2 คำ คือ คำว่า em และคำว่า power โดยคำว่า em (หรือ en) มีความหมายถึง "การทำให้เกิดขึ้น" เมื่อนำมารวมกับคำว่า power ที่แปลว่า "พลัง" ดังนั้นคำว่า "Empowerment" จึงหมายถึง "การสร้างเสริมพลัง" ในความหมายที่เข้าใจได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การทำให้เกิด ทำให้มี ทำให้ตระหนัก ทำให้เชื่อมั่น ทำให้ได้ใช้หรือได้พัฒนา "ศักยภาพ" ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล หรือแปรรูปออกมาเป็นพลังที่สร้างสรรค์ ซึ่งการสร้างเสริมศักยภาพนั้น สามารถกระทำได้ตั้งแต่ให้ตนเอง ให้กลุ่มบุคคล ชุมชน หน่วยงานหรือองค์กร โดยพลังอันหลากหลายนั้น ได้แก่ พลังกาย พลังใจ พลังความคิด พลังปัญญา พลังทางการบริหาร พลังทางเศรษฐกิจ พลังทางการเมือง พลังทางสังคมพลังทางจิตวิญญาณ (<http://kmpolsci.blogspot.com/2008/06/empowerment.html>)

นิตยา เพ็ญศิริธินภา (2545) ให้ความหมายของ "การสร้างเสริมพลัง" ว่าเป็น กระบวนการพัฒนา ศักยภาพของบุคคล กลุ่มและชุมชน ให้สามารถจัดการแก้ไขปัญหาของตน โดยการร่วมมือกันทำกิจกรรมและควบคุมสิ่งต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่อาศัย

นอกจากนี้ Julian Rappaport (โครงการการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม, 2549) ให้ความหมายของการเสริมพลังว่า หมายถึงการผนึกสิ่งต่างๆ เข้าไว้ในตัวบุคคล อันได้แก่

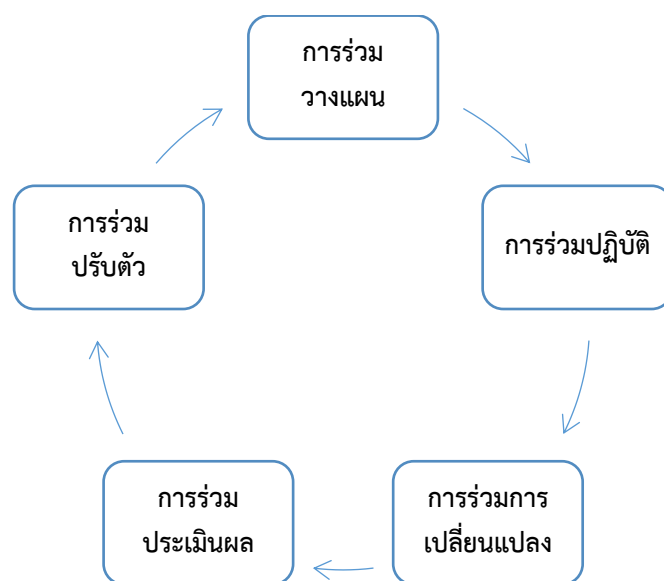
ความเข้มแข็งและสมรรถภาพ (Strength and Competencies) ระบบความช่วยเหลือตามธรรมชาติ (Natural Helping Systems) และการกระทำเชิงรุก (Proactive Behavior) ต่อนโยบายและการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยการเสริมพลังดังกล่าวสามารถกระทำได้ใน 3 ด้าน ได้แก่ การเสริมพลังความคิด การเสริมพลังความเข้าใจ การเสริมพลังความชำนาญ

การสร้างพลัง เน้นอิทธิพลที่เกี่ยวข้องในด้านการควบคุมตนเอง (Personal Control) และอิทธิพลที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคม หรือชุมชน (Social Control) ระดับของการสร้างพลัง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ (ปริญญา ผกานนท์, 2543:27-29. อ้างถึงใน พันธ์ พฤกษ์สุนันท์ และคณะ, 2547) ดังนี้

- **การสร้างพลังให้ตัวบุคคล** พลังในตัวบุคคลจะเกิดขึ้นได้กับบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้แสดงออก ซึ่งความสามารถในการพัฒนาแนวคิด และการทำงานสู่ความสำเร็จ ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถพึ่งตนเองได้ และเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง
- **การสร้างพลังในองค์กร** เป็นการส่งเสริม และสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กร มีส่วนร่วมในอำนาจขององค์กร ตั้งแต่การใช้ประโยชน์จากข้อมูล มีกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดวิธีดำเนินงาน และการควบคุมความพยายามต่างๆ ต่อจุดมุ่งหมายที่กำหนดร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยง ในกลุ่มสมาชิกเพื่อสร้างเป็นพลังองค์กร แล้วไม่เชื่อมโยงกับองค์กรอื่นๆ และชุมชนในเชิงอำนาจ หรือพลังโน้มน้าวอนาคต และการตัดสินใจในสังคมที่กว้างขึ้น
- **การสร้างพลังในชุมชน** เป็นระบบคุณค่าทางสังคม (Social Value) ซึ่งแสดงออกถึง การรวมตัวของประชาชนในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมของชุมชนร่วมกัน ด้วยความสามัคคีเกื้อกูล มีการจัดการที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลังในการพัฒนาชุมชน ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนบทบาท ของประชาชนในชุมชน โดยปล่อยให้ชุมชนได้มีโอกาสตัดสินใจ และเลือกหนทางในการแก้ปัญหาของชุมชนเอง

Nee Boon Siong (<http://kmpolsci.blogspot.com/empowerment.html>) เสนอว่าการเสริมพลังนั้นต้องมองใน 2 ระดับ ระดับแรก คือ ระดับบุคคล (Self Empowerment) และระดับที่สอง คือ ระดับองค์กร (Organization Empowerment) โดยการเสริมพลังในระดับบุคคล หมายถึงการตัดสินใจอะไรด้วยตนเองในระดับที่ตนมีความสามารถจะทำได้โดยไม่ต้องรอให้เจ้านายสั่ง สำหรับการเสริมพลังในระดับองค์กรนั้น หมายถึง ความเป็นจริงผู้ที่อยู่หน้างาน (Line manager) หรือเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ซึ่งเป็นคนติดต่อกับบุคคลภายนอก/ลูกค้า และเป็นผู้เผชิญปัญหา ดังนั้นจะเข้าอกเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าบรรดาผู้บริหารที่นั่งอยู่ภายในองค์กร ดังนั้นการเสริมพลังจึงเปรียบเหมือนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Individual relation) หรือการสร้างช่องทางการสื่อสาร (Communication channel)

หากพิจารณาแนวคิดเรื่องการเสริมพลังกับการมีส่วนร่วม Stephen B. Fawcett et al (1995 อ้างถึงใน มิ่งขวัญ คงเจริญ, 2553) ระบุว่า ขั้นตอนการเสริมพลังต้องสร้างการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการร่วมวางแผน ขั้นตอนการร่วมปฏิบัติ ขั้นตอนการร่วมการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนการร่วมประเมินผลและสุดท้าย คือ ขั้นตอนการร่วมปรับตัว

แผนภาพที่ 2.2 แสดงการเสริมพลังกับการมีส่วนร่วม

ดังนั้น การเสริมพลังให้กับบุคคลหรือองค์กร จึงควรพิจารณาแนวทางการเสริมพลังร่วมกับการมีส่วนร่วม จึงจะทำให้กระบวนการเสริมพลังนั้นมีประสิทธิภาพและนำสู่การดำเนินงานที่ยั่งยืน

นอกจากนั้น การเสริมพลังยังเป็นกรอบแนวคิดที่คณะผู้วิจัยนำมาใช้ร่วมกับแนวคิดจุดเชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสาร หรือที่เรียกว่า Nodes ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ในการเสริมศักยภาพของจุดเชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสาร (Nodes) สู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย ในที่นี้จึงขออธิบายเกี่ยวกับจุดเชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสารดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2547 อ้างถึงในอภิชา น้อมศิริ, 2552) สมาชิกในเครือข่ายแต่ละคนเสมือนเป็นจุดสำหรับการต่อเชื่อมหรือ Nodes สมาชิกที่มีศักยภาพในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังจุดอื่นๆ จะเรียกว่าตัวต่อหรือ Hubs ซึ่งจะเป็ Nodes ที่มีเส้นทางเชื่อมตอมาก ในบรรดา Nodes และตัวต่อทั้งหลายภายในเครือขายนั้นสามารถจำแนกได้หลายประเภทตามบทบาทที่แสดงออกเชิงการสื่อสารของบุคคลต่างๆ ในเครือข่าย ดังนี้

1.บทบาทเบื้องต้นของบุคคลในเครือข่าย

โดยภาพรวมในแต่ละเครือข่ายมักประกอบไปด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ แกนนำเครือข่าย สมาชิก และพันธมิตร

1.1 แกนนำเครือข่าย ได้แก่ บุคคลที่สมาชิกเครือข่ายศรัทธาเชื่อถือยกย่องโดยอาจประกอบดว้แกนนำเครือข่ายอย่างเป็นทางการ ซึ่งมีการประกาศให้รับรู้โดยทั่วกัน และแกนนำเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นบุคคลที่สมาชิกเครือข่ายมักจะขอความคิดเห็นในวาระต่างๆ โดยแกนนำเครือข่ายมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ เช่น เป็นส่วนหนึ่งของการริเริ่มเครือข่าย เป็นบุคคลที่มีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย ทั้งในด้านการกระจายข้อมูลข่าวสารสู่สมาชิก การริเริ่มตั้ง

ประเด็นต่าง ๆ ของเครือข่ายทั้งในด้านการกระจายข้อมูลข่าวสารสู่สมาชิก การเริ่มต้นประเด็นต่าง ๆ การจัดกระบวนการต่าง ๆ ในการระดมสมองหรือรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก การแสวงหาแนวทางในการผลักดันให้เกิดกระบวนการตัดสินใจของเครือข่ายในเรื่องต่าง ๆ

1.2 สมาชิกเครือข่าย ได้แก่ บุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทั้งในด้านการทำกิจกรรมต่าง ๆ การรวมเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบกับผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการตัดสินใจโดยการที่บุคคลก้าวเข้ามาเป็นสมาชิกของเครือข่ายหนึ่ง ๆ

1.3 พันธมิตร ได้แก่ บุคคลที่มีได้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายแต่มีส่วนช่วยสนับสนุนเครือข่ายในเรื่องต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือข้อคิดเห็นต่าง ๆ การอำนวยความสะดวกในด้านการติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ การให้การสนับสนุนด้านนโยบายกิจกรรมบุคลากร ตลอดจนงบประมาณต่าง ๆ เป็นต้น

2. บทบาทเชิงการสื่อสาร

หากนำการสื่อสารเข้ามาเป็นแนวทางในการแบ่งบทบาทของสมาชิกในเครือข่ายและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ตามคุณลักษณะที่เหมาะสม นักวิชาการด้านการสื่อสารนิยมแบ่งบทบาทของสมาชิกและองค์กรในเครือข่ายดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทของกลุ่มบุคคลที่เป็นตัวต่อต่าง ๆ (Hubs) ในเครือข่าย

2.1.1 ล่าม (Liaison) คือ คนที่ไม่ได้สังกัดอยู่ในกลุ่มย่อยกลุ่มใดในเครือข่ายแต่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมกับกลุ่มต่าง ๆ หรือบุคคลต่าง ๆ ที่ไม่ได้ติดต่อสื่อสารกันเข้าด้วยกันทั้งในเชิงการส่งต่อข้อมูลและการรับข้อมูลเพื่อมากระจายต่อในเครือข่าย โดยทั่วไปลามจะเป็นบุคคลที่มีความเป็นกลาง (Betweenness) สูง

2.1.2 สะพาน (Bridge) คือ คนที่เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเครือข่ายและมีบทบาทเป็นตัวเชื่อมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ในเครือข่ายโดยคนที่ทำหน้าที่เป็นสะพานมีความแตกต่างจากคนที่เป็ลาม คือลามไม่ได้สังกัดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเครือข่าย ในขณะที่คนที่ทำหน้าที่เป็นสะพานเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มย่อยใดกลุ่มหนึ่งในเครือข่าย และทำหน้าที่ในการประสานงานกับบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ

2.1.3 ผู้ปลีกวิเวก (Isolate role) คือ บุคคลที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายแต่มักเก็บตัวไม่ค่อยสูงส่งหรือติดต่อสื่อสารกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในเครือข่าย บางครั้งเราอาจพบว่ามีผู้ปลีกวิเวกซึ่งได้แก่บุคคลคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายแต่ติดต่อตนเองโดยไม่สนใจติดต่อกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในเครือข่าย การมีผู้ปลีกวิเวกทำให้จุดที่ควรจะมีการเชื่อมต่อขาดการเชื่อมต่อ เกิดเป็นช่องว่างและเป็นอุปสรรคที่ทำให้สมาชิกในเครือข่ายไม่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง

2.1.4 ดาวเด่น (Star) คือ คนที่เป็นตัวเชื่อมกับคนอื่น ๆ ในกลุ่มต่าง ๆ ของเครือข่ายเป็นจำนวนมาก ทั้งบุคคลที่อยู่ในกลุ่มของตนและบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ในเครือข่าย โดยทำหน้าที่ในการส่งต่อข้อมูลและการรับข้อมูลเพื่อมากระจายต่อในเครือข่าย บุคคลที่เป็นดาวเด่นมักเป็นบุคคลที่สมาชิกจากกลุ่มต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ (Reachable) โดยตรงทำให้มีลักษณะของการเป็นศูนย์กลาง (Center) สูง

2.1.5 คนขอบข่าย (Boundary spanning) ได้แก่ บุคคลที่เชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายตนกับสังคมภายนอกอื่นทำให้เกิดการหมุนเวียนหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในเครือข่ายกับข้อมูลอื่นๆ ในสภาวะแวดล้อม

2.1.6 คนควบคุมข้อมูล (Gatekeeper) คือ บุคคลที่มีบทบาทในการควบคุมการกระจาย ข้อมูลหรือการหมุนเวียนข้อมูลระหว่างสมาชิกต่างๆ ในเครือข่าย อาจเป็นบุคคลคนเดียวกับลาม สะพาน หรือดาวเด่นก็ได้ แต่ที่สำคัญคือจะเป็นผู้ที่มีข้อมูลอยู่ในมือและมีอำนาจในการตัดสินใจแพร่กระจายข้อมูลไปยังบุคคลอื่นๆ

ในทางปฏิบัติเราอาจพบว่าคนที่ทำหน้าที่ควบคุมข้อมูลอาจเป็นบุคคลเดียวกับบุคคลที่เป็นลาม สะพาน หรือดาวเด่น ทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินใจใครเป็นคนควบคุมข้อมูล มักกระทำบนพื้นฐานของการพิจารณาว่าใครเป็นผู้มีข้อมูลอยู่ในมือและมีอำนาจในการตัดสินใจแพร่กระจายข้อมูลไปยังบุคคลอื่น ในขณะที่บุคคลที่มีบทบาทเป็นตัวต่อไม่วาจะเป็นลาม สะพานหรือดาวเด่นมักพิจารณาบนฐานคิดของปริมาณเส้นทาง (Line) ในการติดต่อและแพร่กระจายข้อมูลสู่บุคคลอื่นๆ ในกลุ่มและในเครือข่าย โดยไม่คำนึงว่าบุคคลดังกล่าวจะมีข้อมูลอยู่ในมือและมีอำนาจในการตัดสินใจแพร่กระจายข้อมูลหรือไม่

นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่เป็นแกนนำเครือข่าย อาจเป็นคนเดียวกับบุคคลที่เป็นลาม สะพาน หรือดาวเด่นอีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการพิจารณาความเป็นแกนนำเครือข่าย มักพิจารณาด้วยเกณฑ์ของการที่บุคคลอื่นๆ ในเครือข่ายให้ความเคารพยกย่องและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิก ในขณะที่บุคคลซึ่งเป็นลาม สะพาน หรือดาวเด่น พิจารณาโดยอิงเส้นทางในการติดต่อและแพร่กระจายข้อมูลบุคคลอื่นๆ

3.ประเด็นการสื่อสารประเด็น

ประเด็นการสื่อสารจะเกี่ยวข้องกับมูลเหตุการณีก่อนกำหนดเครือข่าย วัตถุประสงค์ และภารกิจของเครือข่าย บางเครือข่ายประเด็นการสื่อสารอาจจะแคบมีลักษณะเฉพาะเรื่อง เฉพาะกิจ แต่บางเครือข่ายประเด็นการสื่อสารอาจกว้างขวาง ครอบคลุมไปทุกเรื่องประเด็นการสื่อสาร บางเรื่องมีปัญหาเป็นตัวตั้งบางเรื่องเป็นเรื่องของการสืบทอดคุณค่าหรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้ว ซึ่งถ้าเป็นเรื่องของปัญหามักมีความซับซ้อนที่ยากต่อการแก้ไข ทั้งโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และมักมีความเร่งรัดในเรื่องเวลาที่ต้องเข้าไปเผชิญปัญหา ทำให้ความเข้มข้นของการสื่อสารภายในเครือข่ายสูง แต่ถ้าปัญหาคือคลายไปความเข้มข้นหรือความต่อเนื่องของการสื่อสารในเครือข่ายอาจจะลดลง

ดังนั้น จะเห็นว่าจุดเชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสาร นับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญมากในกระบวนการสื่อสารของเครือข่าย นอกจากนั้น จุดเชื่อมต่อเครือข่ายการสื่อสาร เครือข่ายยังมีบทบาทต่างๆ ในการสื่อสารและประสานงานภายในเครือข่ายด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยด้านการพัฒนาส่วนใหญ่ที่ผ่านมา ซึ่งพบว่าการเสริมสร้างพลังในระดับปัจเจกบุคคลและระดับองค์กรหรือชุมชน เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมศักยภาพบุคคลและกลุ่มคนในองค์กร ผู้วิจัยจึงจะใช้กรอบแนวคิดนี้ไปช่วยในการเสริมศักยภาพคนรุ่นใหม่ในด้านการสื่อสารเพื่อการสร้างสรรค์สื่อ โดยจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ร่วมกับ

กระบวนการเสริมพลัง (Empowerment) เพื่อให้เกิดการปรับตัว เกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยต่อไป

4.แนวคิดเรื่อง การใช้ Workshop เพื่อการเสริมศักยภาพ (Empowerment)

Workshop เป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสามารถมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี กาญจนา แก้วเทพ (2562: 150) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการทำ Workshop ไว้ดังนี้

1. ความหมายของการทำ Workshop

1.1) ระดับการพรรณนา (การให้คำนิยาม) การใช้ Workshop หรือการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ก็คือ รูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการประเภทหนึ่งที่จำนวนคนในกลุ่มมีไม่มากนัก (ระหว่าง 3-7 คน) ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง

การประชุมนี้ต้องมีการปฏิบัติการ/ การทำงานอะไรบางอย่างให้บรรลุ (ดังที่มีคำว่า “Work” ในภาษาอังกฤษ) ดังนั้น จึงต้องมีการระบุ “โจทย์/ หัวข้อ/ ใบบงาน” อย่างชัดเจน ภารกิจที่ต้องบรรลุนี้คือ “ส่วนที่เป็นเนื้อหา” ของกลุ่มย่อย

ส่วนวิธีการดำเนินงานในกลุ่มย่อยนั้น ก็อาจจะใช้การแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้ความสามารถของแต่ละบุคคลมาแก้ปัญหา การพิจารณาาร่วมกันเพื่อประยุกต์ใช้หลักการที่ได้ฟังบรรยายมา การแบ่งงานกันรับผิดชอบ ฯลฯ โดยมีการกำหนดระยะเวลาและผลลัพธ์สุดท้ายที่คาดหวังจากกลุ่มเอาไว้อย่างชัดเจน

1.2) ระดับการวิเคราะห์ หากเราใช้ “เกณฑ์” หลายๆ เกณฑ์มาแยกแยะการทำ Workshop ก็จะได้พบคุณลักษณะพิเศษของ Workshop ดังนี้

- เกณฑ์รูปแบบการใช้พื้นที่และเวลา (Time & Space allocation) การใช้รูปแบบ Workshop นั้นเป็นการ “กระจาย/ ขยาย” พื้นที่และเวลาของการประชุมให้แตกตัวออกไป เช่น ถ้าเราแบ่งการทำงานในกลุ่มย่อยเป็น 4 กลุ่ม ก็เท่ากับว่าเวลาภายใน 1 ชั่วโมงที่มีการประชุมกลุ่มใหญ่ เราจะสามารถใช้เวลาได้เท่ากับ 4 ชั่วโมง เพราะมีผลการประชุมจาก 4 กลุ่ม โดยที่กลุ่มทั้ง 4 นั้นยังคง “รวมศูนย์/ มีจุดร่วมกัน” คือ การมีโจทย์/ มีภารกิจ/ มีใบบงานที่เหมือนกันเป็นตัวเชื่อม

- เกณฑ์เรื่อง “รูปแบบ” (Format) Workshop เน้นรูปแบบการประชุมที่สามารถเอาเนื้อหาแทบจะทุกประเภทมาใส่ได้ (มี Flexibility สูงด้านเนื้อหา) ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาเรื่องการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การค้นหาวิธีการแก้ไข การให้ข้อเสนอแนะ ฯลฯ

นอกจากนั้น รูปแบบของ Workshop ยังเป็นรูปแบบการประชุมที่ประหยัดเวลา (หรือขยายเวลาออกเป็นหลายเท่าตามจำนวนกลุ่ม) ทำให้ได้ข้อมูลจำนวนมากภายในเวลาที่จำกัด เพราะทำงานพร้อมๆ กันภายใต้เวลาเดียวกัน แหล่งที่มาของข้อมูลมีลักษณะกระจายตัว (Decentralized source of data)

และจากรูปแบบของ Workshop ทำให้รูปแบบการประชุมเช่นนี้สามารถปฏิบัติการกิจ
หลาย ๆ อย่างที่ไม่สามารถดำเนินการในกลุ่มใหญ่ได้ (Big group) เช่น การลงมือฝึกทักษะ (Drill) หรือ
ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้เข้าร่วมบางคนไม่กล้าพูดกล้าแสดงออกในกลุ่มใหญ่ เป็นต้น

2. เป้าหมายของการใช้งาน

สืบเนื่องจากคุณสมบัติของรูปแบบของ Workshop นั้นเอง เมื่อเราพิจารณาที่จะเลือกใช้รูปแบบ
Workshop ในช่วงเวลาใดของการประชุมหรือการฝึกอบรม เราจึงสามารถระบุตัวอย่างของเป้าหมายการ
ใช้งานวิธีการติดตั้งแบบ Workshop ได้ดังนี้

- เมื่อต้องการมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด อย่างทั่วถึง และอย่างถ้วนหน้า เราสามารถจะบรรลุ
เป้าหมายนี้ได้จาก Workshop เนื่องจากเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย คือ กลุ่มมีขนาดเล็ก บวกผสมกับการมี
กระบวนการที่เหมาะสม เช่น มีกลไกป้องกันการผูกขาดการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

- ในรูปแบบ Workshop เราสามารถจะเปิดช่องทางของการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ช่องได้พร้อมๆ กัน
คือ การมีส่วนร่วมผ่านตัวบุคคล (PAR through person) การมีส่วนร่วมผ่านเนื้อหา (PAR through
Content) และการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการ (PAR through process) โดยเฉพาะช่องทางสุดท้ายนี้
สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาวบ้านที่มักมีการพูดคุยกันอย่างเป็นกันเองในกลุ่มเล็กๆ เพียงแต่
Workshop ได้จัดระบบ (Organize) การพูดคุยแบบธรรมชาตินั้นให้มีรูปแบบเป็นการเป็นงานมากขึ้น
เช่น มีประเด็นที่จะพูดคุย มีการบันทึก มีการสรุป เป็นต้น

- ใช้เมื่อต้องการข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง ไม่สามารถที่จะพูดคุยได้ในกลุ่มใหญ่ ข้อมูลที่ต้องการการ
ถกเถียงอย่างรอบด้าน ข้อมูลที่แปลงจากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ

- ใช้เมื่อต้องการทำแบบฝึกหัด (Drill) เพื่อทดสอบความเข้าใจแนวคิดที่ได้รับฟังจากการบรรยาย
ของผู้เข้าอบรม

- ใช้เมื่อต้องการข้อมูลที่ถูกนำไปขยายรายละเอียดมากขึ้น
- ใช้เมื่อต้องการกิจกรรมที่จะนำเข้าสู่เนื้อหาหรือบทเรียน
- ใช้เมื่อต้องการขยายระดับประสบการณ์หรือยกระดับความเข้าใจด้วยการเรียนรู้แลกเปลี่ยน
จากสมาชิกในกลุ่ม

3. ข้อเด่น/ คุณสมบัติพิเศษของ Workshop

แม้ว่ารูปแบบการติดตั้งแบบ Workshop จะมีคุณสมบัติแบบการประชุมโดยทั่วไป แต่เนื่องจาก
ขนาดของกลุ่ม และกระบวนการที่ใช้ ซึ่งมีลักษณะพิเศษดังที่กล่าวมา ทำให้ Workshop มีคุณลักษณะ
พิเศษที่เป็นข้อเด่น ดังนี้

1. คุณลักษณะพิเศษในเชิงกระบวนการ ประกอบด้วย
 - สร้างการมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ สามารถแก้ปัญหาให้ผู้เข้าร่วมประชุมที่ไม่สนใจการเรียนรู้ได้
เพราะบรรยากาศของกลุ่มเล็กๆ
 - เป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำเอง เข้าใจเอง (Active learning)

- สามารถใช้บูรณาการกับวิธีการติดตั้งแบบอื่นๆ เช่น เกม และสามารถเพิ่มเทคนิคการสร้างแรงจูงใจ เช่น การแข่งขันระหว่างกลุ่มได้อีกด้วย

- สามารถจัดกระบวนการเพื่อการขยายประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมให้กว้างขวางขึ้น เช่น การนำผลการทำงานของกลุ่มย่อยมานำเสนอในกลุ่มใหญ่ และนอกจากจะได้รับฟังข้อมูลของกลุ่มอื่นๆ แล้ว หากวิทยากรมีความสามารถที่จะสังเคราะห์ผลงานของกลุ่มย่อยหลายๆ กลุ่มขึ้นมา ระดับการเรียนรู้ก็จะยิ่งสูงขึ้น

2. คุณลักษณะพิเศษในเชิงเป้าหมาย อันที่จริง รูปแบบ Workshop นั้นเหมาะสำหรับเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ความรู้ในระดับ How to (คือการแปลงแนวคิดไปเป็นการปฏิบัติการ)

3. คุณลักษณะพิเศษในเชิงเนื้อหา ถึงแม้รูปแบบ Workshop นั้นจะสามารถนำเนื้อหาทุกประเภทมาใส่ได้ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ทว่าก็มีข้อกำหนดระดับของเนื้อหาว่า ควรจะเป็นเนื้อหาในระดับท้าทาย-ในระดับอยู่ตรงกลาง (In-between content) กล่าวคือ เป็นเนื้อหาที่ผู้เข้าร่วมมีความรู้มาบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่รู้ทั้งหมด เพราะถ้าเป็นเนื้อหาที่ผู้เข้าร่วมรู้หมดแล้วก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเพิ่มเติมจากการทำ Workshop แต่ถ้าไม่มีความรู้มาก่อนบ้างเลย ก็จะไม่มีความรู้ร่วมสมทบทุนเข้าไปในกลุ่ม

4. คุณลักษณะพิเศษในเชิงจังหวะการใช้ โดยทั่วไปแล้วการทำ Workshop มักจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาหลังจากการฟังบรรยายหรือการใส่ Input ใหม่ๆ จากวิทยากร หรือจากการดูวิดีโอ ฯลฯ

4. จังหวะการใช้ Workshop มีนวัตกรรมของจังหวะการใช้ Workshop ที่หลากหลาย ดังนี้

1. ใช้ก่อน - หลังการบรรยาย ตามปกติแล้ว Session ของ Workshop นั้นมักจะใช้หลังจากจบการบรรยายแล้ว โดยเป็น Session ลูกตาม ที่มีการขยายต่อไปจากเนื้อหาของการบรรยาย

2. ใช้ช่วงต้นน้ำของขั้นตอนการวิจัย คือ ใช้ในการกิจพัฒนาโจทย์

3. ใช้ในช่วงกลางน้ำของขั้นตอนการวิจัย เช่น ในระหว่างกิจกรรมการศึกษาดูงาน มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อนำเอาความรู้และประสบการณ์จากการดูงานมาแสวงหาแนวทางในการจัดการประชุมชน เป็นต้น

4. ใช้ในช่วงปลายน้ำของขั้นตอนการวิจัย เช่น ช่วงการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อวัดความเปลี่ยนแปลงก่อน-หลังการเข้าร่วมงานวิจัย

5. ใช้ในเวลาที่เกิดปัญหาติดขัดไปต่อไม่ได้ เช่น เมื่อมีข้อเสนอแนะทางเลือกหลายๆ ทางแล้วไม่รู้ว่าเลือกวิธีใดจึงจะได้ผลดี ก็ใช้การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อถกเถียงข้อดี/ข้อเสียของแต่ละทางเลือกอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลมาหาข้อสรุปร่วมกัน

6. ใช้เมื่อต้องการติดตั้งชุดความรู้ใหม่ๆ

5. กติกา/ ลำดับขั้นตอน โดยทั่วไป เราสามารถจะแบ่งช่วงเวลาดำเนินการได้เป็น 3 ช่วง คือ

1. ช่วงเตรียมการ (Pre-production) สิ่งที่มีวิทยากรจะต้องเตรียมเอาไว้ก่อนการฝึกอบรมก็คือ

- ต้องระบุเป้าหมายให้ชัดเจน การใช้ Workshop นั้นมีเป้าหมายหลากหลาย จึงต้องปักธงเป้าหมายให้แน่นอน การระบุเป้าหมายจะส่งผลถึงการคัดเลือกเนื้อหาและกระบวนการอื่นๆ ที่ตามมา

- เตรียมการเรื่องการแบ่งกลุ่ม เรื่องการแบ่งกลุ่มจะมี 2 แนวโน้ม คือ จะแบ่งกลุ่มแบบสมัครใจหรือต้องกำหนดไว้ล่วงหน้า (Focused) ซึ่งคำตอบก็ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย หากตั้งเป้าหมายเพียงเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ก็อาจใช้วิธีการสมัครใจหรือนับหมายเลข แต่ถ้าวางเป้าหมายเพื่อหวังผลงานสุดท้ายที่ออกมา ก็ต้องกำหนดการแบ่งกลุ่มเอาไว้ล่วงหน้า เป็นต้น อีกแนวโน้ม คือ การแบ่งกลุ่มแบบรวมพวกเดียวกันไว้ด้วย (Homogeneous group) หรือจะคละกลุ่ม (Heterogeneous) ซึ่งคำตอบก็แล้วแต่เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้เช่นกัน เช่น ถ้าตั้งเป้าหมายเพื่อการทบทวนงานของตนเอง ก็ต้องจัดให้คนจากหน่วยงานเดียวกันอยู่กลุ่มเดียวกัน ถ้าตั้งเป้าหมายให้มีการขยายประสบการณ์ ขยายมุมมองการมองปัญหา แสวงหาวิธีการแก้ปัญหาแบบอื่นๆ ก็ควรจะใช้ไขว้ (Crossover) พื้นที่หรือคละกลุ่ม ถ้าต้องการให้มีการถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์ระหว่างรุ่น ก็ต้องจัดคละรุ่นเก่า-คนรุ่นใหม่ในแต่ละกลุ่ม ถ้าต้องการให้มีการสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างคนที่อยู่คนละมุม หรือต้องการให้เสริมเพิ่มเติมในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งขาดหายไป (Completion) ก็ต้องคละกลุ่มกันไป เป็นต้น

- การเตรียมเนื้อหาเพื่อเปิดตัว โดยทีมวิทยากรจะต้องมีการคัดเลือกเนื้อหา (Message selection) แล้วนำมาออกแบบเนื้อหา (Message design) โดยการเลือกที่จะนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบใดเพื่อกระตุ้นกลุ่มย่อย เช่น บรรยายสรุปสั้นๆ เปิดวิดีโอที่เกี่ยวข้อง ใช้รูปภาพ ใช้ Powerpoint ฯลฯ รวมทั้งเตรียมคำถามสำหรับกลุ่มย่อย ในงาน โจทย์ย่อย เป็นต้น

2. ช่วงดำเนินการ (Production)

- การปล่อยโจทย์ เนื่องจากโจทย์/ ประเด็นที่จะให้กลุ่มย่อยทำงานร่วมกันนั้นเป็นหัวใจรับประกันความสำเร็จของวิธีการติดตั้งแบบนี้ ดังนั้น หลังจากผ่านขั้นตอนการคัดเลือกโจทย์ในขั้นเตรียมการ ในขั้นการดำเนินการก็ต้องมั่นใจว่าผู้เข้าร่วมประชุมจะมีความเข้าใจในโจทย์/ ประเด็นการทำงานที่ตรงกับที่วิทยากรต้องการ ในการนี้ อาจจะมีกลไกหลายๆ แบบในการควบคุมความเข้าใจในโจทย์ให้ชัดเจน ให้ตรงกัน ให้เสมอดันเสมอปลาย ตัวอย่างของกลไกเหล่านี้เริ่มตั้งแต่การอธิบายโจทย์อย่างซ้ำๆ ให้ละเอียด ทบทวนให้มั่นใจว่าผู้เข้าร่วมเข้าใจ มีใบงานที่ระบุโจทย์ มีการฉายโจทย์บนจอคอมพิวเตอร์ระหว่างการประชุม เปิดให้มีการสื่อสารสองทางระหว่างดำเนินการ

- ระหว่างดำเนินการ ทีมผู้จัดต้องมีการกำหนดตัวบุคคลที่จะลงไป Monitor ในแต่ละกลุ่มย่อย เพื่อช่วยเป็นกลไกกำกับกระบวนการ Workshop ให้เป็นไปตามหลักการ หรืออาจจะมีทีมงานกลางที่เดิน Monitor กระบวนการทำงานของกลุ่มย่อย

- การดำเนินการให้ครบวงจร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด หลังจากทำกลุ่มย่อยเสร็จแล้ว ควรจัดให้มีช่วงที่กลุ่มย่อยมานำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ ในช่วงเวลานี้ ต้องติดตั้งความคิดของผู้เข้าอบรมว่า ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาสำคัญอีกช่วงหนึ่งของการเรียนรู้ เพราะช่วงนำเสนอรายงานกลุ่มย่อยมักเป็นช่วงเวลาที่ถูกมองข้ามความสำคัญไป และวิทยากรควรเพิ่มมูลค่าของรายงานกลุ่มย่อยหรือเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมได้

- ควรมีกลไกการควบคุมเวลาจากทีมผู้จัดส่วนกลาง โดยทยอยแจ้งเวลาที่ผ่านไป/ เวลาที่เหลือเป็นระยะ เพื่อช่วยให้กลุ่มกระจายช่วงเวลาของการทำงานให้สมดุล

3. ช่วงหลังดำเนินการ (Post-production) เป็นช่วงเวลาของการถอดบทเรียนหรือสรุปบทเรียนที่ได้จากการทำ Workshop

6. ประโยชน์ของการใช้ Workshop มีหลายแง่มุม ได้แก่

- ในกรณีที่มีการนำรูปแบบการติดตั้งแบบ Workshop มาใช้ในการติดตั้งเครื่องมือการวิเคราะห์-สังเคราะห์ เนื่องจากการเรียนรู้เครื่องมือนั้น ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า หลังจากเข้าใจแล้ว ต้องใช้เป็น ดังนั้นการมอบหมายให้ผู้เข้าร่วมไปทำ Workshop ทดลองใช้เครื่องมือ จะเป็นการประเมินผล/ ติดตามผลไปในตัวว่า ผู้เข้าอบรมสามารถจะทำได้หรือทำไม่ได้ในขั้นตอนไหน เพราะอะไร
- ในการใช้เครื่องมือนั้น อาจจะมีกรณีที่มี วิธีการใช้ที่ผิด เช่น การตั้งคำถามกับเรื่องตารูป-ตานิยามว่า อะไรเป็นรูป อะไรเป็นนาม ซึ่งมีใช้ปัญหาหลักของเรื่องตารูป-ตานิยาม ในกรณีที่มีวิธีการใช้เครื่องมือที่ผิด วิทยากรจะได้ตามไปปรับแก้ไข (Fixing)
- ในกรณีที่มีกลุ่มย่อยบางกลุ่มสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายหรือทำได้ถูกต้อง เมื่อมีการรายงานผลในกลุ่มใหญ่ ก็จะช่วยให้กลุ่มอื่นๆ ได้เรียนรู้ว่าจะทำได้อย่างไร
- ทำให้ได้แนวทางที่หลากหลายที่แต่ละกลุ่มย่อยได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการทำ Workshop เรื่อง Grouping โดยการแบ่งกลุ่มย่อย 3-4 กลุ่ม ก็พบว่า แต่ละกลุ่มมีวิธีการจัดการกลุ่มหลายๆ แบบ เช่น บางกลุ่มจัดโดยเรียงเกณฑ์เป็นหน้ากระดาน แต่บางกลุ่มมีวิธีการเรียงเกณฑ์เป็นลำดับชั้น เป็นต้น
- ช่วยให้เห็นเหลี่ยมมุมของปัญหาที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เช่น ในการฝึกแปลงข้อมูลดิบเป็นตารางโดยแบ่งกลุ่มย่อยทำงาน ปรากฏว่าผู้เข้าอบรมไม่ได้แยกแยะประเภทของข้อมูลระหว่าง ข้อมูลที่ควรจะเป็น (Ought to be) กับข้อมูลที่เป็นจริงแล้ว (It is) ออกจากกัน เป็นต้น
- จากคุณสมบัติพื้นฐานของ Workshop ที่เปิดโอกาสให้มีการมีส่วนร่วมได้อย่างสูงสุด จึงสามารถออกแบบให้การมีส่วนร่วมครบทั้ง 3 ช่องทาง คือผ่านตัวบุคคล ผ่านเนื้อหา และผ่านกระบวนการ

7. ปัญหา/ ข้อจำกัดของการใช้งาน เนื่องจากการใช้ Workshop เป็นรูปแบบหนึ่งของวิธีการระดมสมอง ดังนั้น ปัญหาหลายปัญหาจึงคล้ายคลึงกับวิธีการระดมสมอง รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตัวอย่างของปัญหาหรือข้อจำกัดของการใช้วิธีการติดตั้งแบบ Workshop มีดังนี้

- ปัญหาการตั้งและการปล่อยใจห้อย ในจังหวะแรกของการตั้งโจทย์ที่ผู้จัด/ วิทยากรต้องชัดเจนก่อน และในจังหวะที่สองคือขึ้นปล่อยใจห้อยต้องแน่ใจว่าในกลุ่มผู้เข้าประชุมก็จะชัดเจนเช่นกัน ปัญหาที่เกี่ยวกับใจห้อยจึงอาจจะเกิดขึ้นได้ในทั้ง 2 จังหวะของกระบวนการ
- เนื่องจาก Workshop มีรูปแบบกระบวนการเป็นการกระจายตัว (Decentralization) คือมีการแบ่งผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็นกลุ่มย่อยๆ แยกสถานที่กัน แยกกันคุย ซึ่งต้องระมัดระวังว่า จากการกระจายตัวนี้อาจจะกลายเป็นการกระจัดกระจายกันไปคนละทิศละทาง ดังนั้น จึงควรมีผู้ลงไปติดตามในกลุ่มย่อยเพื่อเป็นกลไกกำกับกระบวนการของ Workshop

อย่างไรก็ตาม การใช้กลไกผู้ติดตามในกลุ่มย่อยนี้ ก็ต้องมีเงื่อนไขการใช้บางประการ เช่น ผู้ติดตามต้องรับรู้เป้าหมายของการทำงานกลุ่มย่อยอย่างชัดเจนและชัดเจน รวมทั้งควรเข้าใจเนื้อหาที่กลุ่มย่อยกำลังทำงานอยู่พอสมควร เพราะมีฉะนั้น อาจเกิดปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหา เช่น ความเข้าใจของผู้ติดตามไม่เหมือนกับวิทยากรส่วนกลาง กลุ่มย่อยเกิดความสับสน เป็นต้น

- ในกรณีที่มีกลุ่มย่อยจำนวนมากๆ ควรมีผู้กำกับรายการ คือคนจากส่วนกลางที่เดิน Monitor ทุกกลุ่ม ผู้กำกับรายการนี้จะช่วยกำกับทิศทางและจังหวะของกลุ่มย่อยๆ ทั้งหมดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- ปัญหาเรื่องการจัดสรรเวลาไม่เหมาะสม หรือไม่สมดุลของการทำงานในกลุ่มย่อย ซึ่งแก้ไขด้วยการมีผู้แจ้งระยะเวลาของแต่ละช่วง ให้ทุกกลุ่มย่อยได้ทราบ

สำหรับแนวคิดนี้ คณะผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบสื่อเพื่อใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างคณะผู้วิจัย (ทีมกลาง) และทีมย่อยทั้ง 4 ทีม และร่วมกับทั้ง 4 ทีมในการการออกแบบสำหรับพัฒนานักศึกษาและอาจารย์เพื่อที่จะเตรียมความพร้อมสู่การเป็นนักสื่อสารงานวิจัย นอกจากนั้นยังจะใช้แนวคิดดังกล่าวในการมหกรรมนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของ สกสว. ให้รู้จักกันในวงกว้าง เพื่อที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่ม และสำหรับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอย่างแท้จริง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ และคณะ (2559) งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยโครงการได้ออกแบบให้เป็น Action Research โดยใช้ “กิจกรรมการประกวด” เป็นช่องทางในการเก็บข้อมูลและเป็นเครื่องมือในการเสริมศักยภาพ (Empowerment) การสร้างสรรค์สื่อและสารให้แก่คนรุ่นใหม่หรือผู้รับสารที่จะสลับบทบาทมาทำหน้าที่เป็น “ผู้ส่งสาร” ในกระบวนการเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ด้านสารและด้านสื่อในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่
2. เพื่อผลิตสื่อรูปแบบต่างๆ สำหรับประชาสัมพันธ์กิจกรรมการประกวดฯ และเผยแพร่ผลงานวิจัย สกสว.สู่คนรุ่นใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับสารและสื่อของคนรุ่นใหม่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของ สกสว.
4. เพื่อเสริมศักยภาพด้านการสร้างสรรค์สื่อให้คนรุ่นใหม่จากการอบรมเชิงปฏิบัติการในกิจกรรมการแข่งขันประกวดการสร้างสรรค์สื่อ

ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในการใช้สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ประกอบด้วย การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ใน 2 ส่วนสำคัญ คือ กลยุทธ์ด้านสาร และ กลยุทธ์ด้านสื่อ

“กลยุทธ์ด้านสาร” ที่พบในงานวิจัยนี้ใน 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1. **กลยุทธ์ในการเลือกงานวิจัย** ผลการวิจัยพบว่า คนรุ่นใหม่เมื่อต้องมาเป็นผู้ทำการแพร่เผยงานวิจัยสู่สาธารณะจะใช้กลยุทธ์ในการเลือกงานวิจัยที่จะทำการเผยแพร่ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เลือกงานวิจัยที่ทีมสนใจร่วมกัน 2) เลือกงานวิจัยที่เป็นเรื่องใกล้ตัว 3) เลือกงานวิจัยที่ทีมมีความรู้ในเรื่องนั้น 4) เลือกงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสาร 5) เลือกงานวิจัยจากพื้นฐานความรู้ด้านสื่อ
2. **กลยุทธ์การแปลงสาร** ผลการวิจัยพบว่าคนรุ่นใหม่มีการแปลงเนื้อหางานวิจัยที่เป็นเรื่องยากให้ “ง่าย” ขึ้น ในแบบฉบับของตน โดยใช้จุดยืนแบบ “ผู้รับสาร” ผลการวิเคราะห์พบ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) แปลงสารโดยการจับประเด็นหรือใจความสำคัญ 2) การแปลงสารให้ง่ายขึ้นโดยการใชภาพการ์ตูน 3) การแปลงสารให้ง่ายตามความเข้าใจของผู้รับสาร 4) การแปลงสารให้ง่ายโดยหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิค 5) การแปลงสารโดยการใช้คำสำคัญในการสื่อสาร (Key Word)

ผลการวิจัยพบ “กลยุทธ์การเลือกใช้สื่อ” (Medial Selection) ของกลุ่มคนรุ่นใหม่เมื่อต้องมาทำหน้าที่ผู้ส่งสารนั้น ส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อจากความชอบและการเปิดรับของตนเอง โดยสามารถวิเคราะห์กลยุทธ์การใช้สื่อได้ 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เลือกใช้สื่อเก่าเนื้อหาใหม่ เช่น ใช้สื่อวีดิทัศน์แต่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาใหม่ 2) เลือกใช้สื่อเก่ารูปแบบใหม่และช่องทางการสื่อสารใหม่ เช่น ใช้การ์ตูน Animation แต่เผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook Fanpage, Youtube) เลือกใช้สื่อใหม่ เช่น Info Graphic, Motion Graphic, AR, Line นอกจากนี้ การเลือกเปิดรับสารและสื่อของคนรุ่นใหม่ทีวิเคราะห์จากการประกวดการสร้างสรรค์สื่อในครั้งนี้ พบว่า คนรุ่นใหม่มีพฤติกรรมการเปิดรับสารเป็นเรื่องง่ายและเปิดรับสื่อใหม่ตามความรู้และทักษะที่ตนมี เช่น ความรู้เรื่องสื่อใหม่ ทักษะในการใช้สื่อใหม่ ดังนั้น การเผยแพร่งานวิจัยจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ด้านสารและกลยุทธ์ด้านสื่ออย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้รับสารเป้าหมายที่จะใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2560) งานวิจัยเรื่อง “การประกวดการสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิงกิจกรรม (Action Research) โดยมีใช้กิจกรรมการประกวดเป็นช่องทางในการกระตุ้นให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้แก่ นิสิต นักศึกษา เข้ามาร่วมแข่งขันสร้างสรรค์สื่อใหม่เพื่อใช้ในการเผยแพร่งานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สกว. โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย สกว.
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมการประกวดเป็น “สื่อ” ในการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่
3. เพื่อเสริมความรู้และทักษะด้านสารและด้านสื่อให้กับคนรุ่นใหม่ในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่กลุ่มต่างๆ
4. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารด้วยสื่อกิจกรรมการประกวดเพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่

ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบ “กิจกรรมการประกวด” ให้มีประสิทธิภาพในแง่ของการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้ได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผน ดำเนินการ และวิเคราะห์ปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การ “ออกแบบกิจกรรม” ในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่สนใจเข้าร่วมโครงการประกวดจำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์ “เชิงรุก” โดยการจัดกิจกรรมสัญจร (Road show) เพื่อทำการสื่อสารโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัยยังพบว่า คุณลักษณะของงานวิจัย สกสว. ส่งผลต่อออกแบบกิจกรรมการประกวดให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เข้าร่วมกิจกรรม และส่งผลต่อการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์การประกวดในรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของงานวิจัยและพฤติกรรม การเปิดรับของคนรุ่นใหม่ โดยผลการวิจัยพบคุณลักษณะของงานวิจัย สกสว. 5 ประการ ได้แก่ 1) งานวิจัยทั้ง 50 เรื่องเป็นงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีความยากง่ายสำหรับผู้เข้าร่วมประกวดแตกต่างกันออกไป 2) งานวิจัยทั้ง 50 เรื่องนี้ได้ถูกคัดเลือกโดยแต่ละฝ่ายของ สกสว. ซึ่งมีทั้งงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ควรค่าแก่การได้รับรางวัล หากแต่ อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรืออยู่ในความสนใจของคนรุ่นใหม่เท่าที่ควร 3) มีความหลากหลายของงานวิจัย คือ เป็นงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นองค์ความรู้ใหม่ซึ่งต้องมีการพัฒนาต่อ หรืองานวิจัยบางเรื่องอยู่ในช่วงการทดลอง ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเผยแพร่ข้อมูลได้ 4) งานวิจัยมีลักษณะเฉพาะด้านที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะเรื่องในการทำความเข้าใจ จึงเป็นข้อจำกัดในการทำความเข้าใจของผู้เข้าร่วมประกวดที่มาจากสายนิเทศศาสตร์ 5) ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลงานวิจัย คือ งานวิจัยบางเรื่องมีบทความที่ยังไม่สมบูรณ์ บางงานวิจัยมีเพียงบทความวิชาการ เป็นต้น ส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัยได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยดังกล่าว ส่งผลให้คณะผู้วิจัยต้องออกแบบกิจกรรมการประกวดที่เน้นเสริมศักยภาพ (Empowerment) ให้กับผู้เข้าร่วมประกวด เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอในการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยให้มีคุณภาพทั้งในแง่ความถูกต้องของงานวิจัยและความน่าสนใจสำหรับคนรุ่นใหม่

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการประกวดแล้ว พบว่าผลการประเมินใน 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) การประเมินผลการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ 2) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารงานวิจัยของทีมผู้เข้าประกวด

1) การประเมินผลการเผยแพร่งานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่ ทำการประเมินผลงานการประกวด 5 ทีมที่ได้รับรางวัล ผลการวิจัยพบว่า ในมุมมองของนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย เน้นการประเมินว่าผู้เข้าร่วมประกวดสามารถแปลงเนื้อหาของงานวิจัยให้เป็นรูปแบบสื่อใหม่ได้โดยที่ยังคงความถูกต้องของเนื้อหาสาระ (message) ได้หรือไม่ ซึ่งนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าทีมผู้เข้าประกวดยังมีข้อจำกัดเรื่องของความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัย และความถูกต้องของข้อมูล ทั้งนี้เป็นเพราะระดับความเข้าใจในงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน ส่วนในมุมมองของนักศึกษาหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่โดยทั่วไป ผลการประเมินพบว่า นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างกันจะประเมินผลงานการประกวดแตกต่างกัน โดย กลุ่มนักศึกษาสายการสื่อสารให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์มากกว่า

การนำเสนอเนื้อหางานวิจัย ขณะที่กลุ่มนักศึกษาสายสังคมศาสตร์อื่นๆ ให้ความสำคัญกับการความเข้าใจในเนื้อหางานวิจัย ส่วน กลุ่มนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเนื้อหา งานวิจัยเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความถูกต้องของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามทั้ง 3 กลุ่ม ได้ให้ความสำคัญกับเทคนิคการสื่อสารที่ต้องมีความน่าสนใจ และสื่อที่นำเสนอต้องสั้นกระชับ

ผลการวิจัยในส่วนของการประเมินการรับรู้ผลงานการประกวดที่เผยแพร่ผ่านพื้นที่สื่อใหม่ พบว่า ผลงานการประกวดของทุกทีมในรอบชิงชนะเลิศ มีการเข้าถึงจากหน้าเฟซบุ๊ก มากกว่า 19,000 ครั้ง มี ยอดรวมผู้เข้าชมมากกว่า 5,200 ครั้ง มียอดรวมของการแชร์ผลงานการประกวดมากกว่า 500 ครั้ง

2) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารงานวิจัยของทีมผู้เข้าประกวด ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ผู้เข้าร่วมประกวดส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา สายการสื่อสารจึงมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจเนื้อหางานวิจัย แต่เมื่อมีการอบรมด้านเนื้อหางานวิจัยให้ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประกวดมีทักษะการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะเทคนิคการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์

อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ (2562) “การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหาความรู้ที่ เกี่ยวกับการกระบวนการสร้างสรรค์สื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย

นอกจากนั้นยังเป็นโครงการที่ดำเนินการที่มาจากค้นพบของทั้ง 2 โครงการและเกิดแรงบันดาลใจที่จะเผยแพร่งานวิจัยผ่านการสร้าง “นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” โดยสร้างหรือพัฒนานักสื่อสาร งานวิจัยหรือในงานวิจัยหรือโหนด (Node) หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเครือข่ายในการเผยแพร่ งานวิจัยให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งนอกจากจะได้ทำการเผยแพร่งานวิจัยจำนวนมากแล้ว ยังเป็น การพัฒนาคนเผยแพร่ไปพร้อมกันด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเผยแพร่งานวิจัยผ่านนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยและสร้างสรรค์สื่อเผยแพร่งานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม
3. เพื่อถอดบทเรียนนวัตกรรมพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้น ต้องมีการทำงานร่วมกันคณะผู้วิจัย โหนด และอาจารย์ประจำวิชา และงานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า การได้มา ซึ่งโหนดในแต่ละภาคนั้นคณะผู้วิจัยได้อาศัยวิธีการต่างๆ ได้แก่ จากเครือข่าย/กัลยาณมิตรที่เคยร่วมงาน กันมาก่อน จากเครือข่ายนักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสายนิเทศศาสตร์ และ ใช้วิธีการที่เรียกว่า “สโนว์ บอล เทคนิค” (Snowball Technique) กล่าวคือคณะผู้วิจัย สามารถสรรหาโหนดได้จากการแนะนำของ อาจารย์ท่านอื่นๆ ต่อไปเรื่อยๆ และสำหรับคุณลักษณะโหนดที่สำคัญ เช่น มีความสามารถและ ประสบการณ์ในการประสานงาน มีเครือข่าย เป็นคนในพื้นที่ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย เป็นต้น

ในขณะที่อาจารย์ประจำวิชามีส่วนสำคัญในกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย เป็นอย่างมากเนื่องจากอาจารย์ประจำวิชาจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือทั้งเรื่องการทำงานวิจัย การตีความของงานวิจัย การประสานงานกับนักวิจัย และเป็นผู้ที่ชี้แนะให้กับ “นักสื่อสารงานวิจัย” ดังนั้นกระบวนการทำงานของแต่ละท่านมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป และการเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาทั้งเรื่องของการคัดเลือกงานวิจัยที่จะนำไปผลิตสื่อ และเป็นพี่ปรึกษาในเรื่องการสร้างสรรค์และผลิตสื่อของนักศึกษาหรือนักสื่อสารงานวิจัย

หลักการออกแบบและสร้างเนื้อหาสาระเพื่อเผยแพร่งานวิจัย ที่สำคัญ 5 ประการ มีรายละเอียดดังนี้

1. ต้องเข้าใจสายพานการผลิตและเผยแพร่สื่อลักษณะผลงานวิจัย

การเข้าใจถึงกระบวนการ ทำให้ทราบถึงความต้องการและบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด โดยต้องเข้าใจ 1) เข้าใจแหล่งทุน เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ผลงานวิจัยของแหล่งทุน 2) เข้าใจนักวิจัย ควรให้นักวิจัยอธิบายให้ชัดเจนและควรให้นักวิจัยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ก่อนและหลังการผลิตสื่อทุกครั้ง 3) เข้าใจบทบาทตนเอง ว่าเป็นผู้ออกแบบและผลิต หรือนักสื่อสารงานวิจัย 4) เข้าใจคุณสมบัติของสื่อ สื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติ ความสามารถและข้อจำกัดในการบรรจุข้อมูลเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ออกแบบและผลิต ควรจะเลือกประเภทสื่อให้เหมาะสม 5) เข้าใจความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ นักสื่อสารงานวิจัยควรนำสื่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินประสิทธิภาพของสื่อ 6) เข้าใจผู้รับสาร นักสื่อสารงานวิจัยต้องระบุกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสื่อให้ชัดเจนในแต่ละสื่อที่จะผลิตและเผยแพร่ออกไป

2. ต้องรู้ว่าผลิตและเผยแพร่สื่อให้ใคร? เพื่อวัตถุประสงค์อะไร?

ในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย จำเป็นต้องทราบว่า จะเผยแพร่สื่อนั้นไปยังกลุ่มเป้าหมายใด โดยผู้รับสารเป้าหมายดังกล่าว แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้รับสื่อที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลงานวิจัยโดยตรง 2) ผู้รับสื่อที่เป็นนักวิจัย และ 3) ผู้รับสื่อที่เป็นประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้ ยังต้องทราบว่าผลิตและเผยแพร่สื่อเพื่อวัตถุประสงค์อะไร เช่น แจกให้ทราบเพื่อให้ผู้รับสารทราบ ต้องการสอนหรือให้การศึกษาเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้

3. ต้องเตรียมเนื้อหาให้พร้อมและรู้ขอบเขตของเนื้อหาที่จะผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยที่เนื้อหา มีความยาก หากผู้ออกแบบและผลิตสื่อมีกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาที่ดีโดยคำนึงถึงลักษณะของผู้รับสารและวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่งานวิจัย ก็จะทำให้ผู้รับสารได้รับเนื้อหาที่ถูกต้อง มีปริมาณที่เหมาะสม เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

4. ต้องคิดออกแบบสาร (Message Design) ที่โดนใจและทำให้เข้าใจได้ง่าย

การออกแบบสาร (Message) ให้สามารถนำเสนอและถ่ายทอดไปยังผู้รับได้ดีที่สุดนั้น จะต้องเข้าใจว่า Content กับ Message นั้นมีความแตกต่างกัน นักสื่อสารงานวิจัยต้องตัดสินใจเลือกประเภทสื่อที่จะผลิต โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อด้วยว่า สามารถรองรับและถ่ายทอดสารที่ออกแบบไว้ได้หรือไม่

5. ต้องตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้เสมอ

กระบวนการตรวจสอบประสิทธิภาพสื่อ โดยสามารถทำได้ดังนี้

- 1) ใช้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบสื่อ
- 2) ทดสอบกับกลุ่มที่คล้ายกับผู้รับสื่อจริง

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่งานวิจัยผ่านระบบการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการถอดบทเรียนและพบว่าปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จมีดังนี้

1. โหนดหรือผู้ประสานงานภาค

ในการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นโหนดต้องมีศักยภาพในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา โดยคุณลักษณะสำคัญของโหนด เช่น เป็นผู้มีความรู้ เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน มีเครือข่าย และการเป็นคนในพื้นที่ จากคุณลักษณะเด่นของโหนดข้างต้นจะทำให้การทำงานระหว่างคณะผู้วิจัย โหนด และอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา ทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นและส่งผลต่อผลสำเร็จของการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

2. การออกแบบกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรมของคณะผู้วิจัยมีกิจกรรมที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยดังนี้ 1) กิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาพร้อมกับคณะผู้วิจัย มีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางร่วมกัน 2) ประสานงานกับโหนด การประสานงานกับโหนดเพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโหนดให้มีความราบรื่น 3) กิจกรรมการพบปะนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวอาจจะเป็นการพานักศึกษาไปลงพื้นที่เพื่อพบปะกับนักวิจัยหรือนักวิจัยมาพบกับนักศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบของอาจารย์ผู้สอนประจำรายวิชา และความสะดวกของนักวิจัย กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้หากต้องการสื่อสารงานวิจัยไปยังผู้รับสารที่เกี่ยวข้อง 4) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เป็นกิจกรรม “เสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อย” ให้กับทีมผู้เข้าร่วมอบรม นอกจากนั้นกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน 5) กิจกรรมแสดงผลงาน กิจกรรมแสดงผลงานจะทำให้นักศึกษาได้เห็นผลงานที่ได้ผ่านการปรับปรุง เสริมเติม และได้เห็นพัฒนาการของแต่ละทีม ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะมีประโยชน์สำหรับนักศึกษาในการปรับใช้ในงานต่อไป

3. อาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยง ตั้งแต่เรื่องของการเลือกงานวิจัยในรายวิชา ช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องการผลิตสื่อ และคอยเสนอแนะในเรื่องต่างๆ

4. การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ผลิตสื่อและนักวิจัยเจ้าของผลงาน

กิจกรรมการพบปะนักวิจัยจะทำให้ผู้ผลิตสื่อได้เห็นมุมมองของนักวิจัย รวมทั้งได้ข้อมูลงานวิจัยที่ถูกต้องเพื่อมากำหนดเนื้อหาที่จะเผยแพร่ได้อย่างถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเป็นงานวิจัยที่เป็นฐานในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งเป็นการต่อยอดงานวิจัยเป็นปีที่ 4 คณะผู้วิจัยจะใช้ข้อค้นพบจากงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องดังกล่าวเป็นข้อมูลในการออกแบบการวิจัยและการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะการต่อยอดและการถอดบทเรียนจากเครือข่ายซึ่งจะกลายเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในงานวิจัยนี้ต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น" มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

กรอบการดำเนินงาน

โครงการวิจัยเรื่อง "การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น" คณะผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย (Methodology) ไว้ดังนี้

1. วิธีการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยของทีมวิจัย 4 ทีมใน 4 ภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ให้กับทีมวิจัยเพื่อนำไปสู่การยกระดับโหนดไปสู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารการวิจัยในท้องถิ่น

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประชุม การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

3. การรวบรวมข้อมูล ในงานวิจัยนี้จะทำการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีและแต่ละขั้นตอน ดังนี้

3.1) การรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โครงการวิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สกสว. ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยฉบับย่อที่ปรากฏบน e-library ของ สกสว. และรายงานฉบับสมบูรณ์โดยทีมกลางจะทำการคัดเลือกร่วมกับ สกสว. และงานวิจัยที่คัดเลือกโดยทีมภูมิภาค ซึ่งมีประเด็นในการคัดเลือกได้แก่

- งานวิจัยที่ตามประเด็นที่ สกสว. กำหนด ได้แก่ งานวิจัยในประเด็นท่องเที่ยววิถีชีวิต ชวนา งานวิจัยในประเด็นเศรษฐกิจฐานราก งานวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำ และ งานวิจัยในประเด็นท่องเที่ยว
- งานวิจัยที่ทีมภูมิภาคเป็นผู้คัดเลือกจาก e-library ของ สกสว. โดยคัดเลือกจากงานวิจัยในท้องถิ่นแต่ละภาค ที่งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ และนักวิจัยมีความพร้อมในการให้ข้อมูล

3.2) การรวบรวมข้อมูลการออกแบบกิจกรรมต่างๆที่จะใช้ในระบบการพัฒนาผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 รวบรวมข้อมูลและค้นหาโหนดที่จะยกระดับสู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยการคัดเลือกจากโหนดหรือผู้ประสานงานภาคที่เคยร่วมโครงการที่ 1 ถึงโครงการที่ 3 ซึ่งจะได้จำนวนทั้งหมด 4 ภาค ประกอบไปด้วย

- ภาคกลาง ผศ.ดร.พัชรา เอี่ยมกิจการ สบายใจ (ภาคกลาง) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ผศ.เจริญเนตร แสงดวงแข (ภาคใต้) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- ผศ.ศุภนิช จันทรสอง (ภาคเหนือ) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ผศ.สุวิชัย พรรษา (ภาคอีสาน) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.2.2 ร่วมประชุมกับทีมวิจัยทั้ง 4 ภาค เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมทำงานทั้ง 5 ทีม (รวมทีมกลาง) กำหนดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกันโดยกำหนดให้มีการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยบรรจุในรายวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตสื่อ และมอบหมายให้นักศึกษาทำการผลิตและสร้างสรรค์สื่อที่แสดงถึงอัตลักษณ์ในแต่ละภาค เช่น การให้เสียงเป็นภาษาถิ่น หรือการนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมานำเสนอ โดยขึ้นอยู่กับเนื้อหาของงานวิจัยและกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก เพื่อเผยแพร่งานวิจัยจากโจทย์งานวิจัย จากนั้นในแต่ละทีมทำการคัดเลือกกลุ่มนักศึกษาที่มีผลงานที่ดีที่สุดในแต่ละวิชา จำนวน 4 ทีม ต่อ 1 ภาค รวมทั้งสิ้น 16 ทีมจาก 4 ภูมิภาค

3.2.3 ร่วมกันออกแบบและกำหนด รูปแบบ วิธีการ วิทยาการ เนื้อหา สื่อประชาสัมพันธ์ วันเวลา สถานที่ ที่ต้องดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในแต่ละภูมิภาค

3.2.4 กำหนดรายละเอียด เกณฑ์ และเงื่อนไขต่างๆ ในการคัดเลือกอาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษาเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยในภูมิภาคต่างๆ โดยพิจารณาบริบทของแต่ละภูมิภาคด้วย โดยกรอบการพิจารณานักศึกษาที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย และกำหนดขอบเขตการผลิตและสร้างสรรค์สื่อ ดังนี้

- 1) การคัดเลือกกลุ่มอาจารย์ที่จะเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย โดยทีมวิจัยในแต่ละภูมิภาคจะเป็นผู้คัดเลือกอาจารย์ประจำรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อในแต่ละภาค โดยสามารถคัดเลือกอาจารย์ประจำวิชาได้ทั้งหมด 16 ท่านจาก 16 วิชา
- 2) เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษาที่จะผ่านการพิจารณาเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้น ทีมวิจัยทั้ง 4 ทีมจะดำเนินการเพื่อคัดเลือกร่วมกับอาจารย์ประจำวิชา และ/หรือ ผ่านการคัดเลือกจากอาจารย์และเพื่อนๆในชั้นเรียน หรือวิธีการโหวตจากนักศึกษาและอาจารย์ จนได้ทีมที่มีฝีมือในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ (4 คนต่อ 1 ทีม) เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น
- 3) ในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยทั้งหมด 33 เรื่อง

3.2.4 ทีมย่อยทั้ง 4 ทีมรวบรวมจำนวนอาจารย์ที่สอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ และวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มนักศึกษาจะเข้าร่วมโครงการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยของแต่ละภาค เพื่อทำการวิเคราะห์ “ต้นทุน” ด้านความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์สื่อ เพื่อเตรียม

กระบวนการพัฒนาในแต่ละพื้นที่แต่ละภาคให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความรู้และทักษะของกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาที่ “มี” และ “ขาด”

3.2.5 ร่วมออกแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อใช้พัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นในแต่ละภาค โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ระหว่างทีมกลาง (โดยทีมกลางทำหน้าที่เป็นทีมสนับสนุนเติมความรู้ให้กับทีมย่อย หรือทีมที่ปรึกษาสำหรับทีมย่อย) ทีมวิจัยย่อย กับอาจารย์ผู้สอนรายวิชาด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อตลอดจนนักศึกษา โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็นส่วนๆ ทั้งหมด 4 กิจกรรมต่อภาคดังนี้

- 1) กิจกรรมการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างหัวหน้าทีมวิจัยย่อยและอาจารย์ประจำวิชา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความเป็นมาของโครงการ เป้าหมายในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยจะได้จำนวนอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการกับทีมย่อยจำนวน 4 ท่านท่านต่อ 1 ภาค และกำหนดจัดกิจกรรม 1 วัน
- 2) กิจกรรม “นักวิจัยเจ้าของงานวิจัยพบนักศึกษา” เป็นกิจกรรมที่ให้นักวิจัยเจ้าของงานได้พบกับนักศึกษา เพื่ออธิบายและทำความเข้าใจกับอาจารย์ประจำวิชา เพื่อให้ไปถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยแต่ละเรื่องให้นักศึกษาที่จะผลิตสื่อเข้าใจได้ก่อนไปทำการผลิตสื่อจริง เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหางานวิจัยมีความถูกต้องมากที่สุด
- 3) กิจกรรมการพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นทีมย่อยแต่ละทีม กำหนดจัดกิจกรรมการพัฒนาจำนวน 1 วัน
- 4) กิจกรรมประเมินผลงานการสร้างสรรค์และผลิตสื่อในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะจัดที่มหาวิทยาลัย ภาคละ 1 แห่ง โดยเป็นกิจกรรมที่นำผลงานการผลิตสื่อที่เสร็จสมบูรณ์แล้วของทุกภูมิภาคมาแสดงโชว์เพื่อรับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างสรรค์สื่อ และนักวิจัยเจ้าของผลงาน เพื่อให้แต่ละทีมปรับแก้เป็นรอบสุดท้ายก่อนทำการเผยแพร่สื่อต่างๆ ทางสื่อสังคมออนไลน์

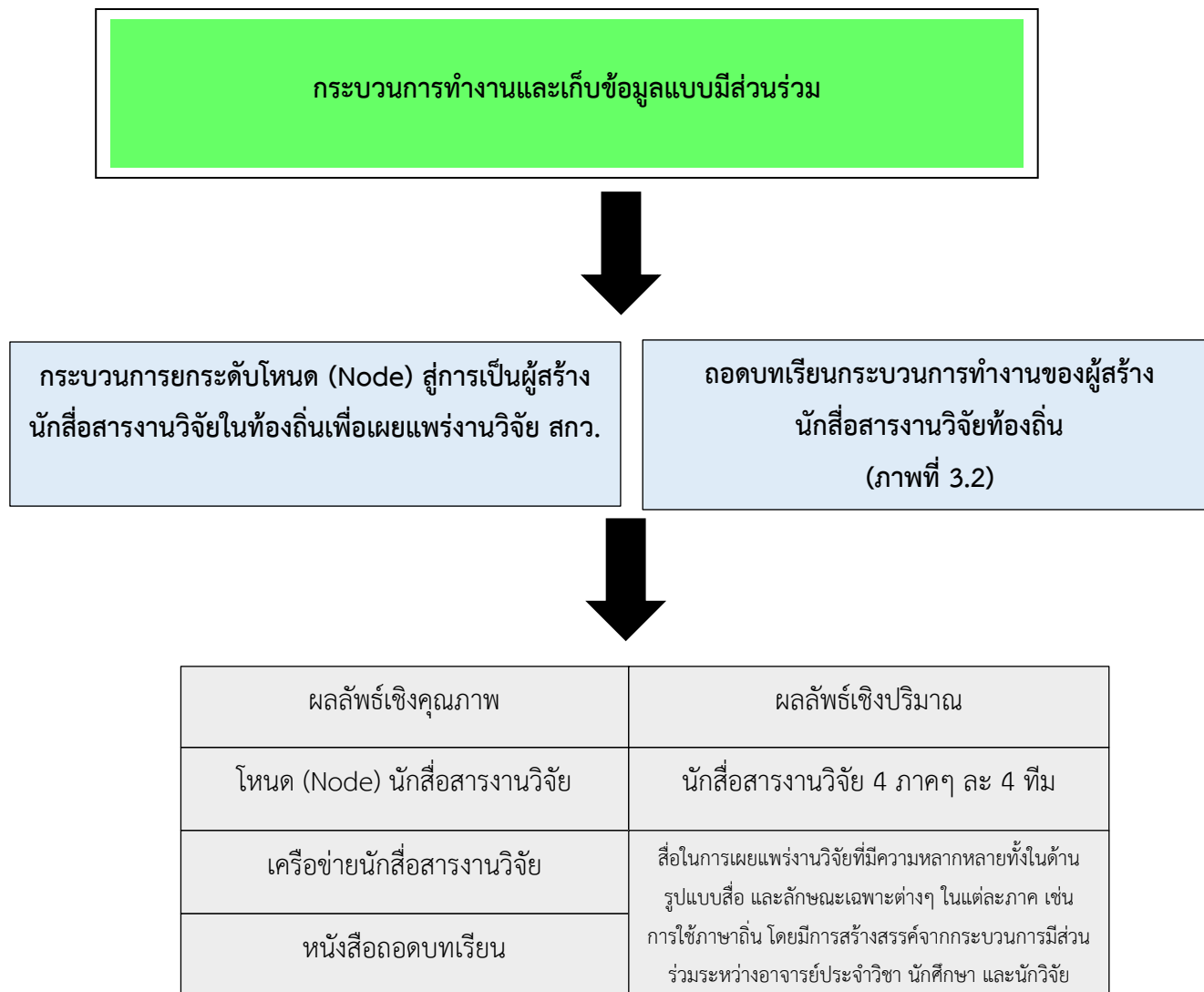
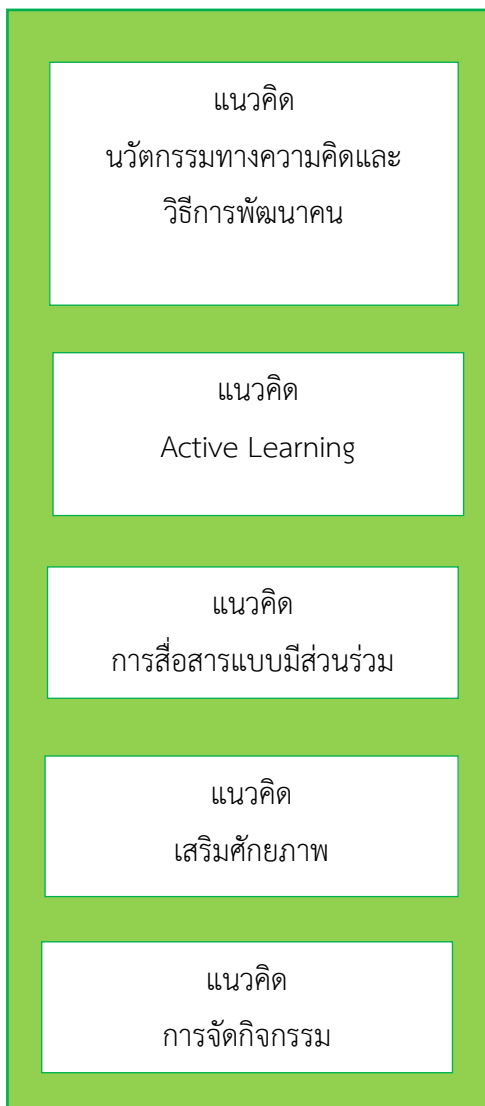
3.2.6 ในการสร้างสรรค์และผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย จำนวน 16 เรื่อง จะให้งบประมาณแก่นักศึกษาผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเรื่องละ 10,000 บาท

**หมายเหตุ ข้อ 3.2.3-3.2.6 ดำเนินการโดยทีมวิจัยย่อยทั้ง 4 ภูมิภาค

3.3) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อถอดบทเรียนถึงกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเคราะห์จากงานวิจัยของทั้ง 4 ทีม สัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมของ 4 ทีมย่อย

3.4) การประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม คณะผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการประเมินทั้ง การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ดำเนินโครงการวิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดทั้งข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากกิจกรรม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อตีความ (Interpretation) และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงทฤษฎี

แผนภาพที่ 3.1 Conceptual Framework

แผนภาพที่ 3.2 กระบวนการทำงานและเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม

บทที่ 4

ผลการวิจัย

โครงการ “การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เพื่อศึกษากระบวนการการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัย สกสว.

2) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในท้องถิ่น ทั้งนี้ที่มวิจัยขอเสนอข้อมูลพร้อมทั้งวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกระดับจากโหนดมาเป็นผู้สร้างกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

- 1) กระบวนการค้นหาอาจารย์ประจำวิชาและวิชาวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการ
- 2) กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างคณะผู้วิจัยและผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย 4 ภาค และอาจารย์ประจำวิชา
- 3) กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย
- 4) การประเมินผล

ส่วนที่ 2 การถอดบทเรียนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

- 1) การบริหารจัดการของทีมกลาง
- 2) รายวิชา
- 3) งานวิจัย
- 4) นักวิจัย
- 5) อาจารย์ประจำวิชา
- 6) นักศึกษา
- 7) กระบวนการ empowerment ของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 การยกระดับจากโหนดมาเป็นผู้สร้างกระบวนการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

ในส่วนของการยกระดับหน้าที่ของโหนดหรือผู้ประสานงานประจำภาคเพื่อจะเข้าสู่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยนี้ ผู้สร้างได้มีการปรับเปลี่ยนหน้าที่จากเดิมที่ทำหน้าที่เพียงประสานงานเพื่อให้กิจกรรมสามารถดำเนินงานไปได้ แต่การเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการเพื่อที่สร้างนักสื่อสารงานวิจัยได้ด้วยตนเอง ตามกระบวนการดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.1 การยกระดับจากโหนดมาเป็นผู้สร้างกระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น

1. กระบวนการค้นหาอาจารย์ประจำวิชาและรายวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการ

การยกระดับผู้ประสานงานภาคหรือโหนดเพื่อมาเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยนั้น กระบวนการสร้างความเข้าใจร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งที่จะทำให้ทิศทางการทำงานของทีมย่อยนั้นไปด้วยกันได้ ดังนั้นกระบวนการดังกล่าวจึงเริ่มต้นจาก ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย นั้นจะต้องใช้ความสามารถเพื่อค้นหาอาจารย์ประจำรายวิชารวมทั้งรายวิชา โดยทั้ง 4 ทีมจาก 4 ภูมิภาคนั้นมีการกระบวนการในการค้นหาอาจารย์ประจำวิชาและรายวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการจากคุณลักษณะต่างๆ ดังนี้

- 1) **เครือข่ายอาจารย์** ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 4 ภูมิภาคต้องอาศัยเครือข่ายที่เคยทำงานร่วมกันหรือเป็นเครือข่ายที่มาจากการเป็นเพื่อนพี่น้องในสถาบันเดียวกัน และเชิญชวนเข้าร่วมโครงการ โดยข้อมูลที่สำคัญพบว่า ในแต่ละภูมิภาคนั้นมีการร่วมมือกันในเชิงวิชาการทั้งในเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเป็นอาจารย์พิเศษ หรือร่วมกิจกรรมอื่นๆ มาก่อน จึงทำให้รู้จักและมีความสนิทกัน ทำให้เชื่อว่าการทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น หรือในกรณีของภาคอีสาน ผศ.สุวิชัย ได้นำเครือข่ายลูกศิษย์ที่ได้ไปเป็นอาจารย์ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายเพื่อสร้างการเรียนรู้รูปแบบใหม่ให้กับนักศึกษา

นอกจากนั้นยังพบว่าเครือข่ายอาจารย์ประจำวิชาบางท่าน เคยเข้าร่วมโครงการประกวดการสร้างสรรค์สื่อในปีที่ 1- 2 และ 3 มาแล้ว ดังนั้นจึงกลายเป็นเครือข่ายที่สำคัญ และพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน เช่น ในกรณีของของอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (สงขลา) ที่เข้าร่วมโครงการมาแล้ว จึงกลายเป็นเครือข่ายที่พร้อมให้ความร่วมมือกับทางภาคใต้

และในส่วนของภาคใต้ยังพบว่า ได้มีการหาเครือข่ายความร่วมมือจากสถาบัน เทียบเท่าอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีอำนวยการวิทย์ ซึ่งเปิดสอนในระดับ ปวช. และ ปวส. เป็นการขยายกลุ่มในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยออกไปให้เป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น ทำให้นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับ ปวส. ซึ่งเป็นสายอาชีพได้เข้ามาเรียนรู้เรื่องงานวิจัยที่คิดว่า เป็นเรื่องใกล้ตัวนักศึกษา และยังเป็น การเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทั้งในเรื่องของเนื้อหาและเทคนิคการผลิตสื่อ

- 2) **ความสนใจของอาจารย์** เนื่องจากการทำงานในโครงการที่ 4 นี้ ได้มีการกำหนดในเรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ประจำวิชา นักศึกษา และนักวิจัยคุณสมบัติของอาจารย์ประจำวิชาในเรื่องความสนใจในกิจกรรมและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ซึ่งอาจจะทำให้เสียเวลา อีกทั้งเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งเป็นการเปิดรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่ โดยต้องระบุกิจกรรมไว้ใน มคอ.3 หรือ มคอ.5 เพื่อแสดงผลการเรียนรู้หลักจากที่นักศึกษาเรียนจบในรายวิชานั้นๆ เนื่องจากในโครงการที่ผ่านมาผลการวิจัยพบว่า การที่นักศึกษาได้พบปะกับนักวิจัยจะทำให้นักศึกษามีความเข้าใจเนื้อหาของงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นในโครงการฯ นี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าหากนักศึกษาได้พบปะกับนักวิจัยเจ้าของผลงานจะทำให้มีความเข้าใจในเนื้อหาของงานวิจัยได้มากกว่าตีความจากการอ่านงานวิจัยเอง โดยมีอาจารย์ประจำวิชาที่มีความสนใจในเรื่องการนำเอาผลงานวิจัยมาผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่มาเป็นพี่เลี้ยงหรือ coaching ระหว่างทางด้วย จึงเป็นที่มาของข้อกำหนดในเรื่องอาจารย์และนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมพบปะนักวิจัย
- 3) **ความเอาใจใส่** การสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้เป็นกิจกรรมที่ถูกบรรจุไว้ใน มคอ.3 หรือ มคอ. 5 ดังนั้นจึงเป็นกิจกรรมที่นับเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนและมีการประเมินอย่างเป็นขั้นตอน อาจารย์ประจำวิชาทำหน้าที่ให้คำปรึกษา เรียนรู้เรื่องงานวิจัย ร่วมกับนักศึกษา ดังนั้น รวมทั้งความใส่ใจที่จะให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของการสรุปเนื้อหางานวิจัย การทำความเข้าใจร่วมกับนักศึกษา และการพบปะกับนักวิจัย
- 4) **เงื่อนไขของเวลา** เวลาปิด-เปิดภาคการศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยในระบบปกติและระบบอาชีวศึกษา หรือการเรียนการสอนรายวิชาที่ผลิตอาจจะเปิดในภาคการศึกษาที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ ทำให้อาจารย์ประจำวิชาบางท่านที่สนใจแต่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้
เนื่องจากกระบวนการในโครงการฯ ใหม่มีเงื่อนไขในเรื่องของการพบปะนักวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งอาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษาไปพร้อมๆกัน การเข้าถึงนักวิจัยบางงานวิจัยจะต้องใช้เวลาทำให้เวลาไม่เพียงพอสำหรับการเก็บข้อมูล หรือการเก็บ source เพื่อนำไปผลิตงานได้ทัน
- 5) **รายวิชา** สำหรับรายวิชาที่จะนำมาเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นรายวิชาทางด้านการผลิตสื่อที่มีความหลากหลายของสื่อ ทั้งสื่อสารคดีทางโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ ไปจนถึงการผลิตสื่อ Animation รวมทั้งรายวิชาที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับ

การผลิตโดยตรง แต่อาจจะนำความรู้ในวิชานั้นไปประยุกต์ใช้กับการผลิตสื่อ เช่น รายวิชา การตลาดเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แม้ว่าจะไม่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อแต่ใน รายวิชาดังกล่าวนี้อาจารย์ประจำวิชาและผู้สร้างนักรวบรวมงานวิจัยมีกระบวนการในการสร้าง นักรวบรวมงานวิจัยที่น่าสนใจ (ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป)

สำหรับสถาบันและรายวิชาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับทั้ง 4 ภาค จะพบว่ามีความที่เข้ามาร่วมกิจกรรม ที่มีความหลากหลาย เช่น คณะหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโดยตรง ได้แก่ คณะนิเทศศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศสาขามวลชน สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและมัลติมีเดีย สาขาเทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา และรายวิชาสามารถที่จะผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยได้อย่างหลากหลายวัตถุประสงค์ เช่น คณะศึกษาศาสตร์ สาขาประถมศึกษา ซึ่งสามารถนำงานวิจัยมาผลิตสื่อเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ภาค	สถาบันการศึกษา	คณะ	สาขา	รหัสวิชาและชื่อวิชา	อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	ภาคการศึกษา
เหนือ	มหาวิทยาลัยพายัพ	นิเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	CA413 การผลิตนิตยสาร	อาจารย์กิริติ ไพบุญย์	1/2562
	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์	CA3103 การผลิตรายการ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เบื้องต้น	อ.ดร.อุไร ชัยเสน	1/2562
	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์	CA3303 การผลิตสื่อ สิ่งพิมพ์ออนไลน์	อาจารย์ระริน โรจนวัฒนาวุฒิ	2/2562
	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย	วิทยาการจัดการ	นิเทศศาสตร์	NMC3307 การสื่อข่าว ออนไลน์	ผศ.ดร.เกศกนก ชุมประดิษฐ์	2/2562
กลาง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ศึกษาศาสตร์	การสอน คณิตศาสตร์	01169311 นวัตกรรมและ เทคโนโลยี สารสนเทศทาง การศึกษา	ผศ.ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล	1/2562

	มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ	ศึกษาศาสตร์	เทคโนโลยี การศึกษา	1) ทนศ 112 การจัดระบบ บริการสื่อและ เทคโนโลยี การศึกษา 2) ปถ 394 คอมพิวเตอร์ สำหรับครู ประถมศึกษา	ดร.แจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัมย์	2/2562
	มหาวิทยาลัยศิลปากร	ศึกษาศาสตร์	การประถมศึกษา	471201-2560 สื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ระดับ ประถมศึกษา	ดร.พรพิมล รอดเคราะห์	2/2562
	สถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	เทคโนโลยีการเกษตร	นิเทศศาสตร์ เกษตร	04116069 วิดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว และเสียงระบบ ดิจิทัล	ดร.รัตตมา รัตนวงศา	2/2562
ใต้	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	คณะนิเทศศาสตร์	นิเทศศาสตร์	801-237 ศิลปะการนำเสนอ งาน	อ.สินี กิตติชนมวรกุล	1/2562

	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขต สงขลา	คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและ เทคโนโลยี	เทคโนโลยี สื่อสารมวลชน	14214303 การออกแบบ มัลติมีเดีย	อ.มณฑนรินทร์ วัฒนกุล	1/2562
	มหาวิทยาลัยทักษิณ	คณะศึกษาศาสตร์	เทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา	0317232 เทคโนโลยีการ ผลิตสื่อวีดิทัศน์ เพื่อการศึกษา	อ.พลากร คล้ายทอง	2/2562
	วิทยาลัยเทคโนโลยี หาดใหญ่อำนวยการวิทย์		การท่องเที่ยวน	3702-2007 การตลาดเพื่อ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	อ.ปณิตา พูลสวัสดิ์	2/2562
อีสาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขต สุรินทร์	เทคโนโลยีการจัดการ	เทคโนโลยี สารสนเทศและ มัลติมีเดีย	09-042-207 หลักการแอนิเมชัน (Principles of Animation)	อาจารย์นวัณกร โพธิสาร	2/2562
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขต สุรินทร์	เทคโนโลยีการจัดการ	เทคโนโลยี สารสนเทศและ มัลติมีเดีย	09-042-309 สื่อดิจิทัล ปฏิสัมพันธ์ (Interactive Digital Media)	อาจารย์จักรกฤษ ใจรัมย์	2/2562

	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	วิทยาการสารสนเทศ	ภาควิชาสื่ออนิเมิต	ภาพกราฟิก เคลื่อนไหว (Motion Graphic)	ผศ.ศิริพร น้อยอำคา	2/2562
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (ศูนย์กลางนครราชสีมา)	ศิลปกรรมและ ออกแบบอุตสาหกรรม	วิชาเทคโนโลยี มัลติมีเดีย	ปฏิบัติการ เทคโนโลยี ออกแบบนิเทศ ศิลป์	อาจารย์ภาณุวัฒน์ ศิริกัน	2/2562

ตารางที่ 4.1 แสดงรายวิชาที่เข้าร่วมโครงการ “การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น”

2. การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วม

2.1 การประชุมระหว่างทีมภูมิภาคและทีมกลาง

ในกระบวนการยกระดับผู้ประสานงานภูมิภาคหรือโหนดนั้น คือ กิจกรรมประชุมเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจในโครงการ กระบวนการทำงานร่วมกัน รวมทั้งเงื่อนไข พร้อมกับร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในเรื่องของรายวิชา นักศึกษา และผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมทีมภาคเหนือ และภาคกลาง (เนื่องจากทีมภาคเหนือและภาคกลางยังไม่เคยเป็นโหนดหรือผู้ประสานงานภาคมาก่อน) โดยคณะผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจกับโครงการนี้ เพื่อให้อาจารย์ตระหนักถึงความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย และการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการทำงานของ 3 โครงการที่ผ่านมา และความมุ่งหวังที่ต้องการให้การเผยแพร่งานวิจัยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ภาพที่ 4.1 - 4.2 กิจกรรมประชุมร่วมกับทีมย่อยภาคกลาง

ภาพที่ 4.3 - 4.4 กิจกรรมประชุมร่วมกับทีมย่อยภาคเหนือ

2.2 การประชุมร่วมกันในระดับภูมิภาค

นอกเหนือจากที่ทีมภูมิภาคจะมีการประชุมกันในระหว่างทีมภูมิภาคกับทีมใหญ่แล้ว ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยที่มียังได้ประชุมกับอาจารย์ประจำวิชาเป็นระยะเพื่อติดตามความก้าวหน้า เนื่องจากในแต่ละภูมิกานั้นมีความแตกต่างกันในเรื่องของพื้นที่วิจัย งานวิจัย และอื่นๆ

โดยการประชุมทั้ง 2 ระดับมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) การวิเคราะห์ต้นทุนของอาจารย์ประจำวิชา พบว่า มีอาจารย์ประจำวิชาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

- อาจารย์ที่มีความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นในประเด็นของการคัดเลือกเนื้อหา งานวิจัย วิเคราะห์ผู้รับสาร และผลิตสื่อให้สอดคล้องกับผู้รับสารได้ ซึ่งอาจารย์ในกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งเคยเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโครงการการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรม การพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นมาก่อน
- อาจารย์บางท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านการผลิตสื่อเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิต แต่ในขณะเดียวกันการทำงานภายใต้เงื่อนไขที่ต้องนำเอางานวิจัยมาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษาชั้น ในบางครั้ง อาจจะต้องมีกระบวนการเลือก (Selected Message) กระบวนการทำงานมีการพบปะนักวิจัยก็จะทำให้อาจารย์ประจำวิชาสามารถย่อยข้อมูลงานวิจัยและช่วยเสนอแนะนักศึกษาในรายวิชาได้เป็นอย่างดี
- อาจารย์ที่มีความรู้เรื่องสาร (Message) เป็นอย่างดี ทว่ายังขาดความรู้เรื่องเทคนิคการผลิตสื่อ เช่น กรณีของอาจารย์ที่เป็นเครือข่ายใหม่ในภาคใต้ โดยเป็นสถาบันการศึกษาที่เทียบเท่าระดับอุดมศึกษา คือ วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่ อำนวยวิทย์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในประเด็นเนื้อหาการท่องเที่ยวแต่ไม่เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการผลิต

2) การวิเคราะห์นักศึกษา ในขณะที่นักศึกษาในแต่ละสาขาจะพบถึงความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันออกไปตามสาขาที่ได้เรียน โดยส่วนใหญ่จะพบปัญหาที่คล้ายกันคือ นักศึกษาไม่สามารถจะตีความงานวิจัยจากการอ่านเองได้ ดังนั้นกระบวนการ Coaching จากอาจารย์ประจำวิชาและกิจกรรมพบปะนักวิจัยจะช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถเลือกประเด็นที่สำคัญมาผลิตสื่อได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับสารได้

2.3 กระบวนการคัดเลือกงานวิจัย

สำหรับกระบวนการคัดเลือกงานวิจัยนั้น คณะผู้วิจัยได้ประสานงานกับ สกสว. และผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย ในการกำหนดงานวิจัยเพื่อนำ มาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษาในการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยทั้งหมด 33 เรื่อง โดยสามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็น

1) งานวิจัยตามประเด็นที่ สกสว. กำหนดได้แก่

- งานวิจัยในประเด็นท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวนา
- งานวิจัยในประเด็นเศรษฐกิจฐานราก
- งานวิจัยในประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำ
- งานวิจัยในประเด็นท่องเที่ยว

งานวิจัยใน 4 ประเด็นนี้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยมีความสนใจใน 4 ประเด็นนี้ ทว่าเมื่อติดต่อนักวิจัยหรือผู้ประสานงานท้องถิ่นแล้วพบว่า งานวิจัยบางเล่มยังไม่สมบูรณ์อยู่ระหว่างการดำเนินงานหรือนักวิจัยบางท่านไม่สะดวกในการให้ข้อมูลกับทั้ง 4 ทีมภูมิภาครวมทั้งอาจารย์ประจำเวลา ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนการเลือกงานวิจัยใหม่ โดยให้ สกสว. เสนองงานวิจัยเพื่อให้ทั้ง 4 ทีมคัดเลือกใหม่ และอาจจะไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับทั้ง 4 ประเด็นนี้ก็ได้

2) งานวิจัยที่เลือกโดยทีมภูมิภาคโดยตรง โดยใช้เกณฑ์การเข้าถึงและนักวิจัยสะดวกในการให้ข้อมูล โดยที่ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยบางท่านเข้าไปสืบค้นข้อมูลจาก e-library ของ สกสว. และหากสนใจเรื่องใดถึงจะประสานงานกับผู้ประสานงานของ สกสว. เพื่อขอรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

3) งานวิจัยตามรายวิชาที่จะผลิตสื่อ เช่น ในกรณีของภาคกลางเป็นรายวิชาเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เนื่องจากส่วนใหญ่มาจากคณะศึกษาศาสตร์ หรือเทคโนโลยีการศึกษางานวิจัยที่เลือกจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และเป็นการฝึกให้นักศึกษาผลิตสื่อการเรียนการสอนจากผลงานวิจัยอีกด้วย

4) การเลือกงานวิจัยตามพื้นที่ หรือตามนักวิจัยที่สังกัดในมหาวิทยาลัย เนื่องจากหนึ่งในข้อกำหนดของโครงการสร้างนักร้องสารงานวิจัยคือการพบปะนักวิจัย เพื่อให้นักศึกษาหรือนักร้องสารงานวิจัยในอนาคตได้รับข้อมูลที่ถูกต้องโดยตรงจากนักวิจัย หรือเพื่อที่จะแก้ปัญหาเรื่องการตีความงานวิจัย ดังนั้นการเลือกงานวิจัยของแต่ละภูมิภาคส่วนใหญ่มักจะเลือกตามพื้นที่ โดยภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้ จะเลือกงานวิจัยที่อยู่ในภาคเดียวกัน แม้ว่าจะต้องใช้เวลาเดินทางหลายร้อยกิโลเมตร แต่ก็จะทำให้เห็นบริบทของงานวิจัย และยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เห็นพื้นที่จริงที่นอกเหนือจากการอ่านงานวิจัย

อย่างไรก็ตามกรณีของภาคกลาง อาจารย์ประจำวิชาได้เลือกงานวิจัยจากนักวิจัยที่อยู่ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน หรืออยู่ในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากจะทำให้สะดวกต่อกิจกรรมพบปะนักวิจัย

5) การเลือกงานวิจัยตามความสนใจของนักศึกษา หลังจากทีอาจารย์ประจำวิชาและนักสร้างนักร้องสารงานวิจัยได้เลือกงานวิจัยที่มีความเป็นไปได้ทั้งในเรื่องของข้อมูล และนักวิจัยแล้วท้ายที่สุดนักศึกษาที่จะเป็นผู้ผลิตสื่อจะทำการเลือกงานวิจัยจาก List ที่มีอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาสเลือกงานวิจัยตามความสนใจและเลือกงานวิจัยที่ตนเองอยากจะผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

โดยรายละเอียดของงานวิจัยเพื่อที่จะนำไปผลิตสื่อมีดังนี้

ภาค	งานวิจัย	นักวิจัย	รายวิชา	มหาวิทยาลัย
เหนือ	1.การพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่อารยธรรมล้านนา	อาจารย์ ดร.อาชว์บาร์มี มณีตระกูลทอง	CA413 การผลิตนิตยสาร	มหาวิทยาลัยพายัพ
	2.การท่องเที่ยวสีเขียวโดยชุมชนบ้านจอมแจ้ง ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	นายทรงสุข บุญทางค์		
	3.แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ไทลื้อ) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหลวงเหนือ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	อาจารย์เกษภาวัลย์ ตันริยงค์	CA3103 การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
	4.แนวทางการจัดการทรัพยากรของชุมชนบ้านป่าสักงาม เพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	นางศรีเรือน ไทยย้อย		
	5.แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีการรำมะหน่าว (MANAU) ของชนเผ่าคะฉิ่นในชุมชนบ้านใหม่สามัคคีคะฉิ่น หมู่ 14 ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	นายอนุชาติ ลาพา	CA3303 การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสิ่งพิมพ์ออนไลน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
	6.พื้นที่วิถีชีวิต เครื่องดนตรีแคน ไม้จักสานพื้นบ้านอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	กฤษณัย ชาติชนะกุล		
	7.แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเมืองเชียงของ จังหวัดเชียงราย	ผศ.ดร.ปวีณา ลีตระกูลและคณะ	NMC3307 การสื่อข่าวออนไลน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ภาค	งานวิจัย	นักวิจัย	รายวิชา	มหาวิทยาลัย
	8.งานวิจัย อัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเมืองเชียงของ ของจังหวัดเชียงราย	ผศ.ดร.ปวีณา ลีตระกูล และคณะ		
กลาง	9.การพัฒนาอีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์แบบผสมผสานโดยใช้โครงการเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูในการสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	รศ.ดร.ณรงค์ สมพงษ์ และคณะ	01169311 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	10.การพัฒนารูปแบบชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	รศ.ดร.ณัฐพล ร้าไพ และคณะ		
	11.กระบวนการการเป็นหนี้และความสามารถในการชำระหนี้ของข้าราชการครู: พหุกรณีศึกษา 4 ภูมิภาค	ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา	1) ทนศ 112 การจัดระบบบริการสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา 2) ปถ 394 คอมพิวเตอร์สำหรับครูประถมศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	12.แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการบริเวณที่ราบแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางใน 4 จังหวัดเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ผศ.ดร.วิชชากร จารุศิริ		

ภาค	งานวิจัย	นักวิจัย	รายวิชา	มหาวิทยาลัย
	13. การออกแบบและพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์ออนไลน์แบบจำเพาะรายบุคคลโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกันเป็นฐานเพื่อยกระดับผลการเรียนและแรงจูงใจการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และการยอมรับเทคโนโลยีเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของประเทศไทย	ผศ.ดร.พัชรินทร์ ปัญจบุรี	471201-2560 สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
	14. หลักการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกทางสื่อออนไลน์	ดร.ฟ้าใส สามารถ		
	15. การพัฒนาเทคโนโลยีอัจฉริยะในห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา	รศ.ดร.จินตวีร์ คล้ายสังข์, และอ.บัณฑิต พฤตเศรณี	04116069 วิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว และ เสียงระบบดิจิทัล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
	16. โครงการ การพัฒนาระบบห้องเรียนอัจฉริยะเสมือนเพื่อส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา	รศ.ดร.เนาวนิตย์ สงคราม และ ดร.ธนาภ สมณคุปต์ คณะ		
ใต้	17. การศึกษาระบบโลจิสติกส์และการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ	รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประธานและคณะ	801-237 ศิลปะการนำเสนองาน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
	18. โครงการการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววิถีชาวนา 2 กลุ่มน้ำ 3 จังหวัดภาคใต้ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว	โดยนายวัชร ชัยเขต และคณะ		

ภาค	งานวิจัย	นักวิจัย	รายวิชา	มหาวิทยาลัย
54	หลัก			
	19.การศึกษาศักยภาพเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	นายนิรติ ทองพรัตน์ และคณะ		
	20.การจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมแบบปรับตามสถานการณ์ กรณีศึกษา คาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา	เบญจวรรณ ชีระกุล	14214303 การออกแบบ มัลติมีเดีย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลศรีวิชัย วิทยา เขตสงขลา
	21.การยกระดับมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช	ดร.พัชรี สุเมโธกุล		
	22.การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาวใหญ่ ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	นายประเสริฐ บุญสบ และคณะ	3702-2007 การตลาดเพื่อ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	วิทยาลัยเทคโนโลยี หาดใหญ่อำนวยวิทย์
	23.การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	ดร.กฤษณะ ทองแก้ว		
	24. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติชุมชนห้วยทาง ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล	นางสาวปัทมา เอียดดีและคณะ	0317232 เทคโนโลยีการผลิตสื่อ วีดิทัศน์เพื่อการศึกษา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
	25. การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยววิถีชุมชนและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนรอบเขื่อนบางลาง อำเภอธารโต จังหวัดยะลา	นายปรารมภ์ สล่ำแสง และ อาจารย์วัชร ชัยเขต		

ภาค	งานวิจัย	นักวิจัย	รายวิชา	มหาวิทยาลัย
อีสาน	26.การศึกษาแนวทางการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านหนองเสมอน ตำบลเมืองหลวง อำเภอยุวาทิต จังหวัดศรีสะเกษ	นายศราวุธ ยงกุล	09-042-207 หลักการแอนิเมชัน (Principles of Animation)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
	27.การศึกษาการเพิ่มผลผลิตไม้ผลเศรษฐกิจชุมชนลำน้ำห้วยยาง ตำบลเมืองหลวง อำเภอยุวาทิต จังหวัดศรีสะเกษ	นายมงคล สุกใส		
	28.การผลิตเส้นไหมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ตำบลพิมายเหนือ อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ	นายธีระโรจน์ จารุธรรมีวงศ์	09-042-309 สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ (Interactive Digital Media)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
	29.การศึกษาการเลี้ยงโค-กระบือเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านหนองเชียงทูนใต้ ตำบลหนองเชียงทูน อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ	นายสุพัฒน์ ยงกุล		
	30.การพัฒนากระบวนการผลิตและจัดการเมล็ดพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นบ้าน ชุมชนตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม	นายวันสี พิมดา	ภาพกราฟิกเคลื่อนไหว (Motion Graphic)	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	31.การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสงของชุมชนบ้านหนองผักแว่น ตำบลเหล่าดอกไม้ อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม	นางภรชนก อำนารเรือง		
	32.รูปแบบการพัฒนาพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน	นายเสกสันต์ ศรีประทุม	ปฏิบัติการเทคโนโลยี ออกแบบนิเทศศิลป์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน

ภาค	งานวิจัย	นักวิจัย	รายวิชา	มหาวิทยาลัย
	และภาคีเครือข่าย กรณีศึกษาบ้านกุดโง้ง ตำบลบุง คล้า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ			(ศูนย์กลางนครราชสีมา)
	33.กระบวนการฟื้นฟูพันธุ์ปลาท้องถิ่นในลุ่มน้ำลำปะ ทาวเพื่อเป็นแหล่งอาหาร ที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านนาฝาย หมู่ที่ 3 และบ้าน โนนดู่พัฒนา ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	นายเทศา รัตนไพรี		

ตารางที่ 4.2 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยเพื่อที่จะนำไปผลิตสื่อ

2.4 กิจกรรม KM

การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ KM ระหว่าง 4 ทีมและทีมวิจัย โดยกิจกรรมดังกล่าวทีมวิจัยได้ปรับเปลี่ยนจากกิจกรรมประชุมเพื่อชี้แจงความเข้าใจกับทั้ง 4 ทีมภูมิภาค มาเป็นการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นการออกแบบเพื่อให้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยได้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้กระบวนการวางแผนเพื่อที่จะออกแบบกิจกรรมนั้น ทางทีมวิจัยได้มีการประสานงานระหว่างทีมย่อยทั้ง 4 ทีม และในการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ให้กันและกัน เพื่อที่จะได้นำแนวทางไปทำงานต่อได้ กิจกรรมดังกล่าวทำให้ทราบถึงปัญหาของแต่ละทีมและช่วยกันแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไขปัญหา ทั้งในเรื่องของงานวิจัย รายวิชา รวมทั้งปัญหาเรื่องการเปิด-ปิดเทอมที่ส่งผลต่อการวางแผนกิจกรรมล่าช้ากว่ากำหนด โดยทีมที่ดำเนินการล่วงหน้าไปก่อนหน้านั้นต่างก็ช่วยกันเสนอแนะแนวทางให้กับทีมอื่นๆ

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนเพิ่มเติมจากการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจที่ทีมกลางจัดขึ้นมาก่อนที่จะมีการเขียนรายงานความก้าวหน้าในรอบ 6 เดือน เพื่อจะมาติดตามสถานการณ์ปัญหาของแต่ละทีม และหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

3. กระบวนการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา

กระบวนการพัฒนาอาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษาเพื่อนำไปสู่การเป็นนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยใช้ “กิจกรรม” ดังต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมพบปะนักวิจัย เป็นกิจกรรมภาคบังคับที่ทุกรายวิชา อาจารย์ประจำวิชา และนักศึกษาต้องพบปะนักวิจัย โดยบางรายวิชาได้มีการเชิญนักวิจัยมาพบปะกับนักศึกษา และบางรายวิชาก็นำนักศึกษาลงพื้นที่เพื่อไปพบปะกับนักวิจัย (ขึ้นอยู่กับความสะดวกของนักวิจัย/นักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา) ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาในการสอบถามข้อมูลกับนักวิจัยโดยตรง ซึ่งจะทำให้ความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหาที่จะนำไปผลิตสื่อนั้นผิดพลาดน้อยที่สุด การพบปะนักวิจัยยังส่งผลให้สามารถผลิตสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหางานวิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ด้วย

ตัวอย่างในกรณีของวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทย์ ได้มีการเชิญนักวิจัยในโครงการ การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย ดร.กฤษณะ ทองแก้ว เนื่องจากนักศึกษาเป็นนักศึกษาในระดับปวส. ในสาขาการตลาด เพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และมีความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชน ในด้านเนื้อหา นั้นพบว่านักศึกษาให้ความสนใจเรื่องการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามในงานวิจัยชิ้นนี้ วัตถุประสงค์ของนักวิจัยคือต้องการบอกเล่ากระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ชุมชนอื่นๆ นำไปเป็นตัวอย่าง การพบปะนักวิจัยทำให้ทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริง และสามารถออกแบบสื่อได้ตรงกับความต้องการ นั่นคือ สื่ออินโฟกราฟิก โดยคุณสมบัติของ

สื่อนี้เป็นการลำดับขั้นตอนให้อ่านได้เห็นถึงกระบวนการจัดทำทอ้งเทียวชุมชน ซึ่งนับว่าการพบปะนักวิจัยจะทำให้สามารถออกแบบสื่อและสารได้ตรงจุดมากขึ้น

- 2) กิจกรรมเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ในกรณีที่เป็นเครือข่ายใหม่ เช่น วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ ได้มีการเตรียมความพร้อมนักศึกษาโดยการสอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เสริมให้กับนักศึกษา ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการ workshop เนื่องจากนักศึกษาเรียนด้านการทอ้งเทียวอาจจะไม่มีความถนัดในเรื่องการผลิตสื่อมากนัก

4. การประเมินผล

หลังจากการจัดกิจกรรมการสร้างนักรสอสรงานวิจัยเสร็จหมดทั้ง 4 ทีมย่อยแล้วผลการประเมินแบ่งเป็น

4.1 ในด้านผลผลิต (output) ที่เป็นสื่อนำเสนอตามตารางนี้

รายวิชา	มหาวิทยาลัย	ประเภทของสื่อ	จำนวน
1) CA413 การผลิตนิตยสาร	มหาวิทยาลัยพายัพ	VDO /Infographic และแผ่นพับ	3
2) CA3103 การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น	มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	VDO	2
3) CA3303 การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ออนไลน์	มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่	Infographic	15
4) NMC3307 การสื่อข่าวออนไลน์	มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย	VDO	4
5) 01169311 นวัตกรรมและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษา	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	Infographic /AR และ VDO	4
6) ทนศ 112 การจัดระบบบริการสื่อและ เทคโนโลยีการศึกษา	มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ	Infographic/ Motion Graphic Static และ AR	15
7) ปถ 394 คอมพิวเตอร์สำหรับครู ประถมศึกษา			

รายวิชา	มหาวิทยาลัย	ประเภทของสื่อ	จำนวน
8) 471201-2560 สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับ ประถมศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร	Motion Graphic	8
9) 04116069 วิดิทัศน์ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ระบบดิจิทัล	สถาบันเทคโนโลยีพระ จอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	Motion Graphic	2
10) 801-237 ศิลปะการนำเสนองาน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	VDO	11
		infographic	1
11) 14214303 การออกแบบมัลติมีเดีย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลศรีวิชัย วิทยา เขตสงขลา	VDO	4
		Motion Graphic	6
12) 3702-2007 การตลาดเพื่ออุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	วิทยาลัยเทคโนโลยี หาดใหญ่อำนวยวิทย์	VDO	2
13) 0317232 เทคโนโลยีการผลิตสื่อวิดิทัศน์เพื่อ การศึกษา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	Motion Graphic	6
14) 09-042-207 หลักการแอนิเมชัน (Principles of Animation)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยา เขตสุรินทร์	Motion Graphic 2D	7

รายวิชา	มหาวิทยาลัย	ประเภทของสื่อ	จำนวน
15) 09-042-309 สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ (Interactive Digital Media)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยา เขตสุรินทร์	Motion Graphic 2D	6
16) ภาพกราฟิกเคลื่อนไหว (Motion Graphic)	มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	Motion Graphic 2D	10
17) ปฏิบัติการเทคโนโลยี ออกแบบนิเทศศิลป์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน (ศูนย์กลางนครราชสีมา)	Motion Graphic 3D	1

ตารางที่ 4.3 แสดงประเภทและจำนวนของสื่อ

จากตารางได้ผลลัพธ์จากที่เป็นรูปแบบสื่อทั้งหมด 5 รูปแบบได้แก่ Motion graphic ทั้ง 3D และ 2D Infographic VDO AR (Augmented Reality) และแผ่นพับ สื่อที่ผลิตทั้งหมดรวม 107 ชิ้น จาก 17 รายวิชา 14 สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ โดยแต่ละรายวิชาจะคัดเลือกผลงานของนักศึกษาที่ดีที่สุดเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม workshop กับทีมย่อยและในครั้งนีจัดภายในภูมิภาค โดยในแต่ละทีมจะมีวิธีการคัดเลือกผลงานเพื่อเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม workshop ที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ใช้วิธีการให้นักศึกษานำเสนอผลงานพร้อมคัดเลือกสุดยอดผลงานโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก อาจารย์ผู้สอนประจำวิชา และนักศึกษาในชั้นเรียนเข้าร่วมคัดเลือก บางรายวิชาให้นักศึกษาร่วมโหวตกันเองเพื่อหาตัวแทน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผลงานร่วมกัน โดยมีนักวิจัยเจ้าของผลงานมอบเงินค่าตอบแทนของนักวิจัยให้เป็นรางวัลเพื่อสร้างขวัญและแรงจูงใจเผยแพร่งานวิจัยแก่นิสิตที่ได้รับการคัดเลือก

หลังจากเป็นตัวแทนของรายวิชาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม workshop แล้วนักศึกษาที่เข้ารอบต้องปรับงานตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งด้านสื่อและด้านสาร และมีผลการคัดเลือกผู้ชนะในแต่ละภูมิภาคดังนี้

ภาค	มหาวิทยาลัย	รางวัล
ภาคเหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	ชนะเลิศ
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	รองชนะเลิศอันดับ 1
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	รองชนะเลิศอันดับ 2
	มหาวิทยาลัยพายัพ	ชมเชย
ภาคกลาง	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	ชนะเลิศ
	มหาวิทยาลัยศิลปากร	รองชนะเลิศ
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ชมเชย
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ชมเชย
ภาคอีสาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์	ชนะเลิศ
	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	รองชนะเลิศอันดับ 1
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (นครราชสีมา)	รองชนะเลิศอันดับ 2
	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	Popular Vote
ภาคใต้	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	ชนะเลิศ
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขสงขลา	รองชนะเลิศอันดับ 1
	มหาวิทยาลัยทักษิณ	รองชนะเลิศอันดับ 2
	วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์	รางวัลชมเชย

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการประกาศรางวัลของนักศึกษาในแต่ละภูมิภาค

ในมุมมองของรูปแบบสื่อนั้นพบว่าเกือบทุกทีมเลือกสื่อที่เป็นสื่อสมัยใหม่ แม้ว่าบางรายวิชานั้นจะเป็นการเรียนเพื่อผลิตสื่อแบบดั้งเดิม แต่การเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้กลับเป็นสื่อสมัยใหม่ทั้งหมดด้วยเหตุผลที่ทุกทีมอยากจะผลิตสื่อที่สามารถเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์เพื่อเป็นการเปิดกว้างให้คนทุกเพศทุกวัยเข้าถึง แม้ว่าจะไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายหลักก็ตาม

จากการที่ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนได้ผลเป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น กระบวนการจัดกิจกรรมทั้งหมดได้สะท้อนความเป็น “ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น” ได้ เนื่องจากทุกท่านสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมตามหลักการ PDCA ได้แก่

● การวางแผน (PLAN)

โดยกิจกรรมทุกกิจกรรมของทุกทีมต่างมีการวางแผน มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของการคัดเลือกงานวิจัย วางแผนพบปะนักวิจัย ตลอดจนวางแผนในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนมีแนวทางในการทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

- **นำไปปฏิบัติ (DO)**

นอกจากการวางแผนแล้ว ทุกทีมได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยเป็นไปตามกระบวนการที่ได้วางไว้ตั้งแต่แรก แม้ว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคแต่การวางแผนไว้ล่วงหน้าทำให้แผนการปฏิบัติไม่ได้คลาดเคลื่อนไปจากเดิมมากนัก ทั้งในเรื่องของงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่หาไม่ได้ แต่ละทีมต่างมีวิธีการในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

- **การติดตาม (CHECK)**

ทุกทีมมีการติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพบปะนักวิจัย ตลอดจนการติดตามการผลิตสื่อของนักสื่อสารงานวิจัยอย่างเป็นระยะ

- **การติดตามปรับปรุงแก้ไข (ACT)**

การติดตามปรับปรุงแก้ไขในส่วนของกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามแผน แต่ละทีมในภูมิภาคมีการติดตามอย่างใกล้ชิด แม้ว่าบางครั้งการทำงานอาจจะมีอุปสรรคในเรื่องของเวลาและภาระงานของอาจารย์ผู้สอนก็ตามแต่ท้ายที่สุดทุกทีมต่างสามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้ง

จากที่เกริ่นนำในการวิจัยครั้งนี้เป็นโครงการที่ต่อยอดมาจาก 3 โครงการที่มุ่งเน้นการเผยแพร่สื่อโดยใช้การประกวดการผลิตสื่อเพื่อนักศึกษาในฐานะที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของสื่อที่เผยแพร่ และปรับจากกลุ่มเป้าหมายมาเป็นผู้ส่งสารเสียเอง และโครงการต่อเพื่อให้เกิดความยั่งยืนที่มิวิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า หากมีการนำเรื่องการผลิตเพื่อการเผยแพร่เข้าสู่รายวิชา หรือเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาผลิตสื่อขึ้นนั้นต้องทำอะไร จนได้คำตอบว่าผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในแต่ละภูมิภาคคือ “โหนด” หรือ “ผู้ประสานงานภาค” ในการประสานความร่วมมือระหว่างอาจารย์ประจำวิชา อาจารย์ผู้สอน และทีมกลาง เพื่อให้กิจกรรมดำเนินการแล้วเสร็จ และในโครงการนี้เป็นโครงการต่อยอดที่ต้องการยกระดับ “โหนด” ให้กลายมาเป็น “ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” กล่าวคือ หากไม่มีโครงการฯ แล้ว ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยต้องสามารถดำเนินการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถขยายผลพัฒนากิจกรรมอื่นๆได้ต่อไปในอนาคต

ในส่วนนี้จึงเป็นการถอดบทเรียนการยกระดับ “โหนด” ในภูมิภาคต่างๆ มาเป็น “ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” โดยทีมวิจัยได้ถอดบทเรียนและค้นหาคุณลักษณะ (Attributes) ของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยได้ดังนี้

อมรรักษ์ เจริญโชติธรรมและคณะ (2562) ได้สกัดคุณลักษณะของโหนดหรือผู้ประสานงานภาคไว้ทั้งหมด 6 ด้านและทีมวิจัยได้ข้อค้นพบที่สำคัญของการเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยได้อีก 1 ด้านรวมเป็น 7 ด้าน ได้แก่

- 1) มีความรู้ โดยคุณลักษณะข้อนี้เป็นคุณลักษณะขั้นพื้นฐานของผู้ประสานงานเครือข่าย คือต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร การสร้างสรรค์สื่อใหม่ ความรู้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย เนื่องจากผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยจะต้องทำหน้าที่ในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่สอนด้านการสร้างสรรค์และผลิตสื่อ รวมทั้งต้องทำการสื่อสารประสานงานกับนักวิจัย

เจ้าของผลงานและนักวิจัยท้องถิ่น รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ประสานงานวิจัยในแต่ละภูมิภาค ดังนั้นหากมีความรู้ในเรื่องดังที่กล่าวมาจะสามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องดำเนินการเมื่อเข้าร่วมโครงการได้

- 2) **เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย** เนื่องจากกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยของคณะผู้วิจัย เป็นกระบวนการที่ไม่เน้นเฉพาะแค่การพัฒนานักศึกษาให้เป็นนักสื่อสารงานวิจัยเท่านั้น หากแต่เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายอาจารย์ให้มีความสามารถเป็นพี่เลี้ยงหรือผู้พัฒนานักศึกษา (Trainer) และการยกระดับจากไหนตมาเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยแล้วนั้น ต้องยกระดับระดับศักยภาพของอาจารย์ประจำวิชาให้ทำหน้าที่ coaching ให้กับนักศึกษาตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมกับนักศึกษาในทุกขั้นตอนของการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยจะต้องเห็นความสำคัญของการเผยแพร่เพื่อนำไปสู่การชี้แนะให้อาจารย์ประจำวิชาเห็นพ้องต้องกันเพื่อที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพในการเป็นนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นด้วย ซึ่งคุณลักษณะประการนี้จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการเผยแพร่งานวิจัยในรายวิชาได้
- 3) **มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน** จากเดิมไหนตทำหน้าที่ในการประสานงานกับเครือข่ายอาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานภาคหรือไหนตจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง และการเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นไม่ได้ประสานงานเฉพาะกับเครือข่ายอาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่จะต้องมีศักยภาพในการประสานงานกับผู้ประสานงาน สกสว. และนักวิจัยเจ้าของผลงาน เพื่อให้การกิจกรรมมีความราบรื่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยมีวิธีการประสานงานที่แตกต่างกันออกไป เช่น ภาคเหนือ ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยทำหน้าที่ในการประสานงานหางานวิจัยจากทั้งผู้ประสานงาน สกสว. ค้นหาข้อมูลเองจาก e-library ของสกสว. เพื่อที่จะได้งานวิจัยมาให้อาจารย์ประจำวิชาได้คัดเลือกเพื่อพัฒนาเป็นโจทย์ให้นักศึกษาได้ผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยท้องถิ่น นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ประสานงานกับนักวิจัยในท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับอาจารย์ประจำวิชาในการพานักศึกษาลงพื้นที่และพานักวิจัยมาพบกับนักศึกษาที่มหาวิทยาลัย
- 4) **มีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษา** โดยงานวิจัยของอมรรักษ์และคณะ (2562) พบว่าไหนตหรือผู้ประสานงานภาคมีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษาให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ทั้งประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการเพื่อแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย ก็จะสามารถสื่อสารให้อาจารย์ประจำวิชาเข้าร่วมโครงการได้เป็นจำนวนมาก และจะมีความพร้อมในการสนับสนุนด้านเวลา อุปกรณ์เพื่อผลิตสื่อ และความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับโครงการนี้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า การเกิดวิกฤติโควิด-19 การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยนั้นได้ส่งเสริมนักศึกษาได้เพิ่ม function การส่งเสริมการเรียนรู้โดยอาศัยเทคโนโลยีมาช่วย เช่น การจัดกิจกรรมผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้

โปรแกรม Zoom หรือ Microsoft Teams เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าถึงวิทยาการที่มาบรรยายในกิจกรรม workshop อีกด้วย ซึ่งมีมติใหม่ของการส่งเสริมนักศึกษาที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ทราบว่าแม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถรวมตัวกันได้แต่การทำหน้าที่ส่งเสริมนักศึกษาเพื่อให้ได้ความรู้ยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ แม้ว่าอาจจะไม่ได้ผลอย่างเต็มที่แต่อย่างน้อยก็สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ

- 5) **มีเครือข่าย** ผู้ประสานงานภาคหรือโหนดนอกจากต้องมียุทธศาสตร์ในการประสานงานกับเครือข่ายในระดับภูมิภาคแล้ว ยังต้องมียุทธศาสตร์เป็น “ผู้ขยายผล” หรือการส่งต่อแนวคิดการทำงานไปยังเครือข่ายอื่นๆ ได้อีกด้วย ดังนั้นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ประสานงานภาคอีกประการหนึ่ง คือ มีความสามารถในการจัดการเครือข่าย กล่าวคือ มีความสามารถทั้งในระดับของการแสวงหาเครือข่าย การรักษาเครือข่าย การประสานงานเครือข่าย จนถึงการขยายผลแนวคิดในระดับเครือข่าย คุณลักษณะในข้อนี้มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ทีมวิจัยได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ผู้สร้างนิตสารงานวิจัยได้มีเครือข่ายจากทุนเดิมของตนเอง เช่น กรณีของภาคกลาง ผู้สร้างนิตสารงานวิจัยมีเครือข่ายที่เป็นอาจารย์ประจำสาขา หรือคณะที่เกี่ยวข้องกับสาขาทางการศึกษา เช่น ครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ทำให้แนวทางการทำงานหรือการสร้างนิตสารงานวิจัยท้องถิ่นมีรูปแบบที่อาจจะแตกต่างไปจากภาคอื่นหรือในกรณีต่างจังหวัด ทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ ต่างมีทุนในเรื่องเครือข่ายที่แตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่จะเป็นสาขาวิชาเดียวกันหรือสอนอยู่ในสายเดียวกันจึงเป็นเครือข่ายที่เหนียวแน่นพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับทีมภูมิภาคเป็นอย่างดี เนื่องจากการทำงานร่วมกันแม้ว่าจะอยู่คนละพื้นที่แต่ถ้าหากมีความใกล้ชิดสนิทสนมจะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น
- 6) **มีสถาบันรองรับ** การที่ผู้สร้างนิตสารงานวิจัยนั้นมีสถาบันรองรับ กระบวนการผลิตสื่อ นั้นมีความจำเป็นต้องอาศัยสถาบันในการสนับสนุนอุปกรณ์สารสนเทศ หากผู้สร้างนิตสารงานวิจัยมีสถาบันรองรับก็จะสามารถจัดการในเรื่องดังกล่าวได้ นอกจากนี้การมีสถาบันรองรับส่งผลต่อการจัดกิจกรรมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการประชุมระหว่างอาจารย์ประจำวิชาที่อาจจะต้องมีการหารือกันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมการตัดสินใจและมอบรางวัลให้กับนักศึกษาที่ได้รับรางวัล เป็นต้น
- 7) **มีทักษะการบริหารจัดการ** สำหรับการเป็นผู้สร้างนิตสารงานวิจัยท้องถิ่น นั้น มีความแตกต่างจากโหนดหรือการเป็นผู้ประสานงานภาคคือ การที่ผู้สร้างนิตสารงานวิจัย นอกเหนือจากคุณสมบัติทั้ง 6 ข้อข้างต้นแล้ว การบริหารจัดการเป็นทักษะที่สำคัญมากที่สุด จากเดิมโหนดหรือผู้ประสานงานภาคทำหน้าที่ตามที่ทีมกลางได้กำหนด แต่สำหรับโครงการนี้ ผู้สร้างนิตสารงานวิจัยท้องถิ่นต้องบริหารจัดการสิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยตนเอง โดยทีมกลางจะทำหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงหรือคอยสนับสนุนเท่านั้น จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการของทีมย่อยทั้ง 4 ทีมต่างมีแนวทางการทำงานที่แตกต่างกันออกไป จากการ

วิเคราะห์งานทั้ง 4 ภาคพบว่า การบริหารจัดการในแต่ละภาคมีจุดเด่นและแตกต่างกัน
ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- การบริหารจัดการเรื่องงาน
 - การบริหารจัดการเรื่องคน
 - การบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ
-
- **การบริหารจัดการเรื่องงาน** เนื่องจากการเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยนั้นได้ยกระดับจากการเป็น “โหนด” ประจำภาคที่ทำหน้าที่เพียงประสานงานกับอาจารย์ประจำวิชาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับทีมวิจัย แต่ในโครงการนี้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยต้องทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเรื่องงาน ทั้งเรื่องของการประสานงานกับผู้ประสานงานของสทศ. ทั้งในเรื่องงานวิจัยเพื่อที่จะได้นำไปเป็นโจทย์สำหรับนักศึกษา การเขียนงานวิจัย และการถอดบทเรียนตามลักษณะเฉพาะของแต่ละภูมิภาค การบริหารจัดการด้านอื่น ๆ ที่จะต้องมีปัญหาเฉพาะหน้า
 - **การบริหารจัดการเรื่องคน** เพื่อการบริหารจัดการอาจารย์ประจำวิชาที่เข้าร่วมโครงการและคอยควบคุมให้ทิศทางการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนั้นยังต้องร่วมกับอาจารย์ประจำวิชาในการประสานงานกับนักวิจัย นักศึกษา ผู้ประสานงานของนักวิจัยต่าง ๆ ตามภาคต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในเรื่องของการเผยแพร่งานวิจัย เช่น งานวิจัยบางชิ้นงานนั้นมีผู้ประสานงานอยู่ ดังนั้นในเวลาที่จะต้องลงพื้นที่เพื่อไปพบปะกับนักวิจัยอาจจะต้องประสานงานผ่านผู้ประสานงานของนักวิจัย และในแต่ละพื้นที่ต่างก็มีเงื่อนไขในการบริหารคนที่แตกต่างกัน ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยจึงมีความจำเป็นต้องมีการตัดสินใจที่ดี และบริหารจัดการคนที่ดีด้วยเช่นกัน
 - **การบริหารจัดการเงิน** ในประเด็นนี้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยต้องมีทักษะในเรื่องของการบริหารจัดการเงินที่ดี เนื่องจากกิจกรรมของโครงการนั้นต้องบริหารจัดการงานเงินทั้งในเรื่องของการจัดกิจกรรม การจ่ายค่าตอบแทน การพานักศึกษาลงพื้นที่เพื่อพบปะนักวิจัย แม้ว่าการบริหารจัดการเงินจะต้องเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ในบางครั้งอาจจะมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันอย่างการเกิดโรคระบาดโควิด-19 ทำให้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยต้องมีการบริหารจัดการเงินที่ดี และสามารถบริหารเงินภายใต้งบประมาณที่จำกัดได้ดีด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่ 2 การถอดบทเรียนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น

โดยการถอดบทเรียนเรื่องการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้น กระบวนการยกระดับผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการถอดบทเรียน จากเดิมผู้ประสานงานภาคหรือโหนดทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานในพื้นที่ในการเก็บข้อมูลหรือทำกิจกรรมในแต่ละภูมิภาค ในโครงการนี้คณะผู้วิจัย

ได้ถอดบทเรียนการ ยกระดับโหนดเพื่อเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย ทั้งนี้การสร้างผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยในแต่ละท้องถิ่นนี้จะเป็นการสร้างเครือข่ายและขยายความรู้เรื่อง “การเผยแพร่งานวิจัย” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเรื่องการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเข้าไปใน มคอ.3 หรือ มคอ.5

ทั้งนี้การเข้าสู่ระบบการศึกษาและกระจายไปตามภูมิภาคจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการนำการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น คนในภูมิภาคสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อที่จะนำไปพัฒนาหรือนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ต่อไป โดยการยกระดับผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย คณะผู้วิจัยได้มีการถอดบทเรียนในส่วนของ การบริหารจัดการ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการจากโหนดเดิมที่ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ประสานงานในแต่ภาค ให้มาเป็นผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย โดยมีประเด็นในการถอดบทเรียนดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.2 แสดงรายละเอียดการถอดบทเรียน

1. การบริหารจัดการของทีมกลาง

1.1 การติดตั้งความรู้ความเข้าใจร่วมกัน และการพัฒนาโจทย์ การประชุมกับทีมภูมิภาคเพื่อสร้างความใจร่วมกับอาจารย์ประจำวิชา รวมทั้งผู้สร้างนักวิจัยการประชุมกับทั้ง 2 ฝ่าย นอกจากจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกันแล้ว ยังเป็นการแจ้ง “สถานะ” ของตัวผู้สร้างนักวิจัย ที่จากเดิมเป็นเพียงผู้ประสานงานภาค แต่ในครั้งนี้จะต้องเป็นทั้งผู้ประสานงาน ผู้บริหารจัดการทั้งในเรื่องของความรู้ งบประมาณ การออกแบบกิจกรรมและการเสริมสร้างความรู้ด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นต่อไป โดยคณะผู้วิจัยหรือทีมกลางจะทำหน้าที่ในติดตั้งความเข้าใจ สรุป Key Concept การสนับสนุน เอกสาร/ความรู้ต่างๆ

1.2 การให้คำแนะนำระหว่างการดำเนินกิจกรรม สำหรับการให้คำแนะนำระหว่างการดำเนินกิจกรรม คือ ประเด็นเรื่องบริหารจัดการ งาน คน และเวลา โดยผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยขอคำปรึกษาในเรื่องการคัดเลือกงานวิจัยเบื้องต้นเพื่อนำไปจดหมายให้กับนักศึกษา โดยในประเด็นมีปัญหาอยู่ 2 ด้านได้แก่

- ชี้นงานวิจัย/นักวิจัย โดยเฉพาะปัญหาเรื่องนักวิจัยไม่สะดวกในการให้ข้อมูล หรืองานวิจัยบางชิ้นยังไม่สมบูรณ์ทำให้ไม่สามารถนำไปเป็นจดหมายในการผลิตสื่อได้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ให้คำปรึกษาเป็นกรณีไป เช่น งานวิจัยในภาคเหนือเมื่อติดต่อกับนักวิจัยแล้วก็พบว่างานวิจัยยังไม่เสร็จ และนักวิจัยยังไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล ก็สามารถเปลี่ยนงานวิจัยโดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในขอบเขตทั้ง 4 ด้าน (ท่องเที่ยววิถีชาวนา/เศรษฐกิจรากฐาน/การจัดทรัพยากรน้ำ และการท่องเที่ยว) โดยให้คำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการหางานวิจัยจาก สกสว. เป็นหลัก ซึ่งจะให้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นและอาจารย์ประจำวิชาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและ
- การทำงานให้ทันเวลาของการเปิดภาคการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องสืบเนื่องจากข้อแรก เนื่องจากกระบวนการทำงานตั้งแต่การเริ่มหางานวิจัย และการหาอาจารย์ประจำวิชา บางมหาวิทยาลัยอยู่ในช่วงที่เริ่มต้นภาคการศึกษาที่ 1/2562 ไปเรียบร้อยแล้ว จึงทำให้ไม่สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนให้ทันในช่วงภาคการศึกษาที่ 1/2562 ได้ จึงต้องดำเนินการในช่วงภาคการศึกษา 2/2562 แทน และในช่วงระหว่างนี้ก็ดำเนินการประชุมกับอาจารย์ประจำวิชาเพื่อเตรียมความพร้อม และการหางานวิจัยที่มีความพร้อมทั้งชิ้นงานที่เป็นงานสมบูรณ์และนักวิจัยพร้อมให้ข้อมูล

1.3 การติดตามงาน เป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมากเนื่องจากการทำงานร่วมกันทั้ง 5 ทีม นั้น กระบวนการติดตามงานจะทำให้ทราบความคืบหน้าของแต่ละทีม นอกจากนั้น ยังจะทำให้ทราบถึงความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานของทั้ง 4 ทีมย่อยอีกด้วย ทั้งนี้กระบวนการติดตามงานโดยอาศัยช่องทางการสื่อสารต่างๆ รวมทั้งการลงพื้นที่เพื่อติดตามงานทั้งขั้นตอนเตรียมความพร้อมหรือทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างโหนดหรือผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยกับอาจารย์ประจำวิชา กิจกรรมพบปะนักวิจัย กิจกรรม workshop รวมทั้งกิจกรรมประกาศผลรางวัลในแต่ละภาค ซึ่งกระบวนการติดตามงานส่วนใหญ่เน้นที่ทีมวิจัยพบว่า ทั้ง 4 กิจกรรมของ 4 ทีมย่อยนั้น ในขั้นตอนแรกมีความสำคัญมากที่สุดที่ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยต้องทำความเข้าใจให้กับอาจารย์ประจำวิชาที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยในขั้นตอนนี้ทีมวิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์และเสริมความเข้าใจให้กับคณาจารย์ที่เข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งถอดบทเรียนจากทีมย่อยทั้ง 4 ทีมซึ่งพบว่า แต่ละทีมมีแนวทางในการสร้างความเข้าใจร่วมกันที่

เหมือนกันแต่ก็จะมีแตกต่างกันในบางรายละเอียด เนื่องจากเครือข่ายอาจารย์ที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละภาคนั้นมีความใกล้ชิดหรือมีเครือข่ายที่มีลักษณะแตกต่างกันไป บางท่านเป็นผู้ร่วมงาน บางท่านเป็นเครือข่าย ในขณะที่บางทีนั้นมาจากการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องกัน

1.4 การสนับสนุนเอกสาร การสนับสนุนเอกสารที่จำเป็นหรือเกี่ยวข้องให้กับทีมวิจัยทั้ง 4 ภาคมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากทีมที่อยู่ต่างจังหวัดอาจจะมีโอกาสหรือการเข้าถึงเอกสารงานวิจัยที่จำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือเสริมสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ดังนั้นทีมกลางต้องเป็นเหมือนแรงหนุนเสริมในการจัดหาเอกสารสารและจัดส่ง ทั้งที่เป็นไฟล์เอกสารและเป็น hard copy และเอกสารอื่นๆ

1.5 การให้คำปรึกษา ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการ รายวิชา นักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเรื่องการถอดบทเรียนร่วมกัน สำหรับเรื่องการถอดบทเรียนร่วมกันนี้จากเดิมที่มีแผนในการถอดบทเรียนร่วมกันหลังจากทุกภาคจัดกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ทุกทีมยกเว้นภาคเหนือที่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามเวลา ที่เหลือได้จัดกิจกรรมล่าช้าและต้องปรับกิจกรรมมาเป็นจัดการประกาศผลรางวัลผ่านออนไลน์ และมีเงื่อนไขในเรื่องของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการไม่พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เช่น นักศึกษาในภาคกลางเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการปิดเทอม และการเข้าถึงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมประกาศผลได้ครบทุกคน ในขณะที่ทีมจากภาคใต้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังอยู่ระหว่างการเปิดภาคการศึกษาจึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ในสถานการณ์โควิด-19 เป็นความท้าทายอย่างหนึ่งในเรื่องของการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีความล่าช้าไปบ้าง แต่ทุกทีมได้เรียนรู้ในเรื่องการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ที่การจัดกิจกรรมสามารถจัดผ่านออนไลน์ได้ แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความจำกัดในเรื่องของการสร้างความน่าสนใจ

2. การเลือกรายวิชา

ในกระบวนการเลือกรายวิชาสำหรับการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยนั้น พบว่าแต่ละทีมต่างมีแนวทางในการเลือกรายวิชาสำหรับเข้าร่วมโครงการที่มีความแตกต่างกันไป โดยมีทั้งเกณฑ์และข้อจำกัดในการเลือกดังนี้

1) รายวิชาการปฏิบัติการผลิตสื่อ

เนื่องจากโจทย์หลักของทั้ง 4 ทีมย่อยนั้นคือการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัย ดังนั้น รายวิชาทั้งหมดที่ทั้ง 4 ภาค ตั้งเป็นเกณฑ์ไว้คือ ต้องเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ดังนั้น ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงเลือกรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ และสัมพันธ์กับนักศึกษาที่

อยู่ในสาขานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือนฤมิตรศิลป์ เป็นหลัก เช่น รายวิชา 14214303 การออกแบบมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา รายวิชา 09-042-309 สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

นอกจากนั้นยังพบว่ายังมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเพื่อการศึกษา โดยอาจจะมีความแตกต่างจากการผลิตสื่อจากสาขานิเทศศาสตร์ หรือสาขานฤมิตรศิลป์ ที่เน้นเรื่องการผลิตสื่อโดยเฉพาะ สื่อสมัยใหม่อย่างแอนิเมชัน หรือมัลติมีเดีย แต่รายวิชากลุ่มดังกล่าวเป็นเน้นที่การผลิตสื่อสำหรับเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในของนักเรียนในระดับต่างๆ และแม้ว่าจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเหมือนเช่นเดียวกับสาขานิเทศศาสตร์ แต่นับได้ว่านักศึกษายังมีพื้นฐานการผลิตสื่อ การใช้อุปกรณ์ ดังนั้นทีมภาคกลางจึงได้คัดเลือกรายวิชาดังกล่าวเข้าร่วมโครงการ

อย่างไรก็ตามทีมวิจัยได้ข้อค้นพบว่า แม้ว่ารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเพื่อการศึกษา อาจจะมีวิธีคิดหรือแนวความคิดเบื้องหลังสำหรับการออกแบบและเผยแพร่สื่อที่แตกต่างจากสาขานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือเทคโนโลยีสารสนเทศและมัลติมีเดียก็ตาม แต่การที่ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยคัดเลือกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเป็นการขยายเครือข่ายและขยายความรู้เรื่องการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยออกไปให้ออกไปสู่สาขาอื่นๆ ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อย่างไม่มีข้อจำกัดและสามารถเป็นบทเรียนสำหรับในอนาคตหากเราต้องการที่จะเผยแพร่งานวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นๆ อาจจะต้องละทิ้งข้อจำกัดในเรื่องของวิชาที่จำกัดเฉพาะการผลิตสื่อเท่านั้น

2) รายวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโดยตรง

สำหรับรายวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโดยตรงจะพบประเด็นที่น่าสนใจคือ แม้ว่ารายวิชาที่ถูกคัดเลือกมาจะไม่ได้เป็นรายวิชาที่ต้องมี output เป็นสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งโดยตรงแต่เป็นเพียงรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อและสามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการต่อยอดในการผลิตสื่อ เช่น รายวิชาศิลปะ การนำเสนอของ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ซึ่งเป็นรายวิชาที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อโดยตรง แต่อาจารย์ประจำวิชาสามารถที่จะปรับให้วิชาดังกล่าวเป็นรายวิชาที่เปิดกว้างสำหรับนักศึกษาให้สามารถนำเสนอผลงานต่างๆ โดยไม่จำกัดสื่อในการผลิต วิธีการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกสื่อที่จะผลิตด้วยตนเองจึงเป็นผลดีต่อนักศึกษาที่ไม่ต้องผลิตสื่อในสิ่งที่ตนเองไม่ถนัดและส่งผลให้นักศึกษามีโอกาสที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อได้อีกด้วย

3) รายวิชาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ

รายวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อหรือนักศึกษาที่ไม่ได้เรียนเกี่ยวกับการผลิตสื่อเลย เช่น รายวิชา 3702-2007 การตลาดเพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทย ซึ่งเป็นนักศึกษาเทียบเท่าระดับปริญญาตรี กล่าวคือเป็นนักศึกษาในระดับ ปวส. ซึ่งแม้ว่ารายวิชาดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อแต่นักศึกษาและอาจารย์ได้เลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสายการเรียน

ดังนั้นจึงมีข้อได้เปรียบในเรื่องของการเข้าใจเนื้อหางานวิจัยเนื่องจากนักศึกษาได้เลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

4) การบูรณาการรายวิชา

ข้อค้นพบของงานวิจัยในครั้งนี้ บางมหาวิทยาลัย เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง แม้ว่าจะเลือกราย 04116069 วิชาวิดิทัศน์ภาพเคลื่อนไหวและเสียงระบบดิจิทัลเข้าร่วมโครงการฯ แต่ยังได้บูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่นเพื่อให้การผลิตผลงานออกมามีคุณภาพ โดยในรายวิชาดังกล่าวได้บูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับ วิชาการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค และรายวิชา และทำให้นักศึกษาได้นำความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วมาประยุกต์ใช้ ทำให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ผู้บริโภค ก่อนที่จะวางแผนผลิตสื่อและเนื้อหาสาระได้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร ในขณะเดียวกันรายวิชาวิจัยก็เข้ามาบูรณาการเพื่อฝึกทักษะการอ่านงานวิจัยที่นักศึกษาอาจจะไม่ได้ถนัดหรืออยู่ห่างไกลกับตนเอง การได้ฝึกอ่านงานวิจัยหรือได้ review literature จะทำให้นักศึกษามีทักษะการอ่านงาน การเลือกเนื้อหาได้มากขึ้น

จากข้อค้นพบแนวทางการเลือกรายวิชาทั้ง 4 แนวทางนี้ทีมวิจัยมีข้อสังเกตว่า แม้ว่าในช่วงแรกทั้ง 4 ทีมตั้งเป้าไปที่การเลือกรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ทั้งการผลิตสื่อทั่วไป ในส่วนนี้จะเป็นนักศึกษายานยนต์ศาสตร์ สายดิจิทัลมีเดีย สื่อสารมวลชน นฤมิตรศิลป์ เป็นหลัก ในขณะเดียวกันก็พบว่า สายทางการศึกษาอย่างเช่น คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ เป็นอีกสายหนึ่งที่มีพื้นฐานการผลิตสื่อเพื่อการศึกษา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หากนักศึกษามีพื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหรือเผยแพร่สื่อทั่วไป ก็สามารถผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยได้ ภายใต้เงื่อนไขที่มีความแตกต่างกันออกไป เช่น หากเป็นนักศึกษายานยนต์ศาสตร์ สื่อสารมวลชน จะมีความรู้เรื่องการผลิตสื่อและความคิดสร้างสรรค์ แต่อาจจะมีจุดอ่อนในเรื่องของตีประเด็นของงานวิจัย ในขณะที่นักศึกษาศาสตรศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ต่างก็มีแบบแผนในการผลิตสื่อในอีกมุมมองหนึ่ง โดยเน้นเรื่องการผลิตสื่อเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะ

ในขณะเดียวกันบางรายวิชาที่อยู่นอกเหนือจากทั้ง 2 สายนี้ เช่น สายโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่ไม่มีทักษะเรื่องการผลิตสื่อเลย แต่ก็มีจุดเด่นในเรื่องความรู้ในเนื้อหาโดยเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยว ทำให้นักศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาในงานวิจัยได้ไม่ยาก แต่ก็ต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือของอาจารย์ประจำวิชา หรือผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัย เข้ามาช่วยดูแลอย่างใกล้ชิด

จากข้อค้นพบดังกล่าวทีมวิจัยมีทัศนะว่า การสร้างนักสื่อสารงานวิจัยนั้นเรื่องรายวิชาหากเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตก็อาจจะทำให้นักศึกษามีข้อได้เปรียบเรื่องขั้นตอนการผลิต และการใช้อุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต แต่ในขณะเดียวกันรายวิชาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อก็สามารถที่จะพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้เช่นกัน ดังนั้นไม่ว่ารายวิชาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่าแนวทางการบูรณาการการเรียนการสอน

3 งานวิจัย

ตามที่ได้กล่าวไปในเบื้องต้นแล้วว่า “การสร้างนิตสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นการเผยแพร่ งานวิจัยของ สกสว. (สกสว.เดิม) เป็นหลัก จึงกลายมาเป็นข้อกำหนดให้ทั้ง 4 ทีมจาก 4 ภูมิภาค นำงานวิจัยของ สกสว. มาเป็นโจทย์สำหรับการผลิตเพื่อการเผยแพร่ดังกล่าว ข้อค้นพบงานวิจัยพบว่า จากกระบวนการค้นหางานเพื่องานวิจัยเพื่อให้เป็นโจทย์นั้นมี 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1) งานวิจัยที่ สกสว. กำหนด ได้แก่ ประเด็นท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวนา งานวิจัยประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำ
- 2) งานวิจัยที่เลือกโดยภูมิภาคโดยตรง
- 3) งานวิจัยตามรายวิชาที่จะผลิตสื่อ
- 4) งานวิจัยตามพื้นที่หรือตามนักวิจัยที่สังกัดในมหาวิทยาลัย
- 5) การเลือกงานวิจัยตามความสนใจของนักศึกษา

จากที่มาของงานวิจัยที่จะนำมาผลิตเป็นโจทย์นี้ ค้นพบว่า งานวิจัยมีส่วนสัมพันธ์กับประเด็นต่างๆ เหล่านี้

- กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวางแผนเพื่อการเลือก เนื้อหาและผลิตสื่อในขั้นต่อไป หากไม่มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายการออกแบบสื่อและสารก็อาจจะทำให้ได้ผลไม่เต็มที่ ดังนั้นการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายจึงเป็นประเด็นที่คำนึงเป็นอันดับแรกๆ ในขณะเดียวกัน ข้อจำกัดเรื่องื่องานวิจัยอาจจะส่งผลทำให้นักศึกษา อาจารย์ประจำวิชาที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่อาจจะทำไม่ได้เต็มที่ อย่างไรก็ตามจะพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สร้างนิตสารงานวิจัยและอาจารย์ประจำวิชาเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อหางานวิจัย หากกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้นำชุมชน เนื้อหาอาจจะเป็น best practice ของชุมชนอื่นมาเป็นแบบอย่าง หรือหากกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนนักศึกษา งานวิจัยและสื่อ อาจจะต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายด้วย

อย่างไรก็ตามทีมวิจัยพบว่า แม้ว่ากลุ่มเป้าหมายจะเป็นเรื่องสำคัญในการคัดสรรงานวิจัยเพื่อนำมาเป็นโจทย์ แต่ในทางปฏิบัติก็มีแนวทางกลับกัน กล่าวคือ นักศึกษาจะได้รับงานวิจัยที่ต้องการเผยแพร่แล้วจึงกลับมาวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายว่านักวิจัยต้องการจะสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายใดเป็นหลัก และกลุ่มเป้าหมายรอง ทำให้แนวทางการผลิตสื่อมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- เนื้อหา

ในการสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ การใช้ประเด็นท้องถิ่นเข้ามาเป็นตัวกำหนด อาจจะทำให้ช่วยกระจายความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ไปใช้ประโยชน์ได้ดีกว่างานวิจัยทั่วไป โดยปกติ นักศึกษาจะคุ้นชินกับการได้รับโจทย์จากอาจารย์ประจำวิชาตามหัวข้อต่างๆ ในแผนการสอน ซึ่งอาจจะไม่ได้มีความซับซ้อนของเนื้อหาเหมือนกับงานวิจัย การทำความเข้าใจในเนื้อหาจึงเป็นเรื่องสำคัญและส่งผลถึงขั้นตอนการผลิตสื่อ ในเรื่องดังกล่าวงานวิจัยและนักวิจัย อาจารย์ประจำวิชา เข้ามามีส่วนช่วยในการช่วยคัดกรองเนื้อหาเพื่อที่จะมาผลิตสื่อ

ทีมภูมิภาคทุกทีมจึงได้กำหนดให้นักศึกษาทุกรายวิชาได้พบปะกับนักวิจัยในขั้นตอนก่อนการผลิตสื่อ (Pre-product) เพื่อทำการตรวจสอบเนื้อหางานวิจัย การตีความของนักศึกษากับนักวิจัยว่าตรงกันหรือไม่ และการให้นักวิจัยเจ้าของผลงานเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตสื่อตั้งแต่การกำหนดเนื้อหาและประเมินสื่อ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดอย่างหนึ่งของการเลือกงานวิจัยท้องถิ่นนี้บางครั้งผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายอาจจะจะเป็นชาวบ้าน ซึ่งนักสื่อสารงานวิจัยอาจจะต้องคำนึงถึงผู้ใช้ประโยชน์โดยออกแบบสารให้สอดคล้องกับงานวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย

- สื่อ

เนื่องจากรายวิชาอาจจะเป็นข้อจำกัดของการทำสื่อเพราะนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชานั้นๆ ต้องผลิตสื่อตามที่เรียนมา ในด้านของการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยนั้น ทีมวิจัยได้ข้อค้นพบว่า “สื่อ” อาจจะเป็นผลผลิตที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ ในขณะเดียวกันก็มีข้อสังเกตว่า “สื่อ” มีข้อจำกัดในแง่ของเนื้อหางานวิจัยและกลุ่มเป้าหมาย สื่อบางสื่อมันไม่เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม หรือเนื้อหางานวิจัยบางอย่าง ดังนั้นการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยควรต้องคำนึงถึง “สารหรือเนื้อหา งานวิจัย” และ “กลุ่มเป้าหมาย” เช่น สื่อสมัยใหม่อย่างเช่น motion graphic หรือ AR อาจจะไม่เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าไม่ถึงโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะในการเปิดรับชม หรืองานวิจัยบางเรื่องหากพิจารณาตามข้อกำหนดในเรื่องการวิเคราะห์ผู้รับสาร ผู้รับสารอาจจะเป็นผู้สูงอายุซึ่งไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และเข้าถึงยากกว่าสื่อดั้งเดิมอย่างเช่น แผ่นพับ หรือโปสเตอร์ การเลือกงานวิจัยให้สอดคล้องกับสื่อจึงเป็นเรื่องจำเป็นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เรื่องนี้อาจจะเป็นข้อจำกัดในการเลือกงานวิจัยที่จะเผยแพร่

การเริ่มต้นการเฟ้นหาวิชาที่เข้าร่วมโครงการฯ หากมีข้อจำกัดเรื่อง “สื่อ” ที่จะต้องบังคับให้ผลิตในรายวิชา เช่น รายวิชา 14214303 การออกแบบมัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา รายวิชา 09-042-309 สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ สื่อต้องผลิต interactive ในขณะที่งานวิจัยเป็นงานวิจัยท้องถิ่น อาจจะต้องพิจารณาเรื่องงานวิจัย และกลุ่มเป้าหมายควบคู่ไปด้วยกัน และปรับสื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่างงานจากภาคใต้ ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอำนวยการวิทย์หาดใหญ่ ที่จะผลิตสื่อ สำหรับการเผยแพร่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการนี้คือ ผู้นำชุมชนที่ต้องการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงได้มาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งยังเป็นการสำรวจแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้บอกถึงวิธีการ ขั้นตอน ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นเมื่อนักศึกษาได้พบกับนักวิจัยทำให้รู้ได้ว่าผู้วิจัยต้องการจะทำงานวิจัยนี้เพื่อเผยแพร่ไปยังคนกลุ่มไหน ส่งผลให้นักศึกษาสามารถเลือกสื่อสำหรับการเผยแพร่ได้อย่างเหมาะสม โดยสื่ออาจจะไม่มี ความจำเป็นต้องหรือหาใส่เทคนิคในการผลิตมาก อาจจะต้องการเพียง infographic เพื่อบอกขั้นตอนให้ทราบ

แม้ว่าสื่อที่ผลิตเป็น output หรือผลผลิตที่ได้จากเข้าร่วมโครงการฯ ของนักศึกษา การผลิตสื่อจะ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการผลิตทั้งก่อน ระหว่าง และหลัง ในขณะเดียวกันเมื่อโจทย์ของ นักศึกษานั้นต้องแปลงสารจากงานวิจัยที่เป็นเรื่องของวิชาการให้กลายมาเป็นงานวิจัยที่กลุ่มเป้าหมาย สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ การผลิตสื่อต้องปรับเปลี่ยนไปจากกระบวนการผลิต โดยทั่วไป

4.นักวิจัย

การสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น นอกเหนือปัจจัยในเรื่องต่างๆที่กล่าวข้างต้นแล้ว จากการ ดำเนินกิจกรรมการนำเรื่องการเผยแพร่ผลงานวิจัยเข้าสู่รายวิชาในโครงการที่ผ่านมา พบว่า การนำ นักวิจัยผลงานเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมเผยแพร่งานวิจัยดังกล่าวส่งผลต่อการผลิตสื่อของนักศึกษา เป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของความถูกต้องของเนื้อหาที่น่าสนใจ และการที่นักศึกษาและอาจารย์ได้ลงไปใน พื้นที่การทำวิจัยจริง กิจกรรมพบปะนักวิจัยมีรูปแบบดังนี้

1) การนำนักวิจัยมาพบกับนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ งานวิจัย โดยการนำนักวิจัยมาพบปะกับนักศึกษามีข้อดี ตรงที่นักศึกษาไม่ต้องเดินทางลงพื้นที่ แต่ใน ขณะเดียวกันอาจจะทำให้นักศึกษาไม่ได้เห็นพื้นที่จริง อาจจะไม่สามารถขยಾಮุมมองหรือประเด็นของ บริบทของงานวิจัย

ภาพที่ 4.5 กิจกรรมพบปะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

2) การนำนักศึกษาลงพื้นที่ไปพบกับนักวิจัยในพื้นที่ โดยภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคใต้ บางส่วนได้นำนักศึกษาไปพบกับนักวิจัยในพื้นที่ ซึ่งข้อดีทำให้นักศึกษาได้มุมมองที่มีความแตกต่างไปจากการอ่านงานวิจัยเอง และนักศึกษาสามารถสร้างสรรค์หรือเก็บภาพจากบริบทและพื้นที่จริงเพื่อนำมาประกอบการผลิตสื่อ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ที่นักศึกษาและอาจารย์ได้ลงพื้นที่ไปนั้นเป็นพื้นที่สำหรับดูงานให้กับผู้ที่สนใจเข้ามาดูงานอยู่แล้วทำให้ได้รับความสะดวกทั้งในด้านของพื้นที่ดูงานและข้อมูลเพิ่มเติมของงานวิจัย

ภาพที่ 4.6 กิจกรรมนักศึกษาพบนักวิจัย

คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

3) การที่มีนักวิจัยอยู่ในมหาวิทยาลัย ข้อดีคือนักศึกษาสามารถไปพบนักวิจัยได้ตลอดเวลาหากนักวิจัยและนักศึกษาสะดวกตรงกัน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถสอบถามข้อสงสัยได้ตลอดเวลา จะทำให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำมากยิ่งขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้นักวิจัยยังสามารถมาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องงานวิจัยได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เลือกงานวิจัยที่นักวิจัยเป็นอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัย

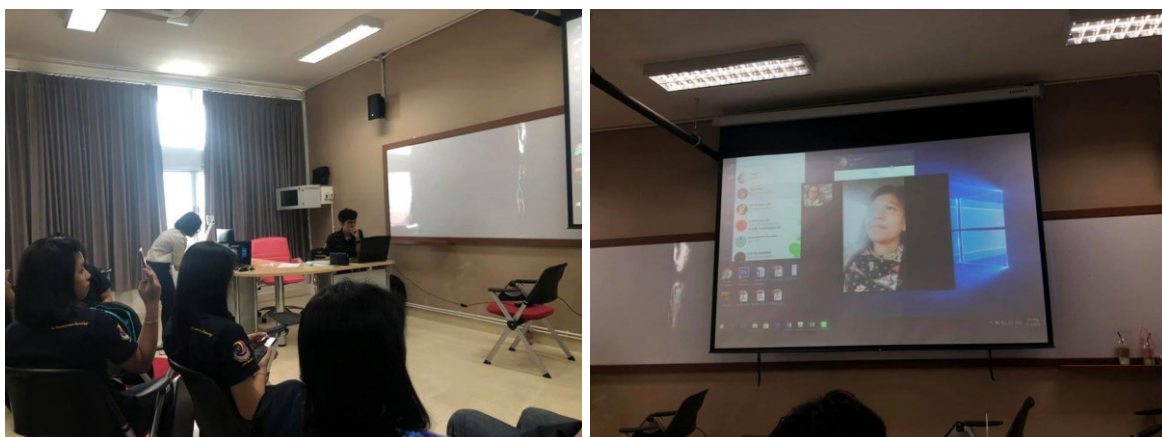
ภาพที่ 4.7 กิจกรรมพบปะนักวิจัยเจ้าของผลงาน

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มศว.

ภาพที่ 4.8 กิจกรรมพบปะนักวิจัยเจ้าของผลงาน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4) การใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาและนักวิจัยได้พบกัน กรณีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา พบปัญหาเรื่องเวลาไม่ตรงกันและความไม่สะดวกที่จะให้นักศึกษาลงพื้นที่หรือนักวิจัยก็ไม่สะดวกมาพบกับนักศึกษา ดังนั้นอาจารย์ประจำวิชาจึงต้องแก้ปัญหาโดยใช้ช่องทางออนไลน์ ในการให้นักศึกษาได้ตามข้อสงสัยเกี่ยวกับงานวิจัย แม้จะได้รับความสะดวกในเรื่องของการไม่ต้องมีการเตรียมพื้นที่ หรือต้องเดินทาง แต่ช่องทางออนไลน์นี้อาจจะไม่เหมาะสำหรับการพบปะนักวิจัย เนื่องจากการสื่อสารแบบออนไลน์ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมได้น้อยกว่า และสร้างความน่าสนใจได้น้อยกว่าการพบปะแบบเห็นหน้าค่าตากัน นอกจากนี้หากเตรียมความพร้อมในเรื่องของการอ่านงานวิจัยได้ไม่ดีแล้วก็จะทำให้หลงประเด็นกันได้ง่ายกว่า ดังนั้นอาจารย์ประจำวิชาต้องทำการบ้านหนักกว่าปกติ กล่าวคือ จะต้องศึกษาและเข้าใจในงานวิจัยเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการสอบถามหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมให้กับนักศึกษาได้

ภาพที่ 4.9 กิจกรรมพบปะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา ผ่านช่องทางออนไลน์

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมพบปะนักวิจัยนี้การเตรียมตัวของนักศึกษาและอาจารย์มีส่วนสำคัญมาก เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาทั้งของนักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย ที่บางพื้นที่อาจจะพบกันได้เพียง 1 ครั้งหรือ 2 ครั้งเท่านั้น ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของประเด็นในการซักถามเพิ่มเติม หรือการทำความเข้าใจต่อชิ้นงานวิจัยนั้นก่อนจึงมีความสำคัญ ดังนั้นจะพบว่า อาจารย์ได้มีวิธีการในการให้นักศึกษาได้ศึกษางานวิจัยก่อนพบนักวิจัยที่แตกต่างกันไป เช่น การให้นักศึกษาอ่านงานวิจัยและสรุปประเด็นด้วยตนเอง อาจารย์ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือในประเด็นที่ไม่เข้าใจ หรือการให้นักศึกษาเตรียมคำถามหรือประเด็นที่จะถามนักวิจัยเพิ่มเติมจากงานที่นักศึกษาได้อ่านมา

นอกจากประเด็นเรื่องการพบปะนักวิจัยที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์และผลิตสื่อแล้ว การสถานภาพของนักวิจัยท้องถิ่นที่ไม่ใช่นักวิชาการกับนักวิชาการก็มีความแตกต่างกัน

- นักวิจัยท้องถิ่นที่ไม่ใช่นักวิชาการ ซึ่งอาจจะไม่มีความถนัดในเรื่องการให้ข้อมูลเชิงวิชาการ วิธีการเขียนเล่มรายงานจึงมีลักษณะเขียนบรรยาย แต่ลักษณะเด่นคือ สามารถเล่าเรื่องอย่างไม่เป็นทางการและทำให้นักศึกษาเข้าใจประเด็นเนื้อหาได้ง่าย แต่ทั้งนี้ อาจารย์ประจำวิชาต้องเข้ามาช่วยนักศึกษาในเรื่องของการจับประเด็น และนำประเด็นดังกล่าวไปถ่ายทอดให้ถูกต้อง นอกจากนั้นนักวิจัยอาจจะมียข้อจำกัดในเรื่องการเดินทางมาพบนักศึกษา กิจกรรมพบปะนักวิจัยหากเป็นกรณีของนักวิจัยท้องถิ่นจึงเป็นผลดีที่จะทำให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสนั่งพื้นที่ในการหาข้อมูลเพิ่มเติม และได้มีมุมมองที่แตกต่างไปจากที่อ่านจากงานวิจัย

ภาพที่ 4.10 กิจกรรม “นักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัย” ภาคอีสาน

- นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ ส่วนใหญ่นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการจะเป็นอาจารย์ประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัย อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาเนื่องจากมีภาระงานอื่นๆ ด้วย อย่างไรก็ตามในแง่ของการให้ข้อมูลเชิงวิชาการนั้น นักวิจัยจะให้ข้อมูลในเชิงวิชาการได้ดีกว่า และสามารถเดินทางไปพบปะกับนักศึกษาได้ง่ายกว่า

ดังนั้นในมุมมองของนักวิจัยที่เป็นนักวิชาการและนักวิจัยท้องถิ่น แม้ว่าจะมีลักษณะความคิดเห็นเชิงวิชาการที่แตกต่างกันในแง่ของการอธิบายหรือการให้ข้อมูล แต่ทว่าก็มีข้อดีที่แตกต่างกันไป ในกรณีที่ไม่สามารถเลือกงานระหว่างนักวิชาการและชาวบ้านได้นั้น อาจารย์ประจำวิชาหรือพี่เลี้ยงประจำวิชาต้องเข้ามามีบทบาทในการเสริมในประเด็นดังกล่าว และต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพบปะนักวิจัยจะทำให้เนื้อหาที่ผลิตออกไปนั้นมีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

5.อาจารย์ประจำวิชา

จากการวิเคราะห์เอกสารของงานวิจัยทั้ง 4 ภาครวมทั้งการที่ทีมวิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วม และสังเกตการณ์ กับทีมวิจัยย่อยทั้ง 4 ทีมพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น คือ อาจารย์ประจำวิชาหรือผู้รับผิดชอบวิชา ผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการเป็น coach และทำหน้าที่เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับนักศึกษาในทุกกระบวนการตลอดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา

ทีมวิจัยได้สกัดคุณลักษณะของอาจารย์ประจำวิชาที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นได้ ตามรายละเอียดดังนี้

1) มีความเข้าใจเป้าหมายของโครงการฯ

การเข้าใจเป้าหมายของโครงการฯ ในเรื่องที่จะต้องการจะทำให้งานวิจัยได้รับการเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายตามพื้นที่ต่างๆ และเกิดความยั่งยืน โดยเป้าหมายในโครงการนั้นต้องการให้การผลิตสื่อ

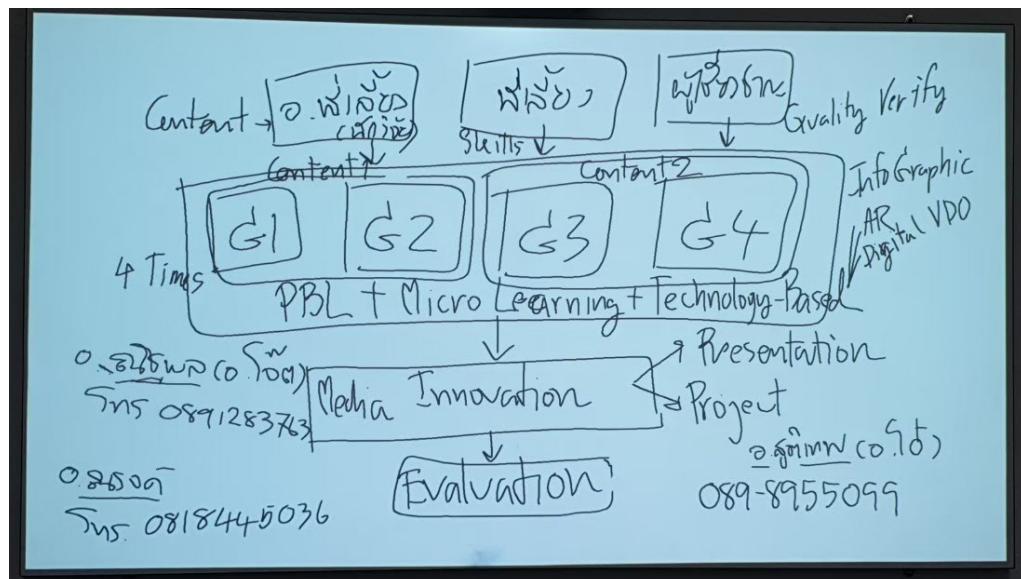
เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา หรือแม้แต่ในอนาคตต้องการเห็นเรื่องการเผยแพร่ผลงานวิจัยเหล่านี้ กลายเป็นวิชาหนึ่งของหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา การทำความเข้าใจดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากเป็นภาระผูกพันของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อโครงการและนักศึกษา ดังนั้นหากมีความเข้าใจร่วมกันแล้วก็จะสามารถทำงานร่วมกันโครงการฯ และมีเป้าหมายเพื่อการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยร่วมกัน

2) มีความสนใจที่จะเรียนรู้พร้อมกับนักศึกษา

เนื่องจากโครงการฯ มีข้อตกลงเบื้องต้นกับทางอาจารย์ประจำวิชา โดยอาจารย์ประจำวิชาหรืออาจารย์ผู้สอนต้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้กับนักศึกษาตลอดระยะเวลา 1 เทอม ทั้งเข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการย่อย กิจกรรมประชุม กิจกรรมพบปะนักวิจัย คอยประสานงานระหว่างนักวิจัยและนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาตลอดระยะเวลา และเข้าร่วมกิจกรรม workshop กับทางโครงการฯ จากภาระงานดังกล่าว อาจารย์จะต้องสนใจที่จะเรียนรู้และเติมเต็มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ เนื่องจากอาจารย์แต่ละท่านมีต้นทุนที่แตกต่างกัน เช่น บางท่านมีความรู้และความเชี่ยวชาญเรื่องการผลิตสื่อแต่ในเรื่องการดำเนินงานวิจัยที่ไม่ใช่สายที่ตนเองถนัดอาจจะเป็นปัญหาในการช่วยเหลือนักศึกษา หรือบางท่านเป็นผู้ที่มีความถนัดเรื่องงานวิจัย ก็จะสามารถช่วยเรื่องของการกำหนดเนื้อหาและกำหนดประเด็นให้กับนักศึกษาในการผลิตสื่อ แต่ก็ยังขาดความรู้หรือไม่ถนัดเรื่องการผลิตสื่อและความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการที่อาจารย์มีความสนใจที่จะเรียนจะเป็นการพัฒนาอาจารย์ในเรื่องที่ตนเองไม่ถนัด และสามารถช่วยพัฒนานักศึกษาไปพร้อมๆ กัน

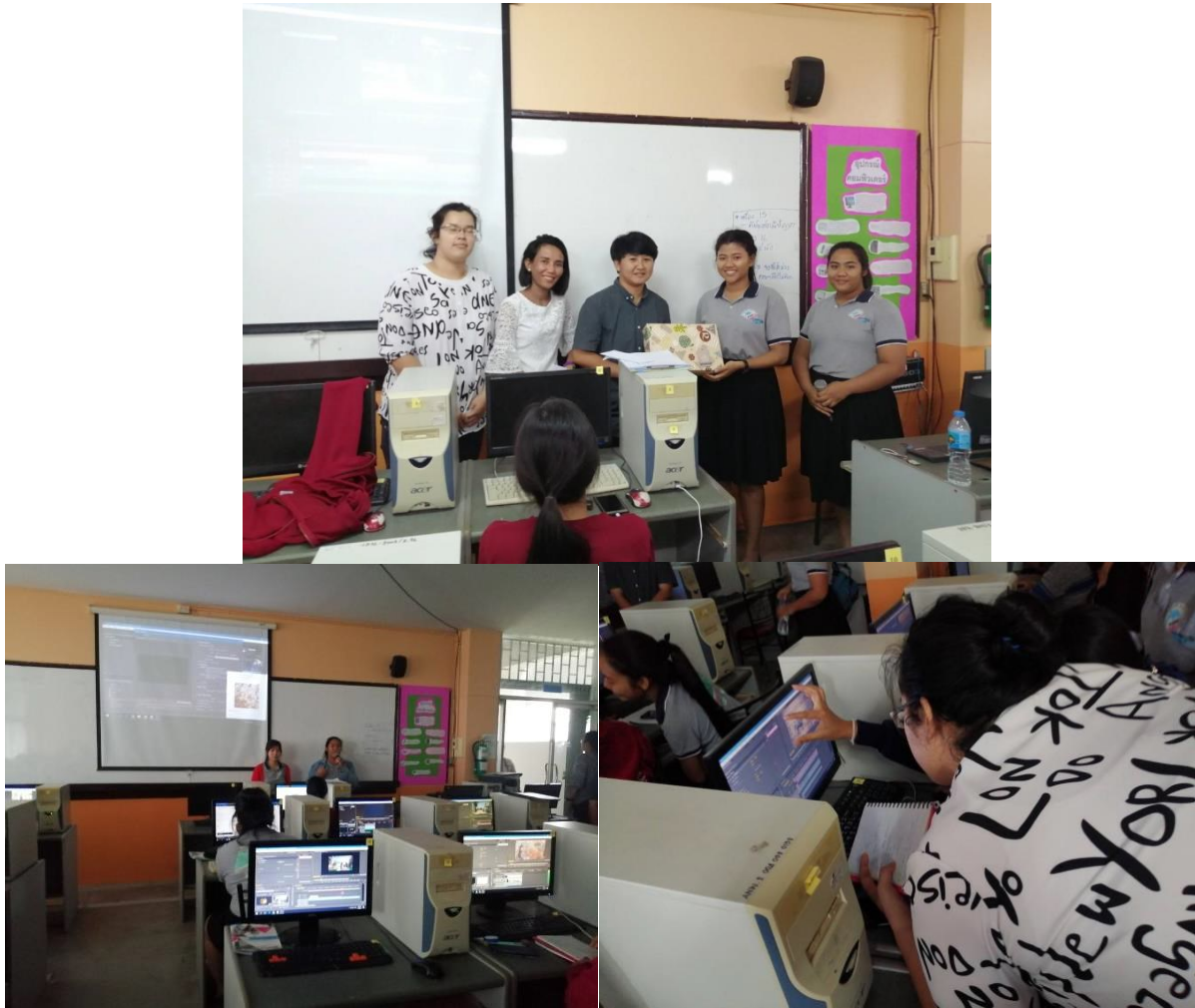
3) มีวิธีการที่เหมาะสมต่อการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา

อาจารย์ประจำวิชาในแต่ละท่านต่างมีวิธีการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาที่มีความแตกต่างไปในแต่ละสาขา โดยขั้นตอนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนที่จะเข้าร่วมอาจารย์ประจำวิชา มีหลากหลายวิธีการเพื่อเตรียมความพร้อมหรือหาวิธีการที่เหมาะสมต่อการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มุ่งเน้นในเรื่องของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชา นักวิจัยเจ้าของผลงานและผู้ช่วยวิจัยประจำวิชา ตลอดจนนิสิตนักศึกษา ร่วมกันและนำกิจกรรมการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัย เชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในรูปแบบของ Project-based learning (PBL) Micro Learning และ Technology-Based ที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้ผ่านการผลิตสื่อในรูปแบบของโปรเจกต์ผ่านการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีในระยะเวลาสั้นๆ เพื่อผลิตนวัตกรรมสื่อในการเผยแพร่ผลงานรูปแบบ Infographic AR Digital และ VDO โดยให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานและการประเมินผลงาน

ภาพที่ 4.11 แสดงการประชุมย่อยร่วมกับผู้ช่วยวิจัยประจำรายวิชา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนั้นวิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทย์ ที่มีนักศึกษาเทียบเท่าสถาบันอุดมศึกษา กล่าวคือเป็นนักศึกษาในระดับ ปวส. และเรียนในสายการท่องเที่ยว และได้มีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อ อาจารย์ประจำวิชาได้มีการเตรียมผู้เรียนในเรื่องการผลิตสื่อโดยมีการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้โปรแกรมการผลิตสื่อเบื้องต้น โดยเชิญวิทยากรมาบรรยาย เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เรื่องโปรแกรมที่จำเป็น เช่น จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำผลงาน Animation การใช้โปรแกรม Adobe Premiere Pro และเป็นการปูพื้นฐานในเวลาเข้าร่วมกิจกรรม workshop การที่อาจารย์ประจำวิชาได้มีการเตรียมความพร้อมนับเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพื้นฐานของนักศึกษา นักศึกษาขาดความรู้ในเรื่องใด อาจารย์ได้เสริมเติมก่อนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม

ภาพที่ 4.12 การเตรียมความพร้อมเรื่องโปรแกรมพื้นฐานให้นักศึกษา
วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการ

4) มีเวลาในการทำหน้าที่เป็นพีเลียงให้กับนักศึกษา

ทีมวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยนี้อาจารย์ต้องมีคุณลักษณะที่มีเวลามากพอที่จะทำหน้าที่เป็นพีเลียงและเรียนรู้ไปกับนักศึกษา พร้อมกันนั้นคุณลักษณะนี้เป็นคุณลักษณะที่หาได้ยาก เนื่องจากเหตุผลภาระหน้าที่ของอาจารย์แต่ละท่านมีมากทั้งงานสอน และงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย การเป็นพีเลียงต้องดูแลนักศึกษาตลอดทั้งภาคการศึกษา และต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับนักศึกษาตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกเนื้อหาางานวิจัย การเตรียมความพร้อม การผลิตสื่อ ตลอดจนให้ความคิดเห็นต่อนักศึกษาทุกระบวนการ และแม้ว่าในบางครั้งงานวิจัยที่เลือกเป็นโจทย์อาจารย์จะไม่ได้มีความถนัดแต่การเรียนรู้และทำหน้าให้กับนักศึกษาก็เป็นผลดีในแง่การพัฒนาตนเองของอาจารย์ด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างเช่น อาจารย์ระริน โรจนวัฒนาภูมิ อาจารย์ผู้สอนวิชาการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อาจารย์ได้ทุ่มเทในเรื่องของการใช้เวลาให้กับนักศึกษา และติดตามเอาใจใส่นักศึกษาอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ผลงานของนักศึกษามีพัฒนาการเป็นอย่างมากจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรม workshop และหลังจากที่เข้าร่วมและได้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางด้านสื่อและสาร ส่งผลให้ผลงานของนักศึกษามีพัฒนาการทั้งในเรื่องของเนื้อหางานวิจัยและเทคนิคในการผลิตที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบ

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการให้เวลากับนักศึกษา ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใช้วิธีการที่มีลักษณะเป็น teaching team โดยมีทั้งอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาทำหน้าที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยงที่ช่วยคิดสรรและดูแลเรื่องเนื้อหาและการผลิตสื่อ ผู้ช่วยวิจัยวิจัยประจำรายวิชามีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงทางด้านการผลิตสื่อ และนักวิจัยเจ้าของผลงาน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อและงานวิจัย

5) เป็นผู้ประสานงานที่ดี

อาจารย์ประจำวิชาต้องมีลักษณะเป็นผู้ประสานงานที่ดี เนื่องจากจะต้องมีการประสานงานระหว่างนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย ซึ่งนักวิจัยบางท่านอยู่ในพื้นที่และอาจารย์ต้องพานักศึกษาลงพื้นที่หรือการประสานให้นักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัยต้องเดินทางมาพบนักศึกษาที่มหาวิทยาลัย การประสานงานเพื่อให้ทุกคนมาเจอกันนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายนัก มีทั้งเหตุผลเรื่องเวลา ระยะทาง และข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ที่จะพานักศึกษาเดินทางไปพบ ดังนั้นทักษะเรื่องการเป็นผู้ประสานงานจึงเป็นคุณลักษณะจำเป็นอีกอย่างหนึ่ง

6) เป็นผู้เสียสละ

อาจารย์ประจำวิชาบางท่านมีความเสียสละเป็นอย่างมากทั้งในเรื่องของทุนทรัพย์ส่วนตัวที่ช่วยเหลือนักศึกษาในขณะที่ลงพื้นที่แล้วงบประมาณที่มีอยู่ก็มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้บางครั้งอาจารย์อาจจะต้องใช้ทุนส่วนตัวในการช่วยเหลือนักศึกษาให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ หรือบางกรณีที่อาจารย์ได้พานักศึกษาไปพักที่บ้านของอาจารย์เนื่องจากพื้นที่วิจัยอยู่ไม่ไกลจากบ้านอาจารย์ ทำให้นักศึกษาประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักไปได้

จากข้อค้นพบคุณลักษณะทั้งหมดของอาจารย์ประจำวิชาที่ต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยชี้แนะให้กับนักศึกษาตลอดภาคการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนั้นอาจารย์ประจำวิชาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด และหากจะทำให้เกิดความยั่งยืนในเรื่องการเผยแพร่งานวิจัย การทำความเข้าใจกับอาจารย์ประจำวิชาให้เห็นถึงความสำคัญจึงเป็นเรื่องจำเป็น นอกจากนั้นกระบวนการทำงานทั้งหมดที่อาจารย์ประจำวิชาจะต้องอยู่กับนักศึกษาตลอดภาคการศึกษา ร่วมเรียนรู้กับนักศึกษา ยังเป็นการพัฒนาอาจารย์ในฐานะผู้สื่อสารงานวิจัยอีกด้วย

“คิดว่าตัวเองเป็นโค้ชตั้งแต่กระบวนการ Pre จนถึง Post-Production ตั้งแต่ในเรื่องที่นักศึกษาเลือกงานวิจัย...อาจารย์จึงมีหน้าที่ในการอ่านงานวิจัยทุกเล่มแล้วต้องสังเคราะห์เนื้อหา...อาจารย์จะช่วยให้ในการเลือกสื่อว่านักศึกษาเลือกสื่ออย่างไรและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ ทั้งวัตถุประสงค์ เนื้อหาทุกอย่าง รวมไปถึงกระบวนการที่นักศึกษาผลิตสื่อ”

(อาจารย์ประจำวิชาที่ภาคใต้)

“ในส่วนในทุกๆ กระบวนการ หลักๆ ก็จะยึด Pre-Pro-Post อยู่แล้วในขั้นตอนตั้งแต่แรก ในส่วนขั้นตอน Production ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับนักศึกษาบ้างในบางส่วนอาจจะไม่สามารถดูได้ทั้งหมด แต่ช่วงของงาน Post จะมีปัญหาพอสมควร...แต่นักศึกษาก็มีความตั้งใจและมีทักษะในการผลิตพอสมควร”

(อาจารย์ประจำวิชาที่ภาคใต้)

“ได้ประโยชน์มากค่ะ ได้มุมมองจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงได้ผลักดันงานนักศึกษาออกสู่ชุมชนมากขึ้นค่ะ....นอกจากนี้อาจารย์เองก็ทำการบ้านเยอะพอฟอกกับนักศึกษาค่ะ เพราะบางอย่างก็ยังไม่รู้เลยได้เรียนรู้เพิ่มค่ะ”

(อาจารย์ประจำวิชาที่ภาคกลาง)

“ทั้งอ.ที่ปรึกษา และพี่เลี้ยง สามารถร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน... สื่อสารผลงานเชิงสร้างสรรค์ทั้ง สื่อที่สวยงาม น่าสนใจ และถ่ายทอดได้ตรงประเด็น และเรียนรู้จากการได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสาร”

(อาจารย์ประจำวิชาที่ภาคกลาง)

“ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตระหนักถึงความสำคัญในการเผยแพร่งานวิจัยมากยิ่งขึ้น”

(อาจารย์ประจำวิชาที่ภาคกลาง)

5. นักศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้มีเป้าหมายหลักในการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางโครงการฯ จึงได้มีความพยายามที่จะทำให้กระบวนการดังกล่าวอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา และนักศึกษาคือผู้ที่โครงการทุกโครงการตั้งเป้าหมายเพื่อที่จะเป็นผู้ที่สามารถนำผลงานวิจัยมาผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมาย และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในแง่ของการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และอื่นๆ จากการถอดบทเรียนในเรื่องนักศึกษา ที่วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) สาขาวิชา

สาขาวิชาเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดทักษะของนักศึกษา การตั้งสมมติฐานของทีมวิจัยทั้ง 4 ทีมย่อยและทีมกลาง หากเราต้องการที่จะให้นักศึกษามาผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ควรจะเป็นนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ เช่น นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน มัลติมีเดีย การออกแบบสื่อเพื่อการศึกษา ฯลฯ เพราะนักศึกษาที่เรียนในสาขาเหล่านี้จะมีความรู้พื้นฐานเรื่องการผลิตสื่อเป็นอย่างดี และสามารถผลิตสื่อได้หลากหลายประเภท

อย่างไรก็ตามทีมวิจัยยังได้ข้อค้นพบอีกว่า ในกรณีที่นักศึกษาไม่ได้อยู่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเลยสามารถเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้หรือไม่ นั่น ผลการวิจัยพบว่า แม้ไม่ได้อยู่ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อก็สามารถเป็นนักสื่อสารงานวิจัยได้ โดยอาจารย์ประจำวิชาหรืออาจารย์ผู้สอนต้องมีวิธีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในด้านของการผลิตสื่อให้กับนักศึกษา และการเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ coaching หรือคอยให้คำปรึกษาตั้งแต่กระบวนการก่อนผลิต (Pre-production) การผลิต (Production) และหลังการผลิต (Post-production)

นอกจากนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของความหลากหลายของสาขาวิชาที่นักศึกษาเข้าร่วมโครงการฯ โดยการจัดกิจกรรมครั้งนี้ไม่มีนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์เข้าร่วมโครงการ ด้วยเหตุผลของเครือข่ายอาจารย์ประจำวิชาในแต่ละภาคนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผลิตสื่อตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น หากจะให้ประสบความสำเร็จในแง่ของความหลากหลายและการกระจายความรู้เรื่องงานวิจัยรวมถึงการเผยแพร่ให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมายเป็นวงกว้าง ควรต้องพิจารณาให้นักศึกษาสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสายวิทยาศาสตร์มาร่วมกิจกรรมด้วย

2) ชั้นปีของนักศึกษา

ข้อค้นพบของงานวิจัยในประเด็นชั้นปีของนักศึกษามีผลต่อการผลิตสื่อและความสามารถในการอ่านงานวิจัยและทำความเข้าใจกับประเด็นเนื้อหาที่จะเลือกมาผลิตสื่อ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมคือนักศึกษาชั้นปี 3 ขึ้นไป เนื่องจากนักศึกษาในชั้นปีนี้ส่วนใหญ่จะเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อมาเกือบทั้งหมดแล้ว รวมทั้งวิชาที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ ศิลปะการนำเสนอ ที่สำคัญนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ส่วนใหญ่จะได้เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำสารนิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์ ดังนั้นนักศึกษาส่วนหนึ่งจะคุ้นเคยกับการ review งานวิจัยมาบ้างแล้ว เพียงแต่การกำหนดโจทย์โดยเฉพาะงานวิจัยของ สกสว. อาจจะทำให้ นักศึกษาไม่คุ้นเคยไปบ้าง จึงเป็นเหตุผลว่าอาจารย์ประจำวิชาจึงต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาตลอดโครงการ ดังนั้นการที่นักศึกษาได้เรียนเรื่องการผลิตและเรียนวิจัยมาบ้างแล้วจะทำให้ นักศึกษามีข้อได้เปรียบชั้นปีอื่นๆ นอกจากนั้นนักศึกษาในชั้นปีที่ 3 จะมีความสามารถในการบูรณาการ วิชาต่างๆ ที่นอกเหนือจากวิชาการผลิตสื่อ วิชาความคิดสร้างสรรค์ วิชาวิจัย เช่น การวิเคราะห์ พฤติกรรมผู้บริโภค และวิชาที่เกี่ยวข้องกับการทำเทคนิคต่างๆ ที่เรียนมาเข้าด้วยกันได้อีกด้วย จึงนับได้ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีข้อได้เปรียบนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า นอกจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 แล้วยังมีนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ เข้าร่วมกิจกรรม เช่น นักศึกษาชั้นปีที่ 2 หรือชั้นปีที่ 4 แต่ไม่พบว่ามีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เข้าร่วมโครงการ ซึ่งข้อจำกัดของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 นั้นอาจจะเสียเปรียบพีๆ ชั้นปีที่ 3 หรือ 4 เนื่องจากความรู้พื้นฐานเรื่องการผลิตสื่อและวิชาอื่นๆอาจจะมีไม่เท่ากับพีปี 3 หรือ 4 แต่ในขณะเดียวกันในแง่ของความยั่งยืนกลับพบว่า มีนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เคยเข้าร่วมโครงการในปีก่อนๆ กลับมาเข้าร่วมโครงการอีกครั้ง ทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองและกลายเป็นข้อได้เปรียบมากกว่าชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการเลย ดังนั้นหากมองในมุมความยั่งยืนนั้นการเริ่มต้นให้นักศึกษาเข้าร่วมโครงการประเภทนี้ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ก็เท่ากับเป็นการฝึกให้นักศึกษาเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะเข้าร่วมโครงการประเภทนี้และโครงการประกวดแข่งขันอื่นๆ

ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 แม้ว่าจะมีต้นทุนทั้งเรื่องความรู้เรื่องการผลิตสื่อ และงานวิจัยมากกว่าน้องๆ ชั้นปีอื่นๆ แต่ในขณะเดียวกันนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่จะมีวิสาสหกิจศึกษาซึ่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ นอกจากนั้นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ต้องเตรียมตัวเพื่อที่จะสำเร็จการศึกษา ดังนั้นความสะดวกความคล่องตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอาจจะมีน้อยกว่าน้องๆ ชั้นปีอื่น

3) พื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อ

จากการวิเคราะห์เรื่องพื้นฐานเรื่องสื่อของทั้ง 4 ทีม พบว่า เกือบทั้งหมดมีพื้นฐานเรื่องการผลิตสื่อ แม้ว่าการผลิตสื่อนั้นจะแตกต่างกันไปตามสาขาวิชาของนักศึกษาที่เรียน เช่น นิเทศศาสตร์ หรือสื่อสารมวลชน จะสามารถผลิตสื่อที่เป็น mass media เป็นหลัก ในขณะที่สายวิชาครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ เน้นไปที่การผลิตสื่อเพื่อการศึกษา หรือนักศึกษาสาขานฤมิตรศิลป์ มีพื้นฐานเรื่องการผลิตสื่อสมัยใหม่อย่าง สื่อมัลติมีเดีย และอื่นๆ

แม้ว่าการมีพื้นฐานด้านการผลิตสื่อเป็นเรื่องที่จำเป็นต่อนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ แต่การที่มีความแตกต่างจากสื่อแต่ละชนิด ก็ส่งผลต่อการกำหนดหัวข้อในการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) และวิทยากรเพื่อมาให้ความรู้กับนักศึกษา ในขั้นตอนต่อไปของผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยเช่นกัน การวิเคราะห์ความรู้พื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อของนักศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สร้างนักวิจัย

4) ความรู้เรื่องงานวิจัย

โดยส่วนใหญ่หากพูดถึงเรื่องงานวิจัย นักศึกษามักจะมองว่าเป็นเรื่องที่ยากและไกลตัวมาก และไม่สามารถจะทำความเข้าใจได้ง่ายเนื่องจากภาษาที่ใช้ในงานวิจัยนั้นเป็นภาษาวิชาการ และต้องใช้การตีความจึงจะทำความเข้าใจได้ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าจะงานวิจัยจะเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักศึกษาแต่นักศึกษาเมื่อมีโอกาสมีส่วนร่วมกับอาจารย์ในการเลือกงานวิจัยเพื่อที่จะนำมาผลิตสื่อ จึงทำให้นักศึกษาเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหรือใกล้เคียงกับความเข้าใจของตนเองมากที่สุด เช่น ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ต่างเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใกล้ตนเอง ตัวอย่างของนักศึกษาในรายวิชา 01169311

นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เลือกงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูเพื่อการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ในขณะที่นักศึกษาในส่วนภูมิภาค เช่น ภาคอีสาน ได้เลือกงานวิจัยที่อยู่ในพื้นที่โดยเฉพาะ ประเด็นเรื่องของเศรษฐกิจรากฐานมาผลิตสื่อ เช่น นักศึกษาในรายวิชา 09-042-039 สื่อดิจิทัล ปฏิสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ได้เลือกงานวิจัยเรื่องการผลิตเส้นไหมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านโพธิ์สามัคคี ตำบลพินายเหนือ อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ โดยที่นักศึกษาในภาคอีสานส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมลงพื้นที่เพื่อพบปะกับนักวิจัย ทำให้นักศึกษาสามารถ เห็นพื้นที่วิจัยจริง และสามารถผลิตสื่อได้ดีกว่าการอ่านงานวิจัยเนื่องจากนักศึกษามีประสบการณ์ สอบถาม นักวิจัยได้ในทันที และมีมุมมองในการผลิตสื่อได้มากกว่าการอ่านงานวิจัยเพียงอย่างเดียว

ทั้ง 4 ประเด็นข้างต้นเป็นเรื่องจำเป็นต้องหยิบยกมาพิจารณาในการสร้างนักร้องงานวิจัย ท้องถิ่นในส่วนของการศึกษา ทั้งเรื่องของชั้นปี สาขาวิชาที่นักศึกษาศึกษาอยู่ ความรู้เรื่องการผลิต และ ความรู้เรื่องงานวิจัย ซึ่งทั้งหมดนี้อาจารย์ประจำวิชา รวมทั้งผู้สร้างนักร้องงานวิจัยต้องมีการทำงาน ร่วมกันก่อนในกระบวนการคัดเลือกรายวิชาและนักศึกษา และหากนักศึกษามีความพร้อมในเรื่องใด ถ้ามีการเสริมความรู้ก่อนเข้าสู่กระบวนการพัฒนานักร้องงานวิจัยท้องถิ่นก็จะสามารถทำให้นักศึกษา มีศักยภาพในการเป็นนักร้องงานวิจัยท้องถิ่นได้

อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ นักศึกษาส่วนหนึ่งมีเสียงสะท้อนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการดังนี้

“ได้ทำอะไรที่ไม่เคยทำจากการลงพื้นที่ได้ทำงานกลุ่ม ได้ทำงานกับเพื่อนได้สนิทสนมกันมากขึ้น รู้สึกภาคภูมิใจว่าได้เป็นส่วนเล็กๆ ส่วนหนึ่งของโครงการที่มีขนาดใหญ่ และได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แปลกใหม่ สำหรับเราจากชาวบ้าน ทั้งการใช้ชีวิต คำพูด การแต่งกาย รวมถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น”
(นักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่อำเภอยะรัง)

“พัฒนาในการทำงานเป็นทีม พัฒนาในการอยู่ร่วมกับคนอื่น...สิ่งต่อมาก็คือการผลิต เพราะโดย ส่วนตัวไม่เก่งในเรื่องของการถ่ายวิดีโอ จึงทำให้เราได้ศึกษาการถ่ายวิดีโอมากขึ้นในโครงการชิ้นนี้ ทำให้ ศักยภาพของเราเพิ่มขึ้นมากอีกด้วย”
(นักศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ)

“พัฒนาตัวเองในเรื่องของการวิจัยเช่นการเขียนโครงสร้าง และความสามารถในการทำ Motion ก็ เพิ่มขึ้น”
(นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา)

“ได้ในเรื่องของการทำงานเป็นทีม เกิดการวางแผนในการทำงาน...อีกสิ่งหนึ่งที่พัฒนาคือ ความรอบคอบในส่วนของการวางแผนและบริหารจัดการเวลา ที่ไม่ว่าเราจะวางแผนมาไว้ดีแค่ไหนแต่เหตุการณ์เฉพาะหน้าก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา เลยได้อีกประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าจากสิ่งที่ไม่ได้ตั้งไว้ว่าจะเกิด”
(นักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่)

กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

ในส่วนนี้ทีมวิจัยได้นำกรอบของการเรียนการสอนแบบ Active Learning หรือ Project-based Learning ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียนหาแนวทางการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นของผู้สร้างนักสื่อสารนักวิจัยท้องถิ่นทั้ง 4 ภาค โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing)

สำหรับกระบวนการเตรียมความพร้อมนี้พบว่า การเตรียมความพร้อมไม่ได้มีเพียงเฉพาะนักศึกษาเท่านั้น อาจารย์ประจำวิชาต่างก็มีการเตรียมพร้อมเพื่อที่จะเตรียมและทำความเข้าใจในเรื่องของงานวิจัย การทำความเข้าใจกับโครงการ และเตรียมความพร้อมทีมงาน เช่น ผู้ช่วยวิจัยประจำรายวิชาเพื่อระดมความคิดเห็นและวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยไปพร้อมๆ กันอีกด้วย นั่นหลังจากที่อาจารย์ประจำวิชาและผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยได้ทำงานร่วมทำงานโดยการเลือกงานวิจัยในเบื้องต้นเพื่อนำมาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษาในแต่ละรายวิชา โดยพบว่าในขั้นนี้อาจารย์ประจำวิชาแต่ละท่านได้ทำการชี้แจงถึงโครงงานดังกล่าวให้กับนักศึกษา นอกจากนั้นยังพบว่ากระบวนการเตรียมความพร้อมมีลักษณะเหมือนนักศึกษาเข้ารับ brief งานจากโจทย์จริงๆ และผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ประจำวิชามีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

- การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา โดยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ทั้ง 4 ภาคนั้นมาจากสาขาหรือรายวิชาที่มีความสามารถในการผลิตสื่อ
- การเตรียมความพร้อมสำหรับการอ่านงานวิจัย โดยให้อาจารย์ประจำวิชาที่มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เช่น การให้นักศึกษาอ่านงานแล้วสรุปประเด็น หรือการอ่านงานแล้วเลือกเนื้อหาเพื่อที่จะนำมาผลิตสื่อ
- การทำแบบสอบถามเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนของนักศึกษาว่ามีความพร้อมในเรื่องงานวิจัยมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ต้นทุนนักศึกษาว่ามีความพร้อมในเรื่องการอ่านงานวิจัยหรือการผลิตสื่อมากน้อยขนาดไหน
- อาจารย์ประจำวิชาบางส่วนเลือกงานวิจัยที่สอดคล้องกับรายวิชาที่สอนเพื่อให้นักศึกษาสามารถส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเลือกงานวิจัยที่อยู่ในพื้นที่ของนักศึกษาในแต่ละ

ภูมิภาคเนื่องจากความสะดวกในการเดินทางลงพื้นที่ไปพบปะกับนักวิจัย หรือนักศึกษาสามารถลงพื้นที่เพื่อเห็นสภาพจริง ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวในขั้นเตรียมความพร้อมนี้จะรูปแบบของการเลือกงานวิจัยที่จะนำมาเป็นโจทย์

2) ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Defining)

สำหรับในขั้นนี้อาจารย์ประจำวิชาได้ทำการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการแปลงให้งานวิจัยที่ดูเหมือนจะไกลตัวนักศึกษาให้เป็นเรื่องใกล้ตัว โดยการให้นักศึกษาทดลองอ่านงานวิจัย หรือเลือกงานวิจัยเพื่อที่จะใช้ในการผลิตและเผยแพร่ออกไปให้ผู้รับสาร นอกจากนั้นผลการวิจัยงานของทีมภาคกลางนั้นพบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งมองว่างานวิจัยแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีประโยชน์ต่อทั้งตนเองและผู้อื่นมาก แต่งานวิจัยก็เป็นเรื่องที่ยาก ซับซ้อน มีแต่ตัวอักษรที่ขาดความน่าสนใจ ดังนั้นในขั้นตอนนี้จึงเป็นเรื่องท้าทายของอาจารย์ประจำวิชา รวมทั้งผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยเป็นอย่างมากที่จะกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการที่จะเผยแพร่งานวิจัยหรือผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย โดยส่วนหนึ่งในขั้นตอนนี้อาจารย์ประจำวิชาจากทีมภาคใต้ ได้กระตุ้นให้นักศึกษาได้ชี้แจงให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของการเผยแพร่งานวิจัยและสร้างการมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกงานวิจัย กำหนดประเด็นการสื่อสาร กำหนดประเภทของสื่อได้ตามความถนัดและตามความสนใจของนักศึกษาเอง นับว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับนักศึกษาตระหนักเห็นคุณค่าของการเผยแพร่งานวิจัยซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้เข้าร่วมโครงการผลิตสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

3) ขั้นวางแผน (Planning)

ในขั้นวางแผนพบว่า การวางแผนในการผลิตสื่อของนักศึกษามีความแตกต่างกันไปสามารถสรุปประเด็นสำคัญเรื่องวางแผนได้ดังนี้

- การวางแผนเรื่องการเลือกงานวิจัยร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

การวางแผนเลือกงานวิจัยร่วมกับอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งกระบวนการเลือกนั้นพบว่ามีความหลากหลายในการเลือกอยู่หลายวิธีการด้วยกัน เช่น บางทีมอาจารย์ประจำวิชาได้ทำการประชุมร่วมกันเพื่อคัดเลือกงานวิจัยให้เป็นโจทย์สำหรับการผลิตสื่อ ข้อดีของการเลือกงานวิจัยให้กับนักศึกษาคือ เมื่องานวิจัยในแต่ละภูมิภาคมีไม่มากและไม่หลากหลาย หากอาจารย์ประจำวิชาได้ทำการเลือกให้จะทำให้ไม่เกิดการซ้ำซ้อน ในขณะที่เดียวกันหากในขั้นตอนนี้อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกงานวิจัยเอง อาจารย์ประจำวิชาต้องมึงานวิจัยที่มีความหลากหลายพอที่จะให้นักศึกษาได้คัดเลือก และได้ทำสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่ตนเองมีความถนัดมากกว่า

- การวางแผนเรื่องการผลิตสื่อระหว่างอาจารย์ประจำวิชากับนักศึกษา

ในส่วนของการวางแผนผลิตสื่อนั้น พบว่านักศึกษาในแต่ละภูมิภาคต่างก็มีอิสระในการเลือกกลุ่มหรือรวมกลุ่มตามความถนัดของแต่ละคน โดยภายในกลุ่มนี้จะแบ่งงานกันทำตามความถนัดของตนเอง ในขณะที่อาจารย์ประจำวิชาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ทั้งในเรื่องของการเลือกประเด็นที่จะนำมาผลิตสื่อ

เนื่องจากงานวิจัย 1 ชิ้นงานนั้นจะมีประเด็นที่น่าสนใจและควรหยิบยกมาผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้ กับบุคคลทั่วไปหรือกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย นอกจากนั้นหากวิเคราะห์ตามกระบวนการผลิตสื่อจะ พบว่า การวางแผนเพื่อการผลิตสื่อของนักศึกษาจะพบขั้นตอนดังนี้

1) การระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตสื่อ

การเลือกประเภทของสื่อ โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปตามรายวิชาที่กำหนด เช่น ในรายวิชา 09-042-309 สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ (Interactive Digital Media) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขต สุรินทร์ การผลิตสื่อจะถูกกำหนดโดยรายวิชาคือต้องผลิตสื่อดิจิทัลเท่านั้น ในขณะที่บางรายวิชาที่ไม่ได้ กำหนดสื่อ เช่น 801-237 ศิลปะการนำเสนองาน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ก็จะมีโอกาสให้นักศึกษาได้ ผลิตสื่อตามแต่ที่นักศึกษาถนัด การวางแผนในการผลิตสื่อของแต่ละรายวิชาจึงมีลักษณะที่แตกต่างกัน ออกไป

2) การวางแผนเพื่อหาประเด็นวิจัยที่จะนำมาผลิตสื่อ

โดยในส่วนนี้อาจารย์ประจำวิชาจะมีส่วนช่วยในเรื่องคัดเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ เนื่องจาก นักศึกษาอาจจะยังขาดประสบการณ์ในการทำวิจัยและอ่านงานวิจัย เพราะส่วนหนึ่งจะเป็นนักศึกษาชั้นปี ที่ 1 หรือ 2 เท่านั้นทำให้ขาดโอกาส การวางแผนร่วมกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ประจำวิชาจะทำให้ นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกับอาจารย์ประจำวิชาไปในตัว และจัดทำโครงร่างเพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ต่อไป

3) การวางแผนเพื่อหาแนวทางปฏิบัติเพื่อผลิตสื่อ

สำหรับการวางแผนขั้นนี้ เป็นการหาแนวทางการทำงานร่วมกันของนักศึกษา โดยเริ่มต้นจาก การแบ่งงานกันทำบางคนอาจจะทำหน้าที่ในการเขียนโครงร่างการผลิตสื่อเพื่อนำเสนออาจารย์ประจำ วิชา ในขณะที่บางคนอาจจะทำหน้าที่ในการเตรียมการผลิต ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการ สร้างการมีส่วนร่วม การฝึกความรับผิดชอบของนักศึกษาแล้ว อาจารย์ประจำวิชายังทำหน้าที่ในการให้ คำปรึกษาและแนะนำตลอดจนช่วยแลกเปลี่ยนประเด็นเพื่อให้งานของนักศึกษามีแนวทางในการผลิตที่ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับการผลิตสื่อแล้วขั้นตอนการวางแผนการผลิตหรือ pre-production เป็นขั้นตอน ที่มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากหากมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องดังกล่าวไม่ดีก็อาจจะทำให้เกิด ความล่าช้า และเกิดความไม่ราบรื่นในขณะผลิต

4) ขั้นแสวงหาความรู้ (Doing)

ผลการวิจัยพบว่า ในขั้นแสวงหาความรู้เป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและอาจารย์ประจำวิชา ต้องดำเนินการผลิตสื่อตามแผนที่กำหนด ในขณะเดียวกันในขั้นตอนนี้ที่วิจัยพบว่า ทั้งอาจารย์ประจำ วิชาและนักศึกษา ต่างมีการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะเพิ่มเติมความรู้ทั้งในเรื่องของการผลิตสื่อโดยแบ่ง ออกเป็นรูปแบบต่างๆดังต่อไปนี้

● การเพิ่มเติมหรือแสวงหาความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย

โดยการแสวงหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวนอกจากนักศึกษาและอาจารย์จะทำหน้าที่ในการอ่าน งานวิจัยตามที่ได้คัดเลือกไว้ เพื่อที่จะสกัดเนื้อหาออกมาแล้วผลิตสื่อ การแสวงหาความรู้ในช่วงนี้ทุกทีม ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย นักศึกษา และอาจารย์ประจำวิชา หรือการที่นักศึกษาได้มี

โอกาสลงพื้นที่ของนักวิจัยจะเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และเห็นประเด็นอื่น ๆ ที่อาจจะไม่ได้เขียนไว้ในงานวิจัย ทำให้นักศึกษามีโอกาสถ่ายทอดหรือผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้หลากหลายมุมมอง การแสวงหาความรู้ดังกล่าว ยังเป็นการฝึกทักษะเรื่องการบริหารจัดการของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น รายวิชา NMC3307 การสื่อข่าวออนไลน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้ลงพื้นที่ไปยัง อ.เชียงของ จ.เชียงราย เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายใน อ.เชียงของ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ว่าแม้ว่าจะมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของนัดหมายกับนักวิจัย หรือการลงพื้นที่แล้ว ถึงเวลาจริงนักศึกษาอาจจะเจอกับอุปสรรคและปัญหาอื่นๆตามมา เช่น การไม่พบกับกลุ่มเป้าหมาย หรือประชาชนชุมชนที่ต้องการสัมภาษณ์เพิ่มเติม หรือพบกับปัญหาไม่ใช้ฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้ไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูล เก็บภาพ ไว้ตามแผนที่กำหนด เป็นต้น

- การเสริมและเพิ่มเติมในเรื่องของการผลิตสื่อ

การเสริมและเพิ่มเติมกระบวนการผลิต ผลการวิจัยพบว่า นอกจากที่นักศึกษาจะมีต้นทุนเรื่องการผลิตสื่อแล้ว อาจารย์ผู้สอนยังได้เพิ่มเติมเรื่องความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อให้กับนักศึกษาโดยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษา เช่น กรณีของทีมีภาคกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนประจำวิชามีบทบาททั้งเป็นพี่เลี้ยงในการคิดเนื้อหาางานวิจัยและยังเสริมเติมความรู้ในเรื่องของการผลิตสื่อให้กับนักศึกษาอีกด้วยเช่นกัน ในขณะที่ทีมจากวิทยาลัยหาดใหญ่อำนวยวิทย์ได้ใช้วิธีการอบรมเรื่องการโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้กับนักศึกษาเนื่องจากนักศึกษาเรียนในสาขาการท่องเที่ยวไม่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องของโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือการออกแบบเลย

ประเด็นเรื่องการแสวงหาความรู้ที่ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบว่า ในการเรียนการสอนแบบ Active Learning นั้น การแสวงหาความรู้ที่นักศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้เองจากการอ่านงานวิจัย การหาข้อมูลก่อนที่จะลงพื้นที่ หรือการศึกษาข้อมูลในประเด็นที่ตนเองอยากจะทราบ แต่ในขณะเดียวกันอาจารย์ประจำวิชาที่ทำหน้าที่ในการ coaching นั้นอาจจะทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ด้วย ซึ่งเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

5) ขั้นประเมินบททวน (Reviewing)

ในส่วนของขั้นตอนการประเมินและบททวน ผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละภูมิภาคต่างมีกระบวนการในการบททวนทั้งระหว่างและหลังจากที่ได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บภาพ หรือผลิตสื่อตามที่ได้วางแผนไว้ โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นการบททวนเพื่อลดความผิดพลาด หรือนำประเด็นที่ผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไข รวมถึงการประเมินหลังจากที่ได้หลังจากได้ลงพื้นที่ นอกจากการประเมินบททวน นักศึกษายังได้เรียนรู้ว่าหากกระบวนการ pre-production กระทำแบบไม่รัดกุม ตัวอย่างเช่น รายวิชา NMC3307 การสื่อข่าวออนไลน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย แนวสัมภาษณ์อาจจะไม่คมชัด หรือไม่มีความชัดเจน อาจจะทำให้เกิดปัญหาเวลาที่นำมาสู่ขั้น post-production หรือในขั้นตอนการตัดต่อทำให้

นักศึกษาไม่สามารถที่จะถ่ายทอดเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ การทบทวนกระบวนการทำให้ทราบและสามารถที่จะกลับไปแก้ไขได้ในบางจุดตามความคิดเห็นของวิทยากรที่มาให้ความรู้เท่านั้น อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ นับว่าเป็นข้อดีอย่างหนึ่งหากในอนาคตนักศึกษาต้องออกไปทำงานจริง จะทำให้นักศึกษาเรียนรู้ว่าต้องมีความรอบคอบและรัดกุม

6) ขั้นสรุป รายงานผลและนำเสนอผลงาน (Evaluating)

สำหรับการสรุปและรายงานรวมทั้งการนำเสนอผลงาน และการเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกผลงานเพื่อเป็นตัวแทนในรายวิชาเข้าร่วมกิจกรรม workshop ร่วมกับทางโครงการนั้น มีกระบวนการดังนี้

- ให้นักศึกษานำเสนอต่อเพื่อนในชั้นเรียน

เพื่อให้เพื่อนๆในแต่ละกลุ่มได้เห็นผลงานของแต่ละทีม ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกัน และเห็นข้อดีข้อด้อยของงานของทีมตนเอง

- การประเมินผล

ในแต่ละสถาบันมีการประเมินผลงานที่แตกต่างกันไป เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา ใช้วิธีการให้เพื่อนๆร่วมชั้นเรียนร่วมกันเสนอความคิดเห็นเพื่อหาข้อบกพร่องในเรื่องความสมบูรณ์ของเนื้อหาและเทคนิคการผลิตสื่อ แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข ในขณะที่โรงเรียนหาดใหญ่อำนวยการวิทย์ ใช้วิธีการให้ผู้เรียนนำเสนอสาระของงานวิจัยเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ รวมทั้งให้ผู้เรียนได้อภิปรายประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลการวิจัย กระบวนการวิจัย

- คัดเลือกผลงาน

บางสถาบันใช้วิธีการคัดเลือกโดยการโหวตจากเพื่อนๆ และคณาจารย์ ในขณะที่บางสถาบันใช้วิธีการให้มีกรรมการตัดสินผลงาน หรือบางสถาบันอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้คัดเลือกผลงาน

การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้วิธีการแบบ Project-based Learning เป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่เพื่อสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทีมวิจัยตั้งข้อสังเกตว่า กระบวนการการจัดกิจกรรมของโครงการฯ จะใช้วิธีการให้นักศึกษาร่วมกิจกรรมและค้นหาผู้ผลิตสื่อและสารสำหรับการเผยแพร่งานวิจัยท้องถิ่น พร้อมกับมีเงินสนับสนุนสำหรับการผลิตสื่อให้ เป็นการกระตุ้นเพื่อให้นักศึกษาเห็นคุณค่าและเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการกับข้อมูลวิจัยและสามารถผลิตสื่อออกมาเพื่อให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายก็ตาม แต่ในทางกลับกันระหว่างทางของการเรียนรู้โดยเฉพาะกิจกรรม Active Learning นี้กลับเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษามากที่สุดทั้งในเรื่องของกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม การทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากการทำงานตามปกติ โดยมีโจทย์ที่ยากและท้าทายสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือบางครั้งอาจจะได้รับโจทย์ในสิ่งที่ตนเองไม่ได้อยากทำ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาก่อนที่จะออกไปทำงานจริงที่ไม่สามารถเลือกงานและเลือกโจทย์ได้นั่นเอง

7.กระบวนการ empowerment ของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น

ในส่วนของการถอดบทเรียนเรื่องกิจกรรมการพัฒนานักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ตามเป้าหมายของโครงการฯ คือการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นทั้งระดับที่เป็นอาจารย์ประจำวิชา เพราะในอนาคตอาจารย์ทุกท่านที่เคยเข้าร่วมโครงการฯจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการนำเอาเรื่องการเผยแพร่งานวิจัยเข้าสู่วิชาเรียนหรือหลักสูตรการเรียนการสอนในอนาคต ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาก็นักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยที่เป้าหมายของโครงการฯคือการทำให้นักศึกษาได้ผ่านกระบวนการหรือกิจกรรมพัฒนานักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น นักศึกษาจะมีชุดความรู้ทั้งเรื่องสื่อและสาร มีความรู้ในเรื่องการอ่านงานวิจัย คัดเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนอ รวมทั้งการนำเสนอสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง โดยการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยได้กำหนดให้จัดขึ้นมาภายใต้เงื่อนไขที่ว่าทั้งอาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวพร้อมกัน เนื่องจากอาจารย์ที่ประจำวิชาต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเพื่อพัฒนาสื่อที่สามารถเผยแพร่งานวิจัยได้ถูกต้องสมบูรณ์ทั้งเนื้อหา ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนสื่อที่ผลิตนั้นต้องสามารถนำไปเผยแพร่ได้จริง

ทีมวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาคได้มีแนวทางเพื่อพัฒนานักร้องสารงานงานวิจัยท้องถิ่นดังนี้

1) การวิเคราะห์ต้นทุนของนักศึกษาที่เป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม workshop

ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรม ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นมีการวิเคราะห์ต้นทุนของนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา เพื่อที่จะทำให้ทราบว่าผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีต้นทุนความรู้ในเรื่องใดบ้างเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม คัดเลือกหัวข้ออบรม และการเลือกวิทยากรเพื่อทำการอบรมให้ความรู้กับนักศึกษา โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ต้นทุนดังนี้

- **วิชาของนักศึกษา** การที่ทราบถึงรายวิชาที่นักศึกษาเรียนอยู่จะทำให้ทราบว่านักศึกษามีความรู้ในเรื่องใดแล้วบ้าง โดยเบื้องต้นจะพบว่าส่วนใหญ่วิชาที่นักศึกษาเรียนนั้นมีทั้งรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ทั้งสื่อสมัยใหม่ สื่อทั่วไป และสื่อสำหรับการศึกษานอกจากนั้นยังมีรายวิชาที่อาจจะไม่ได้เป็นรายวิชาผลิตสื่อโดยตรงแต่ก็ยังมีความเกี่ยวข้องกับสื่อ และมีรายวิชาที่ไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการผลิตสื่อเลย

อย่างไรก็ตามในประเด็นเรื่องวิชาของนักศึกษานี้ ส่วนใหญ่แล้วจะพบว่า แต่ละทีมภูมินิภาคนั้นรายวิชาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ภาคอีสาน รายวิชาที่เข้าร่วมโครงการจะเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสื่อสมัยใหม่ ประกอบไปด้วย วิชาหลักการแอนิเมชัน สื่อดิจิทัลปฏิสัมพันธ์ ภาพกราฟิกเคลื่อนไหว และปฏิบัติการเทคโนโลยีออกแบบนิเทศศิลป์ ในขณะที่รายวิชาที่เข้าร่วมโครงการของภาคเหนือ ประกอบไปด้วย

วิชาการผลิตนิตยสาร การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ และการสื่อข่าวออนไลน์ เป็นต้น

- **สาขาที่เรียน** สาขาที่เรียนของนักศึกษาเป็นอีกประเด็นที่สำคัญในการวิเคราะห์ต้นทุนของนักศึกษา โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ไม่ว่าจะเป็นสาขานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน นฤมิตรศิลป์ และเทคโนโลยีการศึกษา ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ซึ่งมีพื้นฐานเรื่องการผลิตสื่อรวมทั้งการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นต่อการผลิตสื่อ อย่างไรก็ตามยังมีบางสาขาอย่างเช่น สาขาการท่องเที่ยว ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ แต่อาจารย์ประจำวิชาได้มีการเตรียมนักศึกษาไว้ก่อนแล้วโดยการอบรมเรื่องโปรแกรมพื้นฐานให้กับนักศึกษา

และแม้ว่าสาขาที่นักศึกษาเรียนนั้นจะเกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ แต่การได้รับมุมมองจากผู้ทรงวุฒิที่มีประสบการณ์ในเรื่องการออกแบบ การผลิตสื่อ ก็จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของนักศึกษาให้สูงไปกว่าที่ได้เรียนมา ในขณะเดียวกันนักศึกษาบางกลุ่มที่ไม่ได้เรียนด้านสื่อก็จะมีความรู้ในเรื่องการผลิตสื่อเพิ่มขึ้นอีกด้วย

- **ชั้นปีของนักศึกษา** เนื่องจากนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีหลากหลายชั้นปี ทำให้นักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีที่ 2 ที่อาจจะมีความรู้หรือประสบการณ์น้อยกว่ารุ่นพี่อาจจะทำผลงานได้ดีไม่เท่ากับรุ่นพี่ชั้นปีที่ 3 ที่มีประสบการณ์และได้เรียนวิชาการผลิตที่มากกว่าทำให้มีแนวทางในการเลือกสื่อที่จะผลิตรวมถึงเทคนิคบางอย่างที่มากกว่าชั้นปีที่น้อยกว่า อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีข้อเสียเปรียบกันในเรื่องชั้นปี แต่หากพิจารณาในแง่ของประสบการณ์การประกวด ทำให้นักเรียนชั้นปีที่น้อยกว่าได้รับประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการ ทั้งในเรื่องของการผลิตสื่อ การเลือกเนื้อหา หรือประเด็นงานวิจัยเพื่อนำไปผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้เรื่องการอ่านงานวิจัยที่เป็นงานวิชาการและเรียนรู้ในเรื่องการเลือก “สาร” จากกิจกรรม workshop อีกด้วย
- **สื่อที่ผลิต** สื่อหรือชิ้นงานที่นักศึกษาผลิตได้ผลิตมาจะเป็นตัวกำหนดหัวข้อการอบรมเชิงปฏิบัติการ จากการวิเคราะห์สื่อของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) พบว่า สื่อส่วนใหญ่นอกจากจะเป็นไปตามรายวิชาที่กำหนดแล้ว ยังพบว่าบางรายวิชาที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ผลิตสื่อตามที่ตนเองถนัดนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกผลิตสื่อที่สามารถเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ AR (Augmented Reality) Motion Graphic Animation 2 D VDO Infographic และแผ่นพับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โครงการ “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
ชุมชนบ้านห้วยงาน ตำบลละมั่ง อำเภอวัง จ.พิจิตร”

ภาพที่ 4.13 ผลงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ

ภาพที่ 4.14 ผลงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (นครราชสีมา)

ภาพที่ 4.15 ผลงานของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

จากสื่อที่นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการผลิตนั้นทั้ง 4 ภูมิภาคมีความคล้ายคลึงกันกล่าวคือ เป็นสื่อที่สามารถนำไปเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์ได้ ทว่าปัญหาที่มีความคล้ายกัน อย่างหนึ่งคือ การที่นักศึกษาสามารถผลิตสื่อได้ แต่การเลือกประเด็นของงานวิจัยเพื่อนำเสนอ และการใช้เทคนิคบางอย่างเพื่อให้งานมีความ “คม” “ชัดเจน” และมีความน่าสนใจมากกว่าเดิมจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการชี้แนะแนวทางสำหรับการปรับปรุง นอกเหนือจากสื่อที่ผลิตแล้วนั้นก่อนกิจกรรม workshop

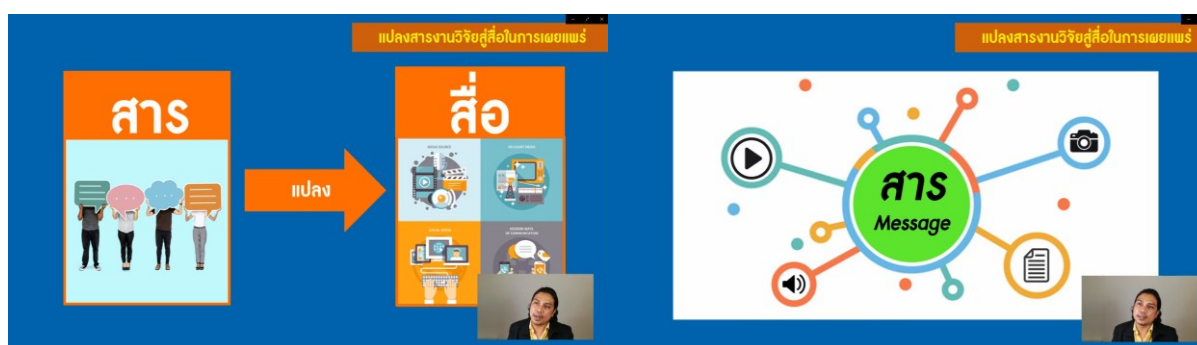
- **ความรู้เรื่องงานวิจัย** นักศึกษาเกือบทั้งหมดแทบจะไม่มีประสบการณ์ในการอ่านงานวิจัยหรือทำวิจัยมาก่อน เนื่องจากเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป นอกจากนั้นงานวิจัยกับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีถือว่าห่างไกลกันมาก นอกจากนั้นการให้นักศึกษาต้องอ่านงานวิจัยและทำความเข้าใจจึงเป็นเรื่องที่ยาก และยังต้องนำเอาประเด็นจากงานวิจัยมาเป็นข้อมูลสำหรับการผลิตสื่อ จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถย่อยข้อมูล หรือลดทอนผลการวิจัยออกมาผลิตสื่อได้

การวิเคราะห์ต้นทุนของนักศึกษาก่อนที่จะจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น ทำให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความเชี่ยวชาญทางด้านสื่ออยู่ในระดับหนึ่ง แต่ทางด้านสารจะทำให้ผู้สร้างนักรสื่อสารงานวิจัยสามารถเลือกหัวข้อและวิทยาการที่จะมาให้ความรู้ได้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา และจะยังเป็นการช่วยเสริมหรือเพิ่มเติมในสิ่งที่นักศึกษาขาดไป เนื่องจากการผลิตสื่อในครั้งนี้ไม่ใช่สื่อทั่วไป แต่เป็นโจทย์ที่มาจากงานวิจัยซึ่งนักศึกษาอาจจะไม่คุ้นชิน

2) การคัดเลือกหัวข้อการให้ความรู้และวิทยากร

จากการวิเคราะห์ต้นทุนของนักศึกษาในเบื้องต้นทำให้ทีมย่อยทั้ง 4 ภูมิภาคเลือกหัวข้อที่จะให้ความรู้กับนักศึกษาคือ โดยใช้กลยุทธ์ “เรื่องการออกแบบสื่อ” และ “การเลือกสาร” ที่จะนำเสนอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- หัวข้อเรื่อง “สื่อ” แม้ว่าจะนักศึกษาจะมีความรู้เรื่องสื่อในระดับหนึ่งจากการเรียนในรายวิชา แต่การได้เสริมเติมความรู้ในเรื่องของเทคนิคต่างๆ นั้นจะทำให้ผลงานที่ออกมา มีความคม หรือมีความชัดเจนในแง่ของการผลิตมากยิ่งขึ้น เทคนิคเล็กๆ น้อยๆ ที่บางครั้งนักศึกษาอาจจะมองข้ามไป เช่น การใช้ภาพ การวางองค์ประกอบ การจัดลำดับ หรือการเรียง sequence สิ่งต่างๆ เหล่านี้ นักศึกษาจะได้รับจากการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งผลให้ชิ้นงานมีการพัฒนามากขึ้นไป
- หัวข้อเรื่อง “สาร” หัวข้อการบรรยายเรื่อง “สาร” วิทยากรในแต่ละภาคได้บรรยายเรื่องการเลือกสารหรือเลือกประเด็นที่จะสื่อสารอย่างไรให้กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากการแปลงสารจากงานวิจัยที่เป็นเรื่องเข้าใจยากให้กลายเป็นเรื่องที่ดูที่เดียวแล้วรู้เรื่องจำเป็นจะต้องมีเทคนิคหรือวิธีการที่ไม่เหมือนกับการสื่อสารทั่วไป เพราะเนื้อหางานวิจัยมีมาก “การเลือก” หรือการคัดสรร “สาร” ที่จำเป็นจึงอย่างยิ่งสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย

ภาพที่ 4.16 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องแปลงสารงานวิจัยสู่สื่อในการเผยแพร่ ทีมภาคกลาง

คุณสมบัติของวิทยากรเนื้อหาด้านสื่อของทั้ง 4 ภาค แต่ละภาคนั้นเลือกวิทยากรแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่ผู้สร้างนักสื่อสารงานวิจัยเห็นว่ามีเหมาะสม ทั้งในเรื่องคุณวุฒิ และประสบการณ์การทำงาน บางท่านเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ในขณะที่บางท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญและอยู่ในแวดวงของการผลิตสื่อ แม้ว่าจะมีการเลือกวิทยากรที่มีความแตกต่างกันแต่ส่วนใหญ่จะเน้นการใช้กลยุทธ์เรื่อง “การสร้างสาร” หรือ “การแปลงสาร” เพื่อสื่อสารงานวิจัยรวมทั้งเทคนิคการผลิตประเภทต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดของวิทยากรและหัวข้อการบรรยายตามตารางนี้

ภาค	วิทยากร	หัวข้อการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เหนือ	ผศ.ดร.รัชนีวรรณ ตั้งภักดี อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีและ สื่อสารศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	การถอดประเด็นในงานวิจัย และการ ออกแบบเนื้อหาเพื่อสื่อสารงานวิจัย
	อาจารย์ยิ่งพงศ์ มั่นทรัพย์ Creative Media ประจำบริษัท Panta Creation Thailand	การผลิตสื่อเพื่อการใช้งานใน Social Media อาทิ Youtube Vlog
กลาง	รศ.ดร.ณัฐกร สงคราม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง	การแปลงสารงานวิจัยสู่สื่อในการ เผยแพร่
	ดร.สุวิวัชร ศุภลักษณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	การผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัย
อีสาน	คุณสาธิต เอี่ยมจิตต์ (Senior Manager) บริษัทโมโน เทคโนโลยี จำกัด	Secret of Storytelling
	อาจารย์มนันยา นิมพิศาล ภาควิชาสื่อ นฤมิต คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	การออกแบบกราฟิกเพื่อการสื่อสาร
ใต้	ผศ.ดร.รัชนีวรรณ ตั้งภักดี อาจารย์ประจำ ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	การถอดประเด็นในงานวิจัย และการ ออกแบบเนื้อหาเพื่อสื่อสารงานวิจัย
	อาจารย์ศุภราภรณ์ ทวนน้อย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี	เทคนิคการผลิตสื่อ รวมทั้งการสร้าง ความน่าสนใจให้กับสื่อเพื่อการสื่อสาร งานวิจัย

ตารางที่ 4.5 แสดงรายชื่อวิทยากรและหัวข้อการเสริมความรู้ในแต่ละภาค

การเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในทั้ง 2 ด้านมาให้ความรู้กับนักศึกษาแม้ไม่ใช่ความรู้เรื่องใหม่ แต่เป็นลักษณะความรู้เฉพาะที่จะทำให้การสื่อสารงานวิจัยได้เผยแพร่ออกไปให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันจริง จึงเป็นที่มาว่าเหตุใดถึงต้องเลือกหัวข้อและวิทยากรมาบรรยายในเรื่องสื่อและสาร

3) รูปแบบของการจัดกิจกรรม

สำหรับรูปแบบในการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สามารถแบ่งรูปแบบออกเป็น 3 รูปแบบได้แก่

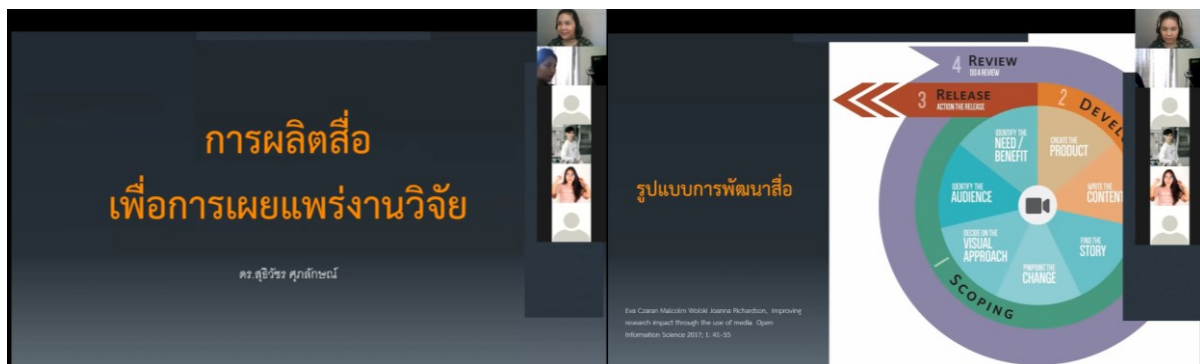
1. รูปแบบการจัด workshop ตามปกติ กล่าวคือ มีการนำนักศึกษาแต่ละสถาบันที่เป็นตัวแทนของแต่ละรายวิชาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมความรู้ดังกล่าว โดยมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทางด้าน “สาร” ทั้งเรื่องการจัดประเด็นวิจัย และการเลือกที่จะนำเสนอ และวิทยากรทางด้านการผลิต “สื่อ” ที่จะให้ความรู้โดยเฉพาะในเรื่องของเทคนิคการเล่าเรื่อง การใส่เทคนิคต่างๆ ให้ชิ้นงานน่าสนใจ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบนี้จะให้นักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชาที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้เพิ่มเติม และทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของชิ้นงาน เพื่อนำไปปรับหรือเสริมให้มีความน่าสนใจและครบครันทั้งในเรื่องของ “สาร” หรือเนื้อหางานวิจัย รวมทั้งเทคนิควิธีการในการผลิตสื่อจากวิทยากรผู้ทรงวุฒิ โดยทั่วไปการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการนั้นวิทยากรและนักศึกษาจะได้มาพบกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น และสามารถเป็นกลุ่มเล็กและเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัวทำให้นักศึกษาสามารถสอบถามข้อข้องใจได้สะดวก

2. รูปแบบออนไลน์ (online) จากสถานการณ์ที่ไม่ปกติ คือ สถานการณ์โรคระบาด โควิด-19 ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ทุกภูมิภาคต้องดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการนั้น ทำให้ได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจของรูปแบบการจัดกิจกรรม กล่าวคือ ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยที่ภูมิภาคกลาง และที่ภาคใต้ ต่างก็แก้ปัญหาในเรื่องของการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยการจัดกิจกรรมผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ เช่น Zoom แม้ว่าจะไม่ได้รับความสะดวก สถานการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของวิทยากร และเนื้อหาที่จะนำเสนอ รวมทั้งการจัดหาโปรแกรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อที่จะให้นักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชาสามารถเข้าถึงได้ นอกจากนั้นข้อค้นพบงานวิจัยของภูมิภาคกลางพบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านระบบออนไลน์สิ่งที่ควรระวังมากที่สุดคือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่จะหลุดระหว่างทาง หรือนักศึกษาบางคนอาจจะไม่สามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้เนื่องจากต้องกลับภูมิลำเนา ดังนั้นการบันทึกคลิประหว่างที่วิทยากรบรรยายไว้และส่งต่อให้นักศึกษาในภายหลังก็จะสามารถช่วยแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวได้ แม้ว่ากิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวไม่สามารถสร้างความน่าสนใจได้เท่ากับการเห็นหน้าค่าตากันตามปกติ หรือการเข้ากลุ่มย่อยเพื่อพบปะกับวิทยากรเป็นรายกลุ่มเพื่อที่จะได้รับข้อชี้แนะเป็นรายกรณี ทว่าข้อดีของการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางดังกล่าว

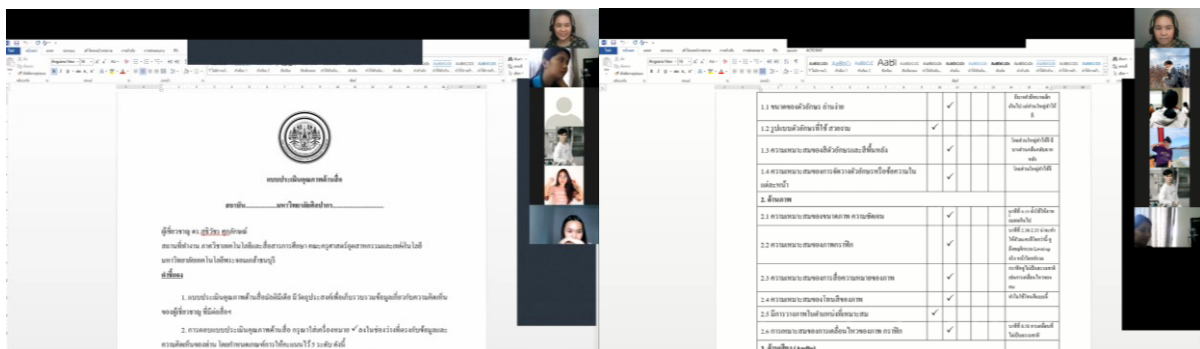
- 1) ทำให้นักศึกษาที่แม้ว่าจะไม่ได้ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบ workshop ก็สามารถเข้าถึงกิจกรรมดังกล่าวได้
- 2) นักศึกษาส่วนใหญ่ที่มหาวิทยาลัยปิดจึงต้องกลับภูมิลำเนาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้
- 3) กิจกรรมดังกล่าวสามารถบันทึกไว้ได้ ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการเข้าชมได้หลายๆ ครั้ง

ภาพที่ 4.17 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานของแต่ละสถาบันในภาคกลาง

ภาพที่ 4.18 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยที่ภาคกลาง

ภาพที่ 4.19 วิทยากรให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานของแต่ละสถาบันที่ภาคกลาง

3. รูปแบบผสมผสานระหว่างออนไลน์ (online) และอบรมเชิงปฏิบัติการแบบปกติ (onsite) สำหรับรูปแบบนี้เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การเดินทางของวิทยากรที่จะมาฝึกอบรมให้กับนักศึกษาไม่ได้รับความสะดวก ดังนั้นวิทยากรจึงได้กรุณามันท์กการบรรยายและนำมาเปิดให้กับนักศึกษาระหว่างการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และในระหว่างการให้ข้อคิดเห็นได้มีการใช้โปรแกรม Zoom เพื่อเข้ามาให้ข้อเสนอแนะกับนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา ในขณะที่เดียวกันวิทยากรที่สามารถเดินทางมาบรรยายได้ ก็บรรยายและให้ความคิดเห็นรายกลุ่มตามปกติ

สำหรับรูปแบบดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานะที่จำเป็นต้องดำเนินการ ซึ่งผู้สร้างนักรสื่อสารงานวิจัยในแต่ละภูมิภาคต่างก็มีการบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมให้ราบรื่นมากที่สุด โดยคำนึงถึงนักศึกษาในฐานะที่จะเป็นนักรสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นในอนาคตได้รับความรู้ และนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เพื่อพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ ตามทัศนะของทีมวิจัยแล้วแม้ว่าจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างนักรสื่อสารงานวิจัยแต่ก็มีความสำคัญในมุมของการเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา ที่จะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างสถาบัน ต่างสาขา รวมถึงต่างวิธีคิดในการผลิตสื่อ การได้เห็นผลงานของเพื่อน ๆ นับเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ประเภทหนึ่ง

ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นโครงการ “การสร้างนักรสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ทั้งในส่วนของผู้สร้างนักรสื่อสารงานวิจัย อาจารย์ประจำวิชา นักศึกษา นักวิจัยเจ้าของผลงาน รวมทั้งการเสริมพลังความรู้ที่ทีมวิจัยในแต่ละภูมิภาคจัดกิจกรรมขึ้นมา นักศึกษาที่เป็นตัวแทนของแต่ละรายวิชาได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) มีเสียงสะท้อนการของฝึกอบรมดังกล่าวดังนี้

“...นักศึกษารวมทั้งอาจารย์เองก็ได้เรียนรู้เพิ่มเติม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้งานได้มุมมองและเกิดการพัฒนาค่ะ...”
(อาจารย์ประจำวิชาภาคกลาง)

“เป็นกิจกรรมที่ดี เพราะนอกจากจะได้รับฟังความคิดเห็นในการปรับแก้ชิ้นงาน ยังได้ฝึกประสบการณ์ในการเปิดใจรับฟังคำวิจารณ์ ซึ่งเป็นการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์”
(อาจารย์ประจำวิชาภาคกลาง)

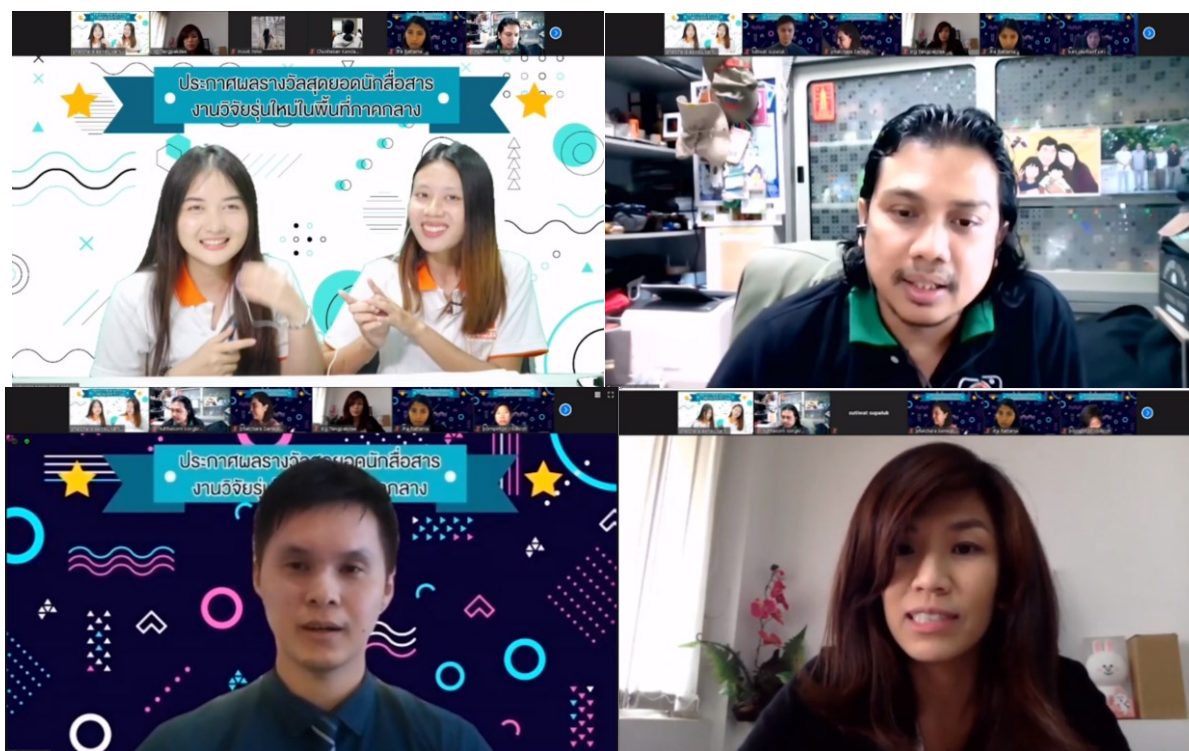
“มีความสำคัญต่อการต่อยอดพัฒนาทักษะจากการลงมือปฏิบัติเอง ไปสู่การปรับปรุงพัฒนาจากข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับสื่อเพื่อการสื่อสารที่ดีขึ้น”
(อาจารย์ประจำรายวิชาภาคกลาง)

รูปแบบการตัดสินผลงาน

เนื่องจากสถานการณ์การเกิดโรคระบาดโควิด-19 ทำให้รูปแบบการตัดสินผลงานได้ปรับเปลี่ยนไปจากที่วางแผนไว้ และเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงมีรูปแบบการตัดสิน 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการจัดงานปกติ โดยมีเพียงภาคเหนือภาคเดียวที่สามารถจัดงานตัดสินการประกวดได้ปกติ ซึ่งการตัดสินงานในรูปแบบปกตินี้ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสพบเจอกันและได้เห็นผลงานที่ปรับแก้ของเพื่อนต่างสถาบัน รวมทั้งได้รับข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และเห็นแนวทางในการตัดสินของคณะกรรมการ

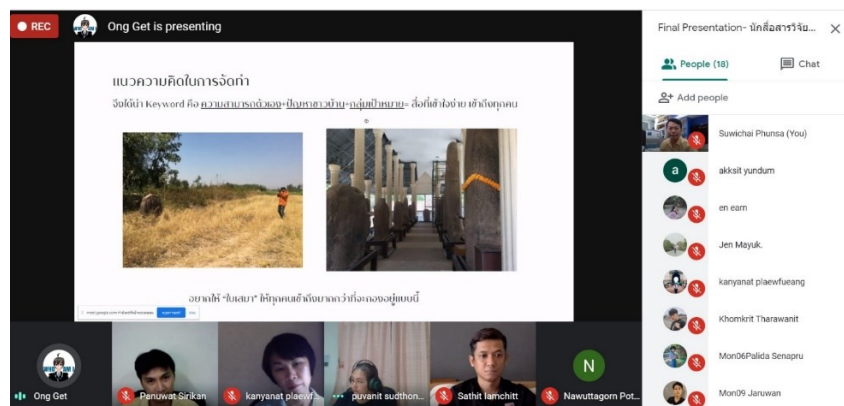
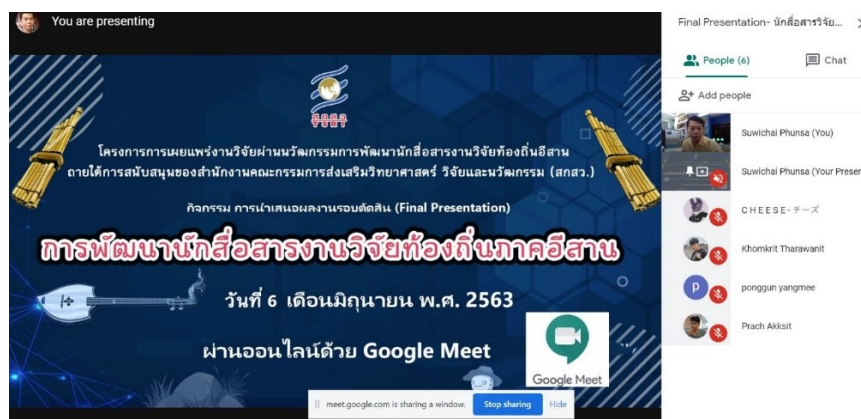
2. การจัดงานตัดสินแบบออนไลน์ โดยที่เหลืออีก 3 ภาคได้แก่ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ ได้จัดงานแบบออนไลน์ เนื่องจากความไม่สะดวกในการรวมตัวกันและการเดินทางมาร่วมกิจกรรมตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดงานตัดสินผลงานแบบออนไลน์นี้แม้ว่าจะเป็นการดำเนินกิจกรรมให้ครบและสำเร็จตามแผนที่ได้วางไว้ แต่นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในเรื่องของการใช้พื้นที่ออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งต้องอาศัยการเตรียมความพร้อมของการจัดงานที่ต่างไปจากปกติ และการแก้ปัญหาโดยเฉพาะเรื่องสัญญาณและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของผู้ร่วมงาน นอกจากนี้ ข้อดีของการจัดกิจกรรมแบบนี้คือ ไม่น่าสนใจและกระตุ้นความสนใจได้ลำบาก

ภาพที่ 4.20 บรรยากาศประกาศรางวัลงานสุดยอดนักสื่อสารงานวิจัยรุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคกลาง

ภาพที่ 4.21 รางวัลงานสุดยอดนักสื่อสารงานวิจัยรุ่นใหม่ในพื้นที่ภาคกลาง

ภาพที่ 4.22 บรรยากาศรอบตัดสินนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่ภาคอีสาน

การประเมินผลงานและการตัดสินผลงานเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการ “การสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” โดยกิจกรรมการจัดการตัดสินผลงาน เพื่อแสดงให้เห็นนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างสาขาวิชา ต่างสถาบัน ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ร่วม การทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละทีมและพร้อมที่จะนำข้อบกพร่องมาปรับแก้ ดังนั้นเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละภูมิภาค จึงวัดจากพัฒนาการในการปรับแก้ งาน อย่างไรก็ตามในรอบสุดท้ายนี้ที่มวิจัยได้ขอค้นพบว่า

1. กระบวนการทำงานของนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นในเรื่องของการผลิตสื่อ นั้น ในขณะที่นักศึกษาต้องทำงานเพื่อเป็น final project ดังนั้นสื่อส่วนใหญ่จึงต้องผลิตออกมาให้สำเร็จก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังนั้นในความเป็นจริงหากต้องปฏิบัติงานนั้น การผลิตงานที่สำเร็จก่อนนำเสนอผลงานเพื่อปรับแก้ อาจจะได้ผลดี เนื่องจากการรื้องานและสร้างใหม่ในแง่ความเป็นจริง อาจจะทำให้สูญเสียทั้งงบประมาณ และเวลา ภาคอีสานจึงได้จัดการให้นักศึกษานำเสนอ Key Concept ให้ผู้ทรงคุณวุฒิก่อนที่จะนำไปปรับแก้ story board และนำไปผลิต หรือนำเสนอเพียง draft แรกเพื่อที่จะได้สามารถปรับปรุงและแก้ไขต่อไปได้ ดังนั้นในอนาคตหากต้องมีการพัฒนาความสามารถในเรื่องของการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัย อาจจะต้องคำนึงถึงช่วงระยะเวลาเพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอ Key Concept หรือ Story board ก่อนที่จะมีการผลิตสื่อจริง

2. การปรับแก้ชิ้นงาน เนื่องจากการจัดการประเมินสื่อ นั้นจะเกิดในช่วงเวลาท้ายเทอม โดยให้เวลานักศึกษาได้มีการปรับแก้ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิชี้แนะ อย่างน้อย 2 สัปดาห์ จากเหตุผลในข้อที่ 1 ทำให้การปรับแก้งานในบางทีมอาจจะไม่ได้เต็มที่ ด้วยเป็นงานที่สำเร็จแล้วการปรับแก้ใหม่ก็อาจจะยากลำบาก หรือแม้แต่สถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้นทำให้นักศึกษาต้องเรียนออนไลน์ การพบปะเพื่อที่ปรับแก้งานอาจจะทำได้ยาก จึงเกิดงานทั้งแบบปรับปรุงเล็กน้อย (ตามเวลาและเงื่อนไขอื่นๆ) ปรับมาก และเปลี่ยนรูปแบบสื่อไปเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาจารย์ประจำวิชาที่จะสามารถตามนักศึกษาให้ปรับเปลี่ยนได้มากน้อยเพียงใด

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นการศึกษาวิจัยใน ประเด็นการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่นที่ผนวกรวมกับกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ active learning และการมีส่วนร่วมระหว่างอาจารย์ประจำวิชา นักศึกษา และนักวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระเบียบวิธีวิจัยต่างๆ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) กระบวนการยกระดับโหนดสู่การเป็นผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัยในท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัยของ สกสว. 2) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการสร้างหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น

กระบวนการยกระดับโหนดหรือผู้ประสานงานภาคมาเป็นผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่นคือการที่ผู้สร้างหนังสือสารนั้นสามารถบริหารจัดการกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่นโดยมีกระบวนการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการค้นหาอาจารย์ประจำวิชาและรายวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการ

การยกระดับผู้ประสานงานภาคหรือโหนดเพื่อมาเป็นผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัยนั้น กระบวนการสร้างความเข้าใจร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งที่จะทำให้ทิศทางการทำงานของทีมย่อยนั้นไปด้วยกันได้ ดังนั้นกระบวนการดังกล่าวจึงเริ่มต้นจาก ผู้สร้างหนังสือสารงานวิจัย นั้นจะต้องใช้ความสามารถเพื่อค้นหาอาจารย์ประจำรายวิชารวมทั้งรายวิชา โดยทั้ง 4 ทีมจาก 4 ภูมิภาคนั้นมีกระบวนการในการค้นหาอาจารย์ประจำวิชาและรายวิชาเพื่อเข้าร่วมโครงการ

2. สร้างกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัยและหนังสือสารงานวิจัยทั้ง 4 ภาค

ความสามารถในการจัดการสร้างการทำงานอย่างมีส่วนร่วมระหว่างทีมวิจัย โดยใช้กิจกรรมการประชุมเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทั้งเข้าใจในกระบวนการ กระบวนการทำงานร่วมกัน เจือใจ และการร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งเรื่องของรายวิชานักศึกษา และอาจารย์ประจำวิชา โดยอาศัยการวิเคราะห์ต้นทุนของอาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษา เพื่อที่จะออกแบบกิจกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยในอนาคต

3. กระบวนการคัดเลือกงานวิจัย ตามที่ สกสว. กำหนด รวมทั้งความสามารถในการประสานงานเพื่อหางานวิจัยสำหรับการพัฒนาเป็นโจทย์ให้กับนักศึกษา โดยมีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับอาจารย์ประจำวิชาเพื่อร่วมกันคัดเลือกงานวิจัยที่เหมาะสมกับต้นทุนนักศึกษา รวมถึงคำนึงถึงการเข้าถึงนักวิจัยและพื้นที่วิจัย

4. การค้นหากระบวนการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น โดยสามารถใช้ “กิจกรรม” เป็นสื่อในการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการประชุมร่วมกัน กิจกรรมพบปะนักวิจัย กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน รวมทั้งกิจกรรมการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา

5. การประเมินผล ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยสามารถประมวลและประเมินผลหลังจากที่นักศึกษาที่กลายมาเป็นนักร้องสารงานวิจัยได้ รวมทั้งประเมินการพัฒนาของอาจารย์ประจำวิชาที่จะเป็นกำลังสำคัญต่อการนำเอางานวิจัยบรรจุอยู่ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้

ทั้ง 5 กระบวนการนี้เป็นการยกระดับจาก “โหนด” ที่ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ประสานงานภาคให้กลายมาเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยได้ โดยใช้กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ในการบริหารจัดการและก่อให้เกิดนักร้องสารงานวิจัยในระดับท้องถิ่นที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ

นอกจากนั้นทีมวิจัยยังสกัดคุณลักษณะสำคัญของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัย โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

- **มีความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสาร** คือ ต้องเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร การสร้างสรรค์สื่อใหม่ ความรู้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัย เนื่องผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยจะต้องทำหน้าที่ในการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาในมหาวิทยาลัยต่างๆ สามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆ ที่ต้องดำเนินการเมื่อเข้าร่วมโครงการได้
- **เห็นความสำคัญของการเผยแพร่งานวิจัย** การยกระดับจากโหนดมาเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยแล้วนั้น ต้องยกระดับระดับศักยภาพของอาจารย์ประจำวิชาให้ทำหน้าที่ coaching ให้กับนักศึกษาตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมกับนักศึกษาในทุกขั้นตอนของการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยจะต้องเห็นความสำคัญของการเผยแพร่เพื่อนำไปสู่การชี้แนะให้อาจารย์ประจำวิชาเห็นพ้องต้องกันเพื่อที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีศักยภาพในการเป็นนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น
- **มีความสามารถและประสบการณ์ในการประสานงาน** การเป็นผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นไม่ได้ประสานงานเฉพาะกับเครือข่ายอาจารย์ในแต่ละมหาวิทยาลัยเท่านั้นแต่จะต้องมีศักยภาพในการประสานงานกับผู้ประสานงาน สกสว. และนักวิจัยเจ้าของผลงาน เพื่อให้การกิจกรรมมีความราบรื่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยมีวิธีการประสานงานที่แตกต่างกันออกไป
- **มีความปรารถนาดีที่จะส่งเสริมนักศึกษา** มีความพร้อมในการสนับสนุนด้านเวลา อุปกรณ์เพื่อผลิตสื่อ และความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมสำหรับโครงการนี้ได้ขอค้นพบเพิ่มเติมว่า การเกิดวิกฤติโควิด-19 การส่งเสริมนักศึกษาของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยนั้นได้ส่งเสริมนักศึกษาได้เพิ่ม function การส่งเสริมการเรียนรู้

โดยอาศัยเทคโนโลยีมาช่วย เช่น การจัดกิจกรรมผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Zoom หรือ Microsoft Teams เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าถึงวิทยากรที่มาบรรยาย ในกิจกรรม workshop อีกด้วย

- **มีเครือข่าย** คุณลักษณะในข้อนี้มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก ทีมวิจัยได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ผู้สร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัยได้มีเครือข่ายจากทุนเดิมของตนเองและมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เครือข่ายที่เหนียวแน่นพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับทีม ภูมิภาคเป็นอย่างดี เนื่องจากการทำงานร่วมกันแม้ว่าจะอยู่คนละพื้นที่แต่ถ้าหากมีความใกล้ชิดสนิทสนมจะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น
- **มีสถาบันรองรับ** กระบวนการผลิตสื่อ่นั้นมีความจำเป็นต้องอาศัยสถาบันในการสนับสนุนอุปกรณ์สารสนเทศ หากผู้สร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัยมีสถาบันรองรับก็จะสามารถจัดการในเรื่องดังกล่าวได้ออกจากนั้นการมีสถาบันรองรับส่งผลต่อการจัดกิจกรรมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการประชุม หรือกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ
- **ทักษะการบริหารจัดการ** การบริหารจัดการเรื่องงาน การบริหารจัดการเรื่องคน (อาจารย์ประจำวิชา) การบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ

ส่วนที่ 2 การถอดบทเรียนการสร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น

ในส่วนของการถอดบทเรียนเรื่องการสร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัยนั้น มีประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นทั้งหมด 6 ประเด็นได้แก่

1. รายวิชา

รายวิชาทั้งหมดที่ทั้ง 4 ภาคตั้งเป็นเกณฑ์ไว้คือ ต้องเป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ดังนั้นผู้สร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นส่วนใหญ่จึงเลือกรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ และมีความสัมพันธ์กับนักศึกษาที่อยู่ในสาขานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือนฤมิตรศิลป์ เป็นหลัก

การบริหารจัดการของทีมกลาง ในขณะเดียวกันก็พบว่า สายทางการศึกษาอย่างเช่น คณะศึกษาศาสตร์ หรือครุศาสตร์ เป็นอีกสายหนึ่งที่มีพื้นฐานการผลิตสื่อเพื่อการศึกษา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หากนักศึกษามีพื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อไม่ว่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาหรือเผยแพร่สื่อทั่วไป ก็สามารถผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยได้รายวิชาในขณะเดียวกันบางรายวิชาที่อยู่ นอกเหนือจากทั้ง 2 สายนี้ เช่น สายโรงแรมและการท่องเที่ยว ที่ไม่มีทักษะเรื่องการผลิตสื่อเลย แต่ก็มี จุดเด่นในเรื่องความรู้ในเนื้อหาโดยเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยว ทำให้นักศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาในงานวิจัยได้ไม่ยาก แต่ก็ต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือของอาจารย์ประจำวิชา หรือผู้สร้างนักร้องนักสื่อสารงานวิจัย เข้ามาช่วยดูแลอย่างใกล้ชิด

2. งานวิจัย

“การสร้างนิกสือสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นการเผยแพร่งานวิจัยของ สกสว. (สกสว.เดิม) เป็นหลัก จึงกลายมาเป็นข้อกำหนดให้ทั้ง 4 ทีมจาก 4 ภูมิภาค นำงานวิจัยของ สกสว. มาเป็นโจทย์สำหรับการผลิตเพื่อการเผยแพร่ดังกล่าว ข้อค้นพบงานวิจัยพบว่า จากกระบวนการค้นหางานเพื่องานวิจัยเพื่อให้เป็นโจทย์นั้นมี 5 ประเด็นหลัก ได้แก่

1) งานวิจัยที่ สกสว. กำหนด ได้แก่ ประเด็นท่องเที่ยววิถีชีวิตชาวนา งานวิจัยประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ประเด็นการจัดการทรัพยากรน้ำ

2) งานวิจัยที่เลือกโดยภูมิภาคโดยตรง

3) งานวิจัยตามรายวิชาที่จะผลิตสื่อ

4) งานวิจัยตามพื้นที่หรือตามนักวิจัยที่สังกัดในมหาวิทยาลัย

5) การเลือกงานวิจัยตามความสนใจของนักศึกษา

อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่เลือกมานั้นหากจะนำไปผลิตสื่ออาจจะต้องคำนึงถึงเรื่องกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหางานวิจัย และสื่อว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่จึงจะนำไปสู่การสร้าง “สื่อ” ที่ผู้รับสารสามารถใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้อย่างแท้จริง

3. นักวิจัย

การนำนักวิจัยผลงานเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมเผยแพร่งานวิจัยดังกล่าวส่งผลต่อการผลิตสื่อของนักศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของความถูกต้องของเนื้อหาที่น่าสนใจ และการที่นักศึกษาและอาจารย์ได้ลงไปในพื้นที่การทำวิจัยจริง

4. อาจารย์ประจำวิชา

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการสร้างนิกสือสารงานวิจัยท้องถิ่นคือ อาจารย์ประจำวิชาหรือผู้รับผิดชอบวิชา ผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการเป็น coach และทำหน้าที่เรียนรู้ไปพร้อมกับนักศึกษาในทุกกระบวนการตลอดระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา โดยคุณลักษณะของอาจารย์ประจำวิชาที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และการสร้างนิกสือสารงานวิจัยท้องถิ่นได้ ตามรายละเอียดดังนี้

1) มีความเข้าใจเป้าหมายของโครงการฯ ต้องการให้การผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา หรือแม้แต่ในอนาคตต้องการเห็นให้กลายเป็นวิชาหนึ่งของหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา การทำความเข้าใจดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากเป็นภาระผูกพันของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อโครงการและนักศึกษา

2) มีความสนใจที่จะเรียนรู้พร้อมกับนักศึกษา ระยะเวลา และเข้าร่วมกิจกรรม workshop กับทางโครงการฯ จากภาระงานดังกล่าว อาจารย์จะต้องสนใจที่เรียนรู้และเติมเต็มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ เนื่องจากอาจารย์แต่ละท่านมีต้นทุนที่แตกต่างกัน เช่น บางท่านมีความรู้และความเชี่ยวชาญเรื่องการผลิตสื่อแต่ในเรื่องการอ่านงานวิจัยที่ไม่ใช่สายที่ตนเองถนัดอาจจะเป็นปัญหาในการช่วยเหลือนักศึกษา หรือบางท่านเป็นผู้ที่มีความถนัดเรื่อง

งานวิจัย ก็จะสามารถช่วยเรื่องของการกำหนดเนื้อหาและกำหนดประเด็นให้กับนักศึกษาในการผลิตสื่อ แต่ก็ยังขาดความรู้หรือไม่ถนัดเรื่องการผลิตสื่อและความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการที่อาจารย์มีความสนใจที่จะเรียนจะเป็นการพัฒนาอาจารย์ในเรื่องที่ตนเองไม่ถนัด และสามารถช่วยพัฒนานักศึกษาไปพร้อมๆ กัน

- 3) มีวิธีการที่เหมาะสมต่อการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา อาจารย์ประจำวิชาในแต่ละท่านต่างมีวิธีการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสาขา โดยขั้นตอนการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนที่จะเข้าร่วมอาจารย์ประจำวิชา มีหลากหลายวิธีการเพื่อเตรียมความพร้อมหรือหาวิธีการที่เหมาะสมต่อการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา
- 4) มีเวลาในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษา บัณฑิตที่สำคัญต่อการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยนี้ อาจารย์ต้องมีคุณลักษณะที่มีเวลามากพอที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและเรียนรู้ไปกับนักศึกษา การเป็นพี่เลี้ยงต้องดูแลนักศึกษาตลอดทั้งภาคการศึกษา และต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับนักศึกษาตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกเนื้อหา งานวิจัย การเตรียมความพร้อม การผลิตสื่อ ตลอดจนถึงความคิดเห็นต่อนักศึกษาทุกระบวนการ และแม้ว่าในบางครั้งงานวิจัยที่เลือกเป็นโจทย์อาจารย์จะไม่ได้มีความถนัดแต่การเรียนรู้และทำหน้าที่ให้กับนักศึกษา ก็เป็นผลดีในแง่การพัฒนาตนเองของอาจารย์ด้วยเช่นกัน
- 5) เป็นผู้ประสานงานที่ดี อาจารย์ประจำวิชาต้องมีลักษณะเป็นผู้ประสานงานที่ดี เนื่องจากจะต้องมีการประสานงานระหว่างนักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัย ซึ่งนักวิจัยบางท่านอยู่ในพื้นที่ และอาจารย์ต้องพานักศึกษาลงพื้นที่ หรือการประสานให้นักวิจัยเจ้าของผลงานวิจัยต้องเดินทางมาพบนักศึกษาที่มหาวิทยาลัย การประสานงานเพื่อให้ทุกคนมาเจอกันนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายนัก มีทั้งเหตุผลเรื่องเวลา ระยะเวลา และข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ที่จะพานักศึกษาดูงานไปพบ ดังนั้นทักษะเรื่องการเป็นผู้ประสานงานจึงเป็นคุณลักษณะจำเป็นอีกอย่างหนึ่ง

5. นักศึกษา

คือ ผู้ที่โครงการทุกโครงการตั้งเป้าหมายเพื่อที่จะเป็นผู้ที่สามารถนำผลงานวิจัยมาผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมาย นักศึกษามีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้ 1. สาขาวิชาเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดทักษะของนักศึกษา 2. ชั้นปีของนักศึกษา นักศึกษาที่เหมาะสมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมคือนักศึกษาชั้นปี 3 ขึ้นไป เนื่องจากนักศึกษาในชั้นปีนี้ส่วนใหญ่จะเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อมาเกือบทั้งหมดแล้ว 3. พื้นฐานในเรื่องการผลิตสื่อ 4. ความรู้เรื่องงานวิจัย แม้ว่าการวิจัยจะเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักศึกษาแต่นักศึกษาเมื่อมีโอกาสมีส่วนร่วมกับการอาจารย์ในการเลือกงานวิจัยเพื่อที่จะนำมาผลิตสื่อ จึงทำให้นักศึกษาเลือกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหรือใกล้เคียงกับความเข้าใจของตนเองมากที่สุด

นอกจากนั้นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ที่วิจัยได้ค้นพบนวัตกรรมเพื่อการเผยแพร่งานวิจัยในรูปแบบของ Active Learning หรือ Project-based Learning ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เป็นหลัก มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียนหาแนวทางการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นทั้ง 4 ภาคโดยมีขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparing) 2) ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Defining) 3) ขั้นวางแผน (Planning) 4) ขั้นแสวงหาความรู้ (Doing) 5) ขั้นประเมินบทบทวน (Reviewing)

6. กระบวนการ empowerment ของผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น

ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นมีการวิเคราะห์ต้นทุนของนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชาเพื่อที่จะทำให้ทราบว่าผู้ที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีต้นทุนความรู้ในเรื่องใดบ้างเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม คัดเลือกหัวข้ออบรม และการเลือกวิทยากรเพื่อทำการอบรมให้ความรู้กับนักศึกษา แนวทางการทำงานของทีมวิจัยทั้ง 4 ภูมิภาคและทีมกลาง ได้มีกระบวนการเพื่อพัฒนานักสื่อสารงานงานวิจัยท้องถิ่น ดังนี้

1) **ต้นทุนของนักศึกษา** ได้แก่ **วิชาของนักศึกษา** การที่ทราบถึงรายวิชาที่นักศึกษาเรียนอยู่จะทำให้ทราบว่านักศึกษามีความรู้ในเรื่องใดแล้วบ้าง **สาขาที่เรียนและชั้นปี** เพื่อที่จะทำให้ทราบว่านักศึกษามีพื้นฐานในเรื่องใดบ้าง หรือมีความถนัดในเรื่องใดบ้าง **สื่อที่ผลิต** สื่อหรือชิ้นงานที่นักศึกษาผลิตได้ผลผลิตจะเป็นตัวกำหนดหัวข้อการอบรมเชิงปฏิบัติการ และ **ความรู้เรื่องงานวิจัย** ว่านักศึกษามีต้นทุนในเรื่องดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

2) **การคัดเลือกหัวข้อการให้ความรู้และวิทยากร** เรื่องการออกแบบสื่อ และการออกแบบและเลือกสารที่จะนำเสนอ

3) รูปแบบของการจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

จากการดำเนินงานวิจัยการถอดบทเรียนการเผยแพร่งานวิจัยผ่านนวัตกรรมการพัฒนา นักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น ทีมวิจัยได้มีประเด็นเรื่องการอภิปรายผลดังนี้

1) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

ในกระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ พบว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมทั้งในระดับรายวิชา (ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา) และการทำงานร่วมกันในระหว่างผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยกับอาจารย์ประจำวิชา มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากบริบทการทำงาน รายวิชา นักศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่ได้รับเพื่อที่จะเป็นโจทย์นั้นมีความแตกต่างที่แตกต่างกัน โดยข้อค้นพบเรื่องการมีส่วนร่วมนั้นมีตั้งแต่การมีส่วนร่วมในระดับรายวิชา คือการที่นักศึกษาและอาจารย์ได้ร่วมกันพิจารณา งานวิจัยที่จะนำไปผลิตสื่อ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเนื้อหาและกำหนดประเด็นในการสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ตลอดจนถึงระดับภาคที่ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยได้มีส่วนร่วมกับอาจารย์ประจำวิชาได้เลือกงานวิจัยสำหรับเป็นโจทย์ ซึ่งแนวทางการทำงานแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการคือการคัดเลือกงานวิจัย นอกจากนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ยังครอบคลุมไปถึงการที่

นักศึกษามีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นที่จะสื่อสาร และนำเสนอรูปแบบของสื่อที่จะทำการสื่อสารตามลักษณะที่ตนเองถนัดและมีความชื่นชอบ การสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายสำคัญในการเป็น “นักสื่อสารงานวิจัย” กล่าวคือ นักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา เป็นผู้มีส่วนร่วมในระดับการเป็นผู้ผลิต คือ เป็นบุคคลที่มีโอกาสเข้าร่วมในเชิงกระบวนการคัดสรรเนื้อหา การผลิตสื่อทุกขั้นตอน โดยการมีส่วนร่วมที่มีหลากหลายรูปแบบนี้สอดคล้องกับสถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545) ซึ่งได้แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สะท้อนจากโครงการพัฒนาต่างๆ กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1: การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in Planning) นับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ ขั้นตอนที่ 2: การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in Implementation) การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขั้นตอนที่ 3: การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in Utilization) การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม ขั้นตอนที่ 4: การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in Benefit-Sharing) การแจกจ่ายประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม และ ขั้นตอนที่ 5: การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participating in Evaluation) อันได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

2) กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning

จากข้อค้นพบการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ประจำวิชาพบว่า รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้วิธีการ Project-based learning นั้นเหมาะสำหรับการเรียนรู้ของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก โดยเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นหลัก ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติโดยลงไปในพื้นที่จริง ซึ่งการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยใช้วิธีการ Project-based learning นี้เน้นเป็นเสริมสร้างศักยภาพของนักศึกษา อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถและเสริมความสามารถในการพัฒนาคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบตอสังแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นกับนักศึกษาในอนาคต

การเรียนการสอนแบบ Active Learning นี้เป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษามากที่สุด ทั้งในเรื่องของกระบวนการทำงานร่วมกันเป็นทีม การทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัย ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากการทำงานตามปกติ โดยมีโจทย์ที่ยากและท้าทายสำหรับนักศึกษา หรือบางครั้งอาจจะได้รับโจทย์ในสิ่งที่ตนเองไม่ได้อยากทำ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาก่อนที่จะออกไปทำงานจริงที่ไม่สามารถเลือกงานและเลือกโจทย์ได้นั่นเองโดยกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning นอกจากจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษา

ได้ทดลองแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีอาจารย์เป็นพี่เลี้ยงคอยหนุนเสริมเพื่อให้อิสระทางความคิดกับนักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีของการเรียนการสอนในรูปแบบนี้

3) อาจารย์ประจำวิชา

ในส่วนของอาจารย์ประจำวิชา หรืออาจารย์ผู้สอนในแต่ละวิชา จากข้อค้นพบงานวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญเพื่อสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น ดังนี้ 1) มีความเข้าใจเป้าหมายของโครงการว่าต้องการจะสร้างให้นักศึกษานั้นมีความสามารถในการสื่อสารงานวิจัย และกลายเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาในหลักสูตรการเรียนการสอน 2) มีความสนใจที่เรียนรู้ร่วมกับนักศึกษา 3) มีวิธีการที่เหมาะสมต่อการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา 4) มีเวลาให้การเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษา 5) เป็นผู้ประสานงานที่ดี และ 6) เป็นผู้เสียสละ สำหรับคุณลักษณะที่สำคัญต่อการ “สร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” นั้น สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือ การที่อาจารย์ประจำวิชาสนใจที่จะเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษารวมทั้งการมีเวลาในการเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษา ผลการศึกษาได้ข้อค้นพบว่า ทีมนักศึกษาในแต่ละภูมิภาคที่ได้รับรางวัลชนะเลิศนั้น ส่วนใหญ่มาจากการที่อาจารย์ประจำวิชาสนใจที่จะเรียนรู้ทั้งเรื่องงานวิจัย และการผลิตสื่อร่วมกับนักศึกษา รวมทั้งการมีเวลาที่จะติดตาม เป็นที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งปรับแก้ชิ้นงาน ร่วมกับนักศึกษา อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ด้วยภาระรับผิดชอบของอาจารย์ซึ่งมีภาระงานมาก ความเป็นไปได้ในการที่จะเสียสละเวลาและทุ่มเทให้กับนักศึกษาเพียงรายวิชาเดียวอาจจะเป็นข้อจำกัดของอาจารย์ส่วนใหญ่

4) กิจกรรมการสร้างนักสื่อสารงานวิจัย

จากข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ กระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการเผยแพร่งานวิจัยที่นอกเหนือจากการนำผลงานวิจัยเข้าไปอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว กิจกรรมที่สำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างและการเปิดประสบการณ์ให้กับนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นมี 2 กิจกรรมหลัก คือ

- กิจกรรมพบปะนักวิจัย โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นการจัดให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยเจ้าของผลงานได้มีโอกาสนพบปะพูดคุย เนื่องจากการอ่านผลงานวิจัยและตีความโดยนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชา อาจจะทำให้การตีความไม่ตรงกับเจ้าของผลงานวิจัย การที่นักศึกษาได้พบปะกับนักวิจัยโดยตรงจะทำให้นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ภายใต้เงื่อนไขที่ว่านักศึกษาจะต้องอ่านงานวิจัยหรือทำความเข้าใจกับงานวิจัยเรื่องนั้นมาเบื้องต้นแล้ว เมื่อมาพบกับนักวิจัยจะทำให้นักศึกษามีประเด็นพูดคุยหรือประเด็นที่ไม่เข้าใจมาสอบถามนักวิจัย รวมทั้งการพบปะนักวิจัยจะทำให้นักศึกษาสามารถมีมุมมองอื่น ๆ ในการนำเสนองานวิจัยเมื่อนักศึกษา
- กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากต้นทุนของนักศึกษาและอาจารย์ประจำวิชามีต้นทุน โดยเฉพาะเรื่อง “สื่อ” และ “สาร” ไม่เท่ากัน ดังนั้นการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น จึงมีกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิง

ปฏิบัติการ (workshop) ซึ่งหลักการทั่วไปของกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเรียนรู้เพื่อเสริมศักยภาพให้กับนักศึกษาแบบเร่งรัด หรือเติมเต็มในส่วนที่ขาดไป โดยได้รับประสบการณ์แปลกใหม่และมุมมองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งด้านสื่อสารและสาร โดยวิศพร เรียง นิลเฟลด์ท์ (อ้างในสุทธัญญา ทองวิจิต, 2545) ได้ให้ความหมายของการเสริมพลังว่า การเสริมศักยภาพดังกล่าวนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง โดยก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของบุคคล ช่วยให้ประหยัดเวลา ช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่หน้าที่ใหม่ได้เร็วขึ้น ช่วยให้บุคคลเป็นคนที่ทันสมัยอยู่เสมอ อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรม workshop หรืออบรมเชิงปฏิบัติการด้านสื่อสารและสารจากผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการเสริมเติมความรู้แบบ shot cut ให้กับนักศึกษาหรือนักสื่อสารงานวิจัยที่ใช้เวลาสั้นและรวดเร็ว และได้ผลดีในระดับหนึ่งทีเดียว

ทั้งนี้กิจกรรมทั้ง 2 ต้องทำภายใต้เงื่อนไขที่ทั้งอาจารย์ประจำวิชาและนักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเพื่อทำความเข้าใจไปพร้อมๆ กัน เพื่อที่จะได้พัฒนาทั้งความรู้เรื่องงานวิจัย การเลือกสาร (message selection) และการเลือกสื่อ (media selection) รวมทั้งเทคนิคและวิธีการเพื่อพัฒนาสื่อในการเผยแพร่งานวิจัยท้องถิ่นได้ต่อไป อาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” นั้นการพัฒนาในเรื่อง “สาร” ที่ต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ และเลือกในสิ่งที่ควรนำเสนอให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และ “สื่อ” ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึง รวมทั้งมีความสวยงาม น่าสนใจ และการทำให้งานวิจัยเป็นเรื่องที่ไม่ไกลตัวและไม่ใช่งานวิชาการที่ไม่สามารถเข้าถึงได้อีกต่อไป กิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมจะทำให้นักศึกษาในฐานะ “นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” นั้นมีความรู้เพื่อที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่งานวิจัยในอนาคต รวมทั้งผลิตสื่อเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ต่อไป

ในขณะเดียวกันจากกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) นั้นพบว่ารูปแบบของกิจกรรมได้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ที่นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกจากรายวิชาต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับทีมเพื่อนต่างมหาวิทยาลัย และจากภาวะโรคระบาด โควิด-19 ทำให้กิจกรรม workshop ได้มีการปรับเปลี่ยนไปในบางภูมิภาค กล่าวคือ มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบ online และ onsite ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดโดยไม่สามารถรวมตัวกันได้เช่นเดียวกับสถานการณ์นี้ การเลือกช่องทาง online ก็สามารถเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสะดวก ทว่าข้อเสียเปรียบของการสื่อสารแบบนี้อาจจะทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ลดความสนใจได้น้อย และไม่สามารถที่จะสอบถามวิทยากรได้ทันทีแม้ว่าจะมีการให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่มก็ตาม แต่ข้อดีทำให้ได้สื่อสารสอนในรูปแบบที่นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ตลอดเวลาเช่นกัน ซึ่งต่อไปหากจะจัดให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือกิจกรรม workshop ในภาคทฤษฎี การบันทึกเนื้อหาดังกล่าวไว้ก็จะทำให้สามารถเผยแพร่หรือสามารถทำได้โดยสะดวกมากขึ้น และสามารถนำไปขยายต่อไปยังมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่นที่ต้องการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยได้ด้วยเช่นกัน

5) กระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัย

จากข้อค้นพบจากงานวิจัยในส่วนของกระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่น ที่เริ่มกระบวนการตั้งแต่ กระบวนการคัดเลือกรายวิชาและอาจารย์ในสายการผลิตสื่อ การคัดเลือกงานวิจัย สกสว. เพื่อที่นำไปผลิตสื่อตามรายวิชา การพบปะนักวิจัย การออกแบบและผลิตสื่อ การประเมินผลจากรายวิชาเพื่อเข้าสู่กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ workshop การปรับแก้ชิ้นงาน จนสามารถผลิตชิ้นงานที่สามารถเผยแพร่ผลงานวิจัยออกไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้นั้น จากข้อจำกัดในงานวิจัยชิ้นนี้ มีข้อค้นพบว่าหากต้องการจะเผยแพร่ผลงานวิจัยให้หลากหลายสาขาและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มคนที่จะใช้ประโยชน์จากงานวิจัยควรพิจารณาในประเด็นต่างๆ เหล่านี้

- สาขาวิชาของนักศึกษา โดยงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าส่วนใหญ่นักศึกษาจะเป็นสายการผลิตสื่อ เช่น นักศึกษานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน นฤมิตรศิลป์ และสายเทคโนโลยี การศึกษา หรือครุศาสตร์ ที่มีความรู้เรื่องการผลิตสื่อเป็นพื้นฐาน แต่ขาดความรู้หรือเทคนิควิธีการในการคัดเลือกสารจากงานวิจัย ทำให้งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เลือกมาเพื่อผลิตสื่อนั้นส่วนใหญ่เป็นสายสังคมศาสตร์ หรือแนวเศรษฐกิจรากฐานเป็นหลัก โดยไม่มีนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์ หรืองานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้นหากจะทำให้การเผยแพร่ผลงานวิจัยให้เผยแพร่ไปได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย อาจจะต้องพิจารณากระบวนการสร้างนักร้องสารงานวิจัยที่มีความหลากหลายในสาขาที่เรียน เพื่อที่จะได้สามารถผลิตสื่อที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นจะต้องใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น
- กลยุทธ์การสื่อสาร หากเป็นนักศึกษาที่ไม่ได้มาจากสายการสื่อสาร หรือนิเทศศาสตร์ กลยุทธ์ที่จำเป็นสำหรับการเป็นนักร้องสารงานวิจัย อาจจะต้องมีการติดตั้งความรู้เรื่องความเข้าใจเรื่องการสื่อสาร รวมถึงกลยุทธ์การใช้ “สื่อ” กลยุทธ์การเลือก “สาร” ตลอดจนการติดตั้งความรู้ในเรื่องของการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้นักศึกษาหรือนักร้องสารงานวิจัยสามารถผลิตงานได้น่าสนใจ

6) ประเด็นการต่อยอด

การสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ ในงานวิจัยชิ้นนี้ทีมวิจัย ผู้สร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมให้บรรจุอยู่ใน มคอ. 3 และ มคอ. 5 เพื่อที่ต่อไปในอนาคตการเผยแพร่ผลงานวิจัยจะเป็นเรื่องที่อาจารย์ประจำวิชาสามารถหยิบยกเนื้อหาจากงานวิจัยจากหน่วยงานอื่น ที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นงานวิจัยจาก สกสว. เท่านั้น ในประเด็นนี้ตามที่คณะของทีมวิจัยเห็นว่า งานวิจัยเชิงพื้นที่ ที่ควรได้รับการเผยแพร่เพื่อที่จะทำให้คนในพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้นั้นมีอยู่มาก และมีความหลากหลายของประเด็น สกสว. หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นเจ้าของผลงานวิจัยควรจะเน้นหรือให้ความสำคัญในเรื่องการเผยแพร่ผลงานดังกล่าวผ่านอาจารย์ประจำวิชาที่เคยเข้าร่วมโครงการการสร้างนักร้องสารงานวิจัยท้องถิ่นนี้ โดยประโยชน์ที่จะได้รับในประเด็นดังกล่าว คือ เรื่องของการขยายเครือข่าย

อาจารย์และนักศึกษาเป็นนักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในชุมชนและพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น สกสว. ควรสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมดังกล่าวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมการสร้าง “นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” เป็นเพียงส่วนหนึ่งในความพยายามที่จะทำให้งานวิจัยได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน ในอนาคตหากมีการบรรจุหรือกำหนดให้เป็นรายวิชาและเพิ่มเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนจะทำให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น และงานวิจัยก็จะสามารถเผยแพร่ออกสู่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายมากด้วยเช่นกัน

2. การสร้าง “นักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น” ควรจะสร้างคนทำงานขึ้นมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืน การทำงานกับนักศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เกิดความยั่งยืนเท่ากับทำงานกับอาจารย์ผู้สอน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมในลักษณะนี้ให้มาก

3. กิจกรรมการสร้างนักสื่อสารงานวิจัยในครั้งนี้นี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ควรจะมีการนำนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์มาฝึกผลิตสื่อเพื่อที่จะได้เป็น “นักสื่อสารงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์” และสามารถเผยแพร่งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ได้ เนื่องจากมีพื้นฐานในเรื่อง “สาร” ด้านวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว

บรรณานุกรม

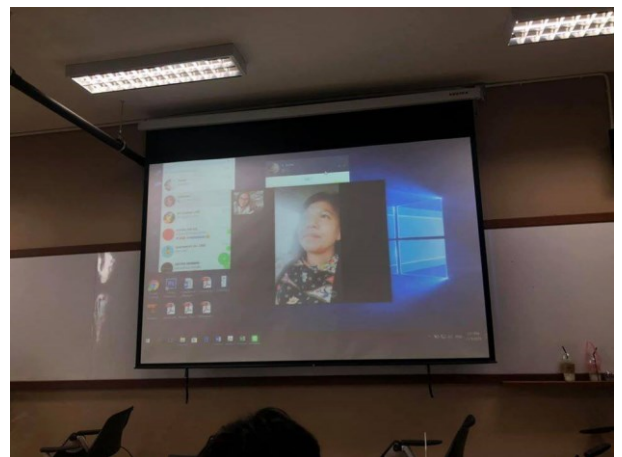
- กาญจนา แก้วเทพ และกำจร หลุยยะพงศ์.(2560). การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการ
สื่อสาร : แนวคิดและบทสังเคราะห์. นนทบุรี : ศูนย์สหวิทยาการชุมชนศึกษา สถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กาญจนา แก้วเทพ และ นิคม ชัยขุนพล.(2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา โครงการเมธีวิจัยอาวุโส “กระบวนการ
ทัศน์ใหม่ของการสื่อสารศึกษาไทย” ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- กาญจนา แก้วเทพ.(2552).สื่อเล็กๆที่ใช้ในงานพัฒนา.กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ.(2553). **Active Learning**. ข่าวสารวิชาการ คณะเภสัชศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พฤศจิกายน 2553.
- ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ.(2546). Event and Sponsorship. กรุงเทพฯ : Higher Press.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์.(2549).การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่
ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุรัญญา ทองวิชิต.(2545). ศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว: ศึกษากรณีตำบลบางตา
เถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต พัฒ
นบริหารศาสตร์.
- สถาพร พงษ์พิบูล.(2555).คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้.วารสารการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน 2555-กันยายน 2555.
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ .(2560). รายงานวิจัยโครงการ การประกวดการสร้างสรรค์สื่อ
ใหม่เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่คนรุ่นใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(สกว.).
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ .(2561). รายงานวิจัยโครงการ การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่าน
นวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.).
- อมรรักษ์ เจริญโชติธรรม และคณะ.(2562). รายงานวิจัยโครงการ การเผยแพร่ผลงานวิจัยผ่าน
นวัตกรรมการพัฒนาหนังสือสารงานวิจัยท้องถิ่น.กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.).

ภาคผนวก

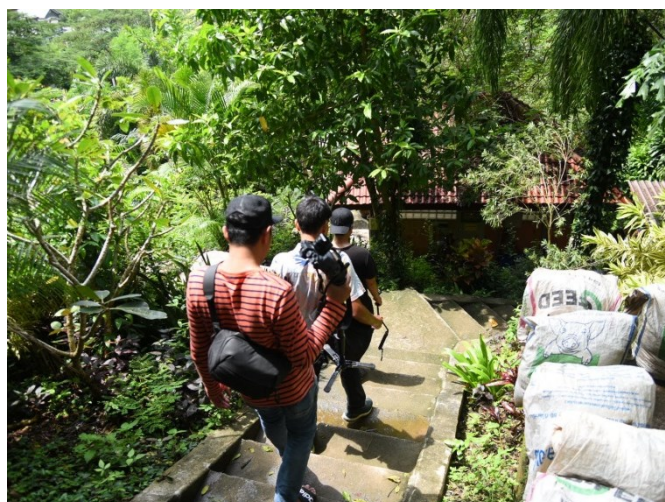
ประกอบไปด้วย

1. ภาพกิจกรรมนักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัยภาคใต้
2. ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่ผลิตสื่อของนักสื่อสารงานวิจัยภาคใต้
3. ภาพการประกาศผลรางวัลของภาคใต้ผ่านทางออนไลน์โดยใช้ google meet
4. ภาพกิจกรรมนักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัยภาคอีสาน
5. ภาพผลงานของนักสื่อสารงานวิจัยภาคอีสานที่ได้รับรางวัล
6. ภาพกิจกรรมนักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัยภาคกลาง
7. ภาพตัวอย่างผลงานของนักสื่อสารงานวิจัยภาคกลาง
8. ภาพการประกาศผลรางวัลของภาคกลางผ่านทางออนไลน์โดยใช้ google meet

1. ภาพกิจกรรมนักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัยภาคใต้

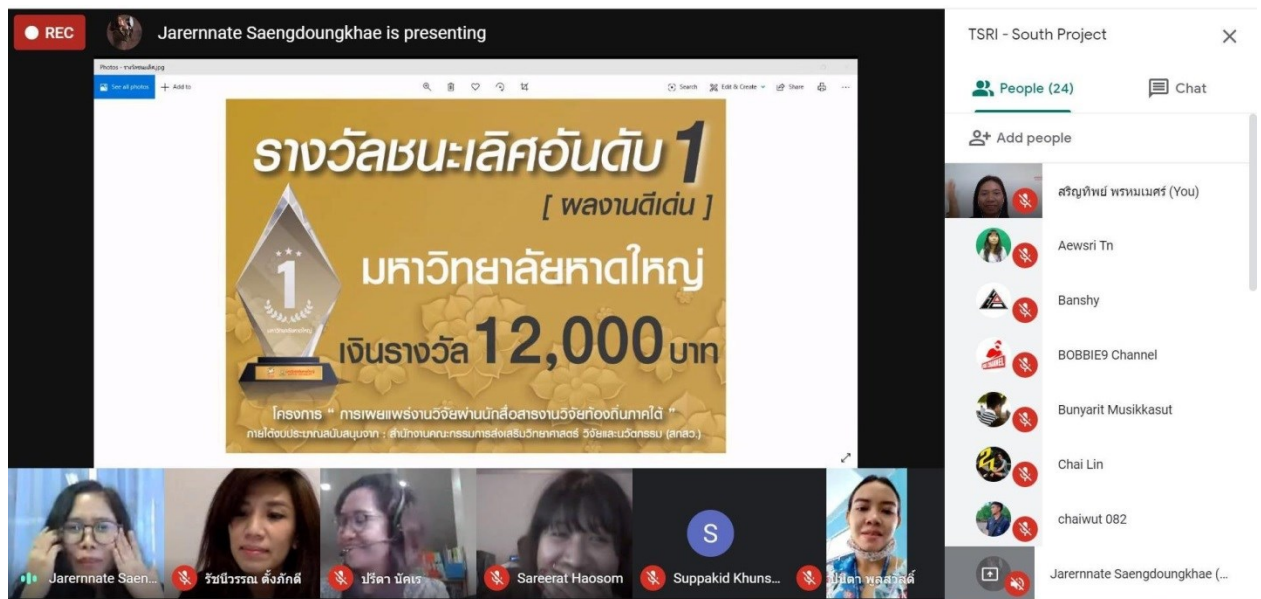

2. ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่ผลิตสื่อของนักสื่อสารงานวิจัยภาคใต้

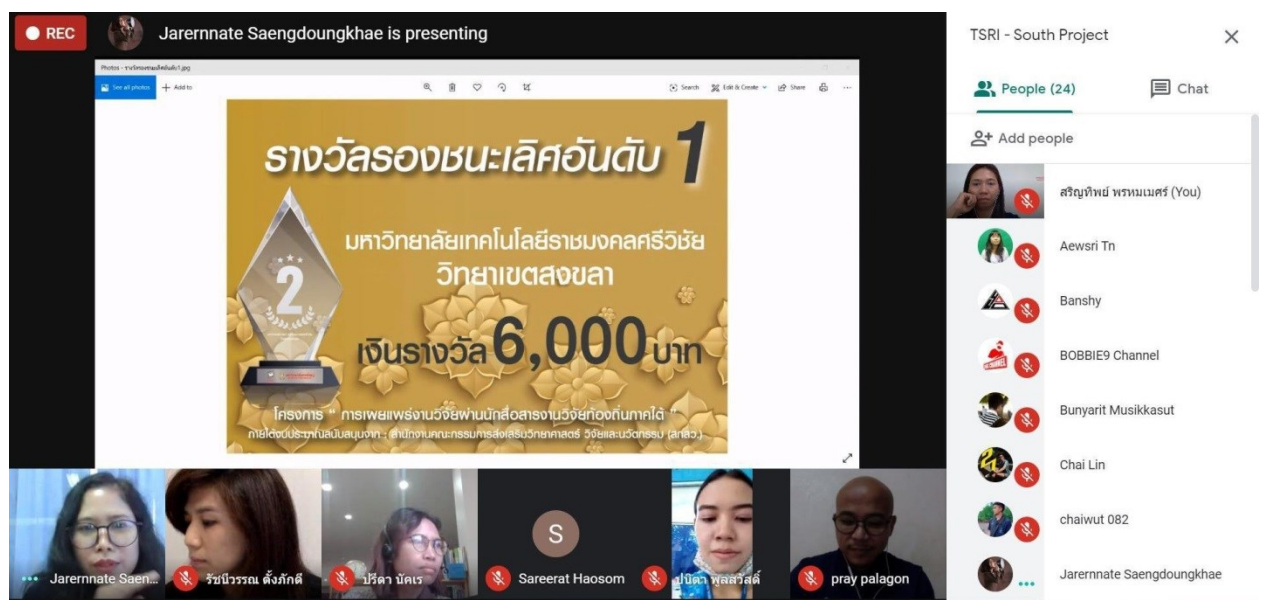
3. ภาพการประกาศผลรางวัลของภาคใต้ผ่านทางออนไลน์โดยใช้ google meet

3.1 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

3.2 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

วิทยาเขตสงขลา

3.3 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ

REC Jarernnate Saengdounghae is presenting

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2

มหาวิทยาลัยทักษิณ

เงินรางวัล 4,000 บาท

โครงการ " การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนิตสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ "

ภายใต้งบประมาณสนับสนุนจาก : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.)

Jarernnate Saen... ปวีดา นิตเร รัชนิวรรณ ตั้งภักดิ์ Sareerat Haosom Suppakid Khuns... ปณิศา วรรณศิริ

TSRI - South Project

People (25)

Add people

สิริภูมิ พรหมเมศร์ (You)

Aewsri Tn

Aoy Aoy

Banshy

BOBBIE9 Channel

Bunyarit Musikkasut

Chai Lin

chaiwut 082

3.4 รางวัลชมเชย ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทย์

REC Jarernnate Saengdounghae is presenting

รางวัลชมเชย

วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยการวิทย์

เงินรางวัล 2,000 บาท

โครงการ " การเผยแพร่งานวิจัยผ่านนิตสารงานวิจัยท้องถิ่นภาคใต้ "

ภายใต้งบประมาณสนับสนุนจาก : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.)

Jarernnate Saen... ปวีดา นิตเร รัชนิวรรณ ตั้งภักดิ์ Sareerat Haosom Suppakid Khuns... pray palagon

TSRI - South Project

People (25)

Add people

สิริภูมิ พรหมเมศร์ (You)

Aewsri Tn

Aoy Aoy

Banshy

BOBBIE9 Channel

Bunyarit Musikkasut

Chai Lin

chaiwut 082

4. ภาพกิจกรรมนักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัยภาคอีสาน

5. ภาพตัวอย่างผลงานของนักสื่อสารงานวิจัยภาคอีสานที่ได้รับรางวัล

5.1 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ผลงานเรื่อง ชุมชนผลิตเส้นไหมสร้างรายได้ให้ชุมชนบ้านโพธิ์สามัญคี คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

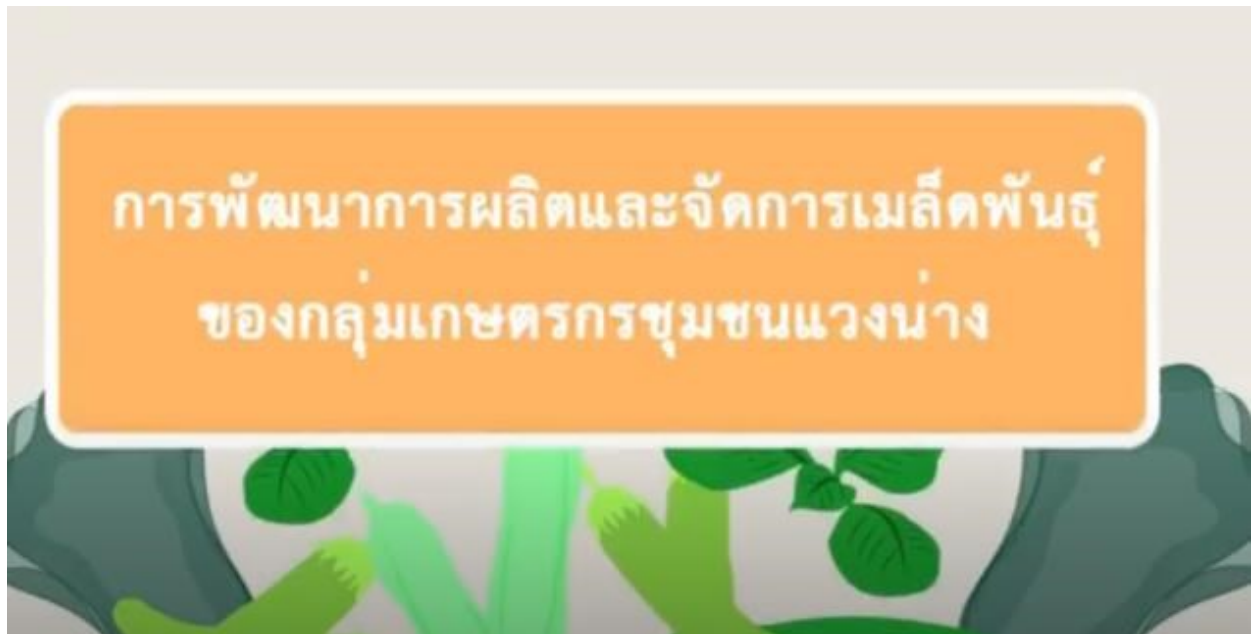
5.2 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ได้แก่ ผลงานเรื่อง การผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่ว
ลิสงของชุมชนบ้านหนองผักแว่น ภาควิชาสื่อนฤมิตร คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

5.3 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ได้แก่ ผลงาน เรื่อง ไบโसेมา สาขาวิชาเทคโนโลยีมัลติมีเดีย
คณะศิลปกรรมและออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (นครราชสีมา)

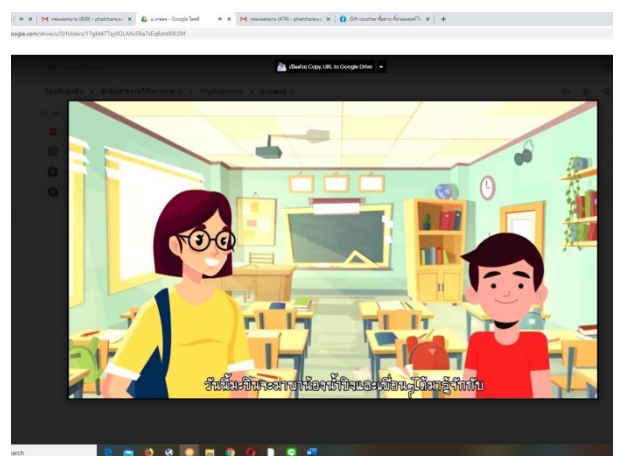
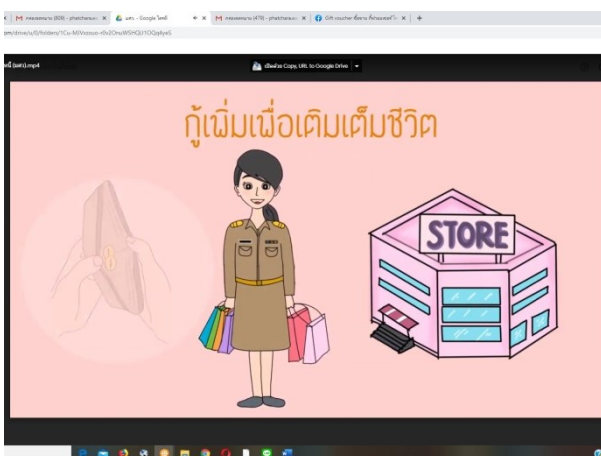
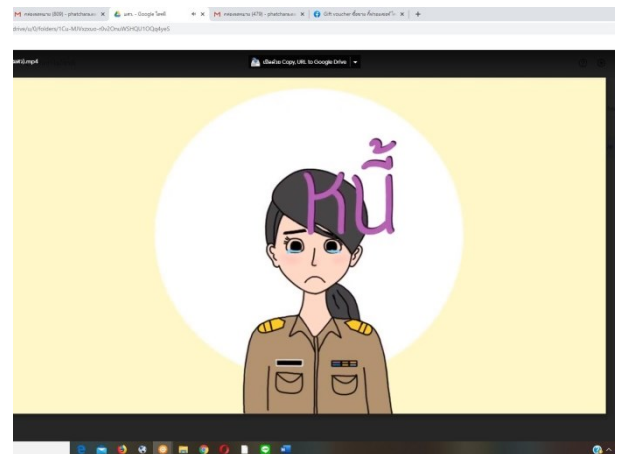
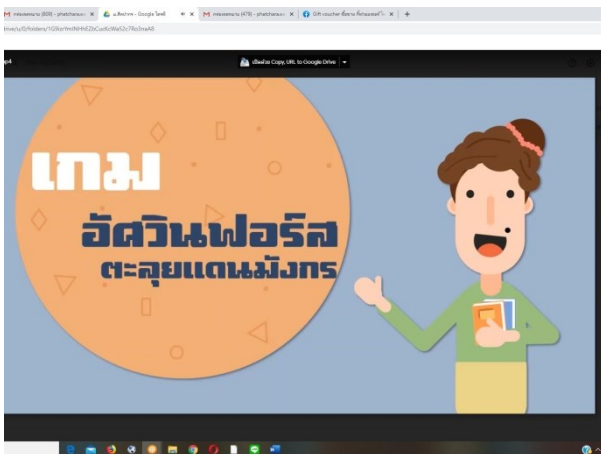
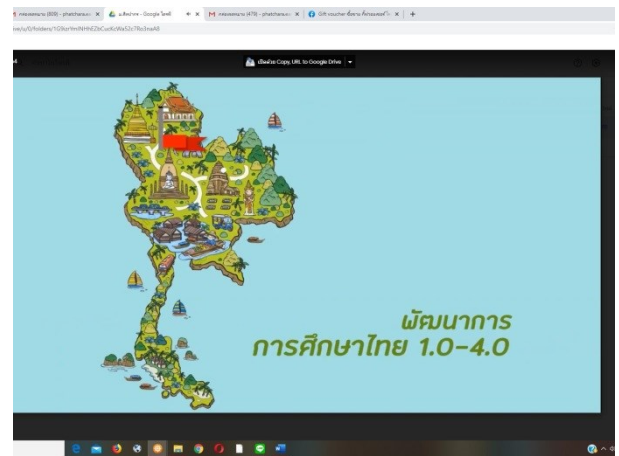
5.4 รางวัล Popular Vote ผลงานกระบวนการผลิตและจัดการเมล็ดพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นบ้าน ชุมชนตำบลเวียงน้าง ภาควิชาสื่อนฤมิตร คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

6. ภาพกิจกรรมนักสื่อสารงานวิจัยพบนักวิจัยภาคกลาง

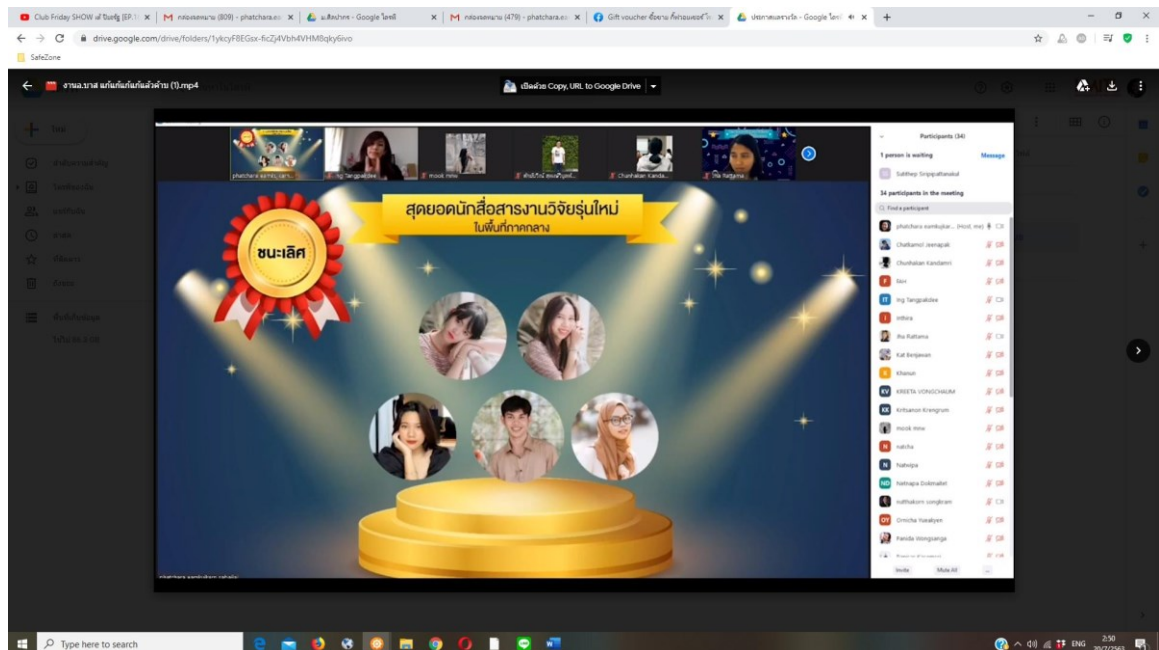

7. ภาพตัวอย่างผลงานของนักสื่อสารงานวิจัยภาคกลาง

8. ภาพการประกาศผลรางวัลของภาคกลางผ่านทางออนไลน์โดยใช้ google meet

8.1 รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ทีมสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

8.2 รางวัลรองชนะเลิศ ได้แก่ ทีมมหาวิทยาลัยศิลปากร

8.3 รางวัลชมเชย ได้แก่ ทีมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และทีมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

